

№ исх: 292 от:
13.05.2016

**ҚАЗАҚСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫ
ҮКІМЕТІНІҢ
ҚАУЛЫСЫ**

**ПОСТАНОВЛЕНИЕ
ПРАВИТЕЛЬСТВА
РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН**

2016 жылғы 13 мамыр

Астана, Үкімет Үйі от «13» мая 2016 года

№ 292

№ 292

**«Білім берудің тиісті деңгейлерінің мемлекеттік жалпыға
міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы»
Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы
№ 1080 қаулысына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы**

Қазақстан Республикасының Үкіметі **ҚАУЛЫ ЕТЕДІ:**

1. «Білім берудің тиісті деңгейлерінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысына (Қазақстан Республикасының ПҰАЖ-ы, 2012 ж., № 67, 958-құжат) мынадай өзгерістер мен толықтырулар енгізілсін:

1) 1-тармақ:

мынадай мазмұндағы 2-2) және 2-3) тармақшалармен толықтырылсын:

«2-2) негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты;

2-3) жалпы орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты;»;

2) көрсетілген қаулымен бекітілген мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты осы қаулыға 1-қосымшаға сәйкес жаңа редакцияда жазылсын;

3) көрсетілген қаулымен бекітілген орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартында:

25, 26-тармақтар мынадай редакцияда жазылсын:

«25. «Өмір қауіпсіздігінің негіздері» оқу курсының мазмұны 3-4-сыныптарда «Дүниетану» оқу курсының шеңберінде: 3-сыныпта жылдық оқу жүктемесі 6 сағат, 4-сыныпта – 10 сағат бастауыш сынып мұғалімдерінің оқытуымен іске асырылады; 6, 8, 9-сыныптарда «Дене шынықтыру» оқу курсының шеңберінде жылдық оқу жүктемесі 15 сағаттан дене шынықтыру мұғалімдерінің оқытуымен іске асырылады; 10-11-сыныптарда «Алғашқы әскери дайындық» оқу курсының шеңберінде 25 сағаттық жылдық оқу жүктемесімен алғашқы әскери дайындық пәнінің оқытушы-

ұйымдастырушыларының оқытуымен іске асырылады. Өмір қауіпсіздігінің негіздері бойынша сабақтар міндетті болып табылады және оқу уақытында жүргізіледі.

26. «Жолда жүру ережелері» оқу курсының мазмұны 3-4-сыныптарда мынадай оқу курстарының шеңберінде іске асырылады: «Ана тілі», «Музыка», «Бейнелеу өнері», «Технология»; 6, 8-сыныптарда сабақтан тыс уақытта, сынып сағаттары мен факультативтер есебінен іске асырылады.»;

35, 36, 37-тармақтар мынадай редакцияда жазылсын:

«35. Оқу жылының ұзақтығы 3, 4, 6, 8-11-сыныптарда 34 оқу аптасын құрайды.

36. Білім алушылардың апталық оқу жүктемесінің ең жоғары көлемі сыныптағы және сыныптан тыс (факультативтік, жеке және үйірме сабақтары) оқу жұмыстарының барлық түрлерін қоса алғанда, 3-сыныпта – 29 сағаттан, 4-сыныпта – 29 сағаттан, 6-сыныпта – 33 сағаттан, 8-сыныпта – 36 сағаттан, 9-сыныпта – 38 сағаттан, 10-сыныпта – 39 сағаттан, 11-сыныпта – 39 сағаттан аспауы тиіс.

37. Оқу жылында 3, 4, 6, 8-11-сыныптардағы каникул күндерінің ұзақтығы кемінде 30 күнді құрайды. Оқу жылы ішінде 3 рет каникул беріледі: күзде, қыста және көктемде. Каникулдардың нақты мерзімін Қазақстан Республикасының білім беру саласындағы уәкілетті органы белгілейді.»;

48-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«48. Пәндік нәтижелер 3-4-сыныптарда базалық деңгейде, кейінгі сыныптарда үш деңгейде: базалық (міндетті) деңгейде, ықтимал жетік деңгейде 6, 8-11-сыныптарда (пәнді таңдау кезінде 1 сағат көлемінде вариативтік компонентті меңгеру үшін) және бейіналды жетік деңгейде 8-9-сыныптарда/бейіндік жетік деңгейде 10-11-сыныптарда (жалпы білім беру ұйымдары таңдап алған пәндерді тереңдетіп оқытатын үлгілік оқу жоспарларының нұсқаларын меңгеру үшін) белгіленеді.»;

50-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«50. Оқу пәндерін меңгерудің жетік (ықтимал және бейіналды/бейіндік) деңгейлері білім алушылар білімінің кеңейтілген және тереңдетілген көлемін, олардың іскерліктері мен дағдыларын қамтиды. Оқу пәндерін меңгерудің ықтимал деңгейі 6, 8-11-сыныптар үшін вариативтік оқу бағдарламалары негізінде жалпы білім беру ұйымдарының таңдауы бойынша іске асырылады. Оқу пәндерін меңгерудің бейіналды (8-9-сыныптар) және бейіндік (10-11-сыныптар) деңгейлері тереңдетіп оқытуға арналған үлгілік оқу бағдарламалары негізінде іске асырылады.»;

65-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

«65. Қалалық жалпы білім беру ұйымдарында сынып толымдылығы 24-ке жеткенде және одан асқанда, ауылдық жерлерде – 20-ға жеткен кезде және одан асқанда, шағын жинақталған мектептерде – сабақ өткізу кезінде білім алушылар 10-нан кем болмаған жағдайда:

1) оқыту қазақ тілінде жүргізілмейтін 3, 4, 6, 8-11-сыныптардағы қазақ тілі;

2) оқыту қазақ тілінде жүргізілмейтін 6, 8-11-сыныптардағы қазақ әдебиеті;

3) оқыту қазақ, ұйғыр, тәжік және өзбек тілдерінде жүргізілетін 3, 4, 6, 8-11-сыныптардағы орыс тілі;

4) 3, 4, 6, 8-11-сыныптардағы шетел тілі;

5) 6, 8-11-сыныптардағы информатика;

6) бейінді пәндер;

7) 6, 8-11-сыныптардағы технология (сынып толымдылығына қарамастан ұл және қыз балалар топтары);

8) 6, 8-11-сыныптардағы дене шынықтыру сабақтарын өткізу кезінде сыныпты 2 топқа бөліп оқыту жүзеге асырылады.»;

4) көрсетілген қаулымен бекітілген техникалық және кәсіптік білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты осы қаулыға 2-қосымшаға сәйкес жаңа редакцияда жазылсын;

5) көрсетілген қаулымен бекітілген орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты осы қаулыға 3-қосымшаға сәйкес жаңа редакцияда жазылсын;

6) көрсетілген қаулымен бекітілген жоғары білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты осы қаулыға 4-қосымшаға сәйкес жаңа редакцияда жазылсын;

7) көрсетілген қаулымен бекітілген жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты осы қаулыға 5-қосымшаға сәйкес жаңа редакцияда жазылсын;

осы қаулыға 6 және 7-қосымшаларға сәйкес негізгі орта білім берудің және жалпы орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарымен толықтырылсын.

2. Осы қаулы 2017 жылғы 1 қыркүйектен бастап қолданысқа енгізілетін осы қаулының 1-тармағының екінші, үшінші, төртінші, бесінші, жетінші, сегізінші, тоғызыншы, оныншы, он бірінші, он екінші, он үшінші, он төртінші, он бесінші, он алтыншы, он жетінші, он сегізінші, он тоғызыншы, жиырма бірінші, жиырма екінші, жиырма үшінші, жиырма төртінші, жиырма бесінші, жиырма алтыншы, жиырма жетінші, жиырма сегізінші, отыз үшінші абзацтарын, 2018 жылғы 1 қыркүйектен бастап қолданысқа енгізілетін 6-қосымшаның 10-тармағының 2) тармақшасын, 7-қосымшаның 10-тармағының 1) тармақшасын, 2019 жылғы 1 қыркүйектен бастап қолданысқа енгізілетін 6-қосымшаның 10-тармағының 3) тармақшасын, 7-қосымшаның 10-тармағының 2) тармақшасын қоспағанда, алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

**Қазақстан Республикасының
Премьер-Министрі**

К. Мәсімов

Қазақстан Республикасы
Үкіметінің
2016 жылғы «13» мамырдағы
№ 292 қаулысына
7-қосымша

Қазақстан Республикасы
Үкіметінің
2012 жылғы 23 тамыздағы
№ 1080 қаулысымен
бекітілген

Жалпы орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты

1. Жалпы ережелер

1. Осы жалпы орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты (бұдан әрі – стандарт) «Білім туралы» Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі Заңының (бұдан әрі – Заң) 56-бабына сәйкес әзірленді және білім алушылар мен тәрбиеленушілердің дайындық деңгейіне, білім берудің мазмұнына, оқу жүктемесінің ең жоғары көлеміне қойылатын талаптарды айқындайды.

2. Жалпы орта білім берудің жалпы білім беретін бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдары (бұдан әрі – білім беру ұйымдары) меншік нысаны мен ведомстволық бағыныстылығына, сондай-ақ оқыту тіліне қарамастан білім беру қызметін:

- 1) осы стандартқа;
- 2) оқу бағдарламалары мен үлгілік оқу жоспарларына;
- 3) Қазақстан Республикасының білім беру саласындағы уәкілетті органы белгілеген тәртіппен бекіткен басқа да нормативтік құқықтық және құқықтық актілерге сәйкес жүзеге асырады.

3. Стандартты қолдану:

- 1) оқытудың күтілетін нәтижелері түрінде көрсетілген жалпы орта білім беру мақсаттарының жүйесіне қол жеткізу арқылы оқыту мен тәрбиелеудің сапасын арттыруға;

- 2) қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде білім беру процесін ұйымдастыру үшін қажетті жағдайлар жасау арқылы үштілді білім беру саясатын іске асыруға;

- 3) қолданбалы сипаттағы міндеттерді шешу үшін білім алушылардың теориялық білім негіздерін меңгеруі мен алған білімдерін қолдана білуін дамытуды көздейтін жалпы орта білім берудің академиялық және практикалық бағыттылығының үйлесімділігіне;

4) білім алушылардың жас ерекшеліктерін ескере отырып, пәндік білім мен дағдыларды кезең-кезеңімен тереңдетуді қамтамасыз етуге;

5) білім беру процесінің мазмұндық негізін айқындайтын білім берудің құндылықтары мен оқытудан күтілетін нәтижелер жүйесінің өзара байланыстылығы мен өзара шарттылығына негізделген оқыту мен тәрбиелеудің бірлігі қағидатын іске асыруға;

6) балалардың денсаулығын сақтауды қамтамасыз етуге, білім алушылардың ерекше білімге деген қажеттіліктерін, сондай-ақ қосымша білім беру қызметтерін алу қажеттіліктерін қанағаттандыруға қолайлы жағдайлар жасауға;

7) орта білім беру ұйымдарының типтері мен түрлерінің әртүрлілігі жағдайында жалпы орта білім берудің баламалылығын қамтамасыз етуге;

8) білім беру ұйымдарында инновациялық практиканы қолдауға және дамытуға;

9) білім сапасын қамтамасыз ету бойынша білім беру ұйымдарының қызметін объективті бағалауды ұйымдастыруға бағытталған.

4. Стандарт:

1) білім беру ұйымдарының әртүрлі типтері мен түрлері үшін жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарын;

2) жалпы орта білім берудің оқу пәндері бойынша оқу бағдарламаларын;

3) оқу пәндері бойынша оқулықтар мен оқу-әдістемелік кешендерді;

4) оқу пәндері бойынша білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалау өлшемшарттарын;

5) білім беру ұйымдарында оқыту мен тәрбиелеуден күтілетін нәтижелерге қол жеткізуді қамтамасыз ететін басқару жүйесін;

6) білім беру ұйымдарының білім беру процесін мониторингтеу жүйесін;

7) білім беру ұйымдарындағы білім беру процесін материалдық-техникалық, ақпараттық-коммуникациялық қамтамасыз етуге, оның ішінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылар үшін қойылатын бірыңғай талаптарды;

8) білім сапасын қамтамасыз ету бойынша білім беру ұйымдарының қызметін бағалау параметрлерін;

9) педагог кадрлардың біліктіліктерін арттырудың, педагог кадрларды даярлаудың оқу бағдарламаларын;

10) жалпы орта білім беру ұйымдарында бітіру емтихандарына және жоғары оқу орындарына қабылдауды ұйымдастыруға арналған бақылау-өлшеуіш материалдарын әзірлеу үшін негіз болып табылады.

5. Білім беру ұйымдары тәрбиелеудің, оқыту мен дамытудың әртүрлі педагогикалық технологияларын қолдану арқылы денсаулық сақтайтын ортаны қамтамасыз етеді.

6. Стандартта Заңға сәйкес терминдер мен анықтамалар қолданылады. Оларға қосымша мынадай терминдер мен олардың анықтамалары енгізілді:

1) жалпы орта білім берудің базалық мазмұны – типіне, түріне және меншік нысанына, сондай-ақ оқыту тіліне қарамастан, білім беру ұйымдарында оқып білуге міндетті жалпы орта білім беру мазмұнының құрамы, құрылымы мен көлемі;

- 2) сабақтан тыс іс-әрекет – біртұтас оқу-тәрбие процесінің құраушы бөлігі, білім алушылардың бос уақытын ұйымдастыру нысаны;
- 3) үлгілік оқу жоспары – оқу пәндерінің тізбесін реттейтін және тиісті білім беру деңгейінің оқу жүктемесінің инвариантты және вариативті компоненттерінің көлемін айқындайтын құжат;
- 4) оқу жүктемесінің инвариантты компоненті – білім беру ұйымдарында типіне, түріне және меншік нысанына, сондай-ақ оқыту тіліне қарамастан, барлық білім алушылардың оқып білуі үшін міндетті оқу пәндерін айқындайтын үлгілік оқу жоспарының құраушы компоненті;
- 5) оқу жүктемесінің вариативті компоненті – білім алушылардың білімге деген қажеттіліктеріне сәйкес білім беру ұйымдары айқындайтын үлгілік оқу жоспарының құраушы компоненті;
- 6) оқытудан күтілетін нәтижелер – оқыту процесі аяқталғаннан кейін білім алушының білуін, түсінуін, көрсетуін өрнектейтін құзыреттіліктер жиынтығы;
- 7) инклюзивті білім беру – ерекше білім беру қажеттіліктері мен жеке-дара мүмкіндіктерін ескере отырып, барлық білім алушылардың білім алуына тең қолжетімділікті қамтамасыз ететін процесс;
- 8) ерекше білім беру қажеттіліктері – денсаулығына байланысты білім алуда ұдайы немесе уақытша қиындық көріп жүрген, арнайы, жалпы білім беретін оқу бағдарламалары мен қосымша білімнің білім беру бағдарламаларына мұқтаж балалардың қажеттіліктері;
- 9) бағалау – білім алушылардың оқуда қол жеткізген шынайы нәтижелерін дайындалған өлшемшарттар негізінде оқытудан күтілетін нәтижелермен салыстыру процесі;
- 10) білім алушыларды қорытынды аттестаттау – тиісті білім беру деңгейінің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартында көзделген оқу пәндерінің көлемін олардың меңгеру дәрежесін айқындау мақсатында жүргізілетін рәсім;
- 11) бағалау өлшемшарттары – білім алушының оқу жетістігін бағалауға негіз болатын белгілер;
- 12) формативті бағалау – сыныпта күнделікті жұмыс барысында жүргізілетін бағалау түрі, білім алушылардың үлгерімінің ағымдағы көрсеткіші болып табылады, оқыту барысында білім алушылар мен мұғалім арасындағы жедел өзара байланысты, оқушы мен мұғалім арасындағы кері байланысты қамтамасыз етеді және білім беру процесін жетілдіруге мүмкіндік береді;
- 13) жиынтық бағалау – анықталған оқу кезеңін (тоқсан, триместр, оқу жылы), сондай-ақ оқу бағдарламасына сәйкес бөлімдерді оқып аяқтағаннан кейін өткізілетін бағалау түрі;
- 14) білім берудегі құндылықтар – білім алушының тұлғасын қалыптастырудағы жетекші фактор болып табылатын жалпыадамзаттық құндылықтарға негізделген оқыту мақсаттарының жүйесін қалыптастырудағы бағдарлар.

7. «Білім алушылар мен тәрбиеленушілердің дайындық деңгейіне қойылатын талаптар» деген бөлімде жаратылыстану-математикалық және қоғамдық-гуманитарлық бағыттарда бейінді оқытудың міндетті оқу пәндері мен бейіндік оқу пәндерінің бағытын есепке ала отырып топтастырылған оқу

пәндері бойынша оқытудан күтілетін нәтижелер көрсетілген.

8. «Білім беру мазмұнына қойылатын талаптар» деген бөлімде жаратылыстану-математикалық және қоғамдық-гуманитарлық бағыттарда міндетті оқу пәндері мен бейіндік оқу пәндері бойынша білім беру мазмұны көрсетілген.

9. «Оқу жүктемесінің ең жоғары көлеміне қойылатын талаптар» деген бөлімде апталық оқу жүктемесі, оқу жылының ұзақтығы, топтарға бөлу үшін сыныптың толымдылығы көрсетілген.

10. Стандарт кезең-кезеңімен қолданысқа:

1) 2018 жылғы 1 қыркүйектен бастап 10-сыныптарға;

2) 2019 жылғы 1 қыркүйектен бастап 11 (12) сыныптарға енгізіледі.

2. Білім алушылар мен тәрбиеленушілердің дайындық деңгейіне қойылатын талаптар

11. Жалпы орта білім берудің жалпы білім беретін оқу бағдарламалары жаратылыстану-математикалық және қоғамдық-гуманитарлық бағыттар бойынша бейінді оқытуды енгізе отырып, саралау, кіріктіру және білім беру мазмұнын кәсіптік бағдарлау негізінде әзірленеді.

12. Білім алушылардың, оның ішінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылардың дайындық деңгейі жаратылыстану-математикалық және қоғамдық-гуманитарлық бағыттарда бейінді оқытудың міндетті оқу пәндері мен бейіндік оқу пәндері бойынша оқытудан күтілетін нәтижелер арқылы айқындалады.

13. Міндетті оқу пәндері бойынша оқытудан күтілетін нәтижелер жалпы орта білім берудің базалық мазмұнын анықтау үшін негіз болып табылады.

14. Міндетті оқу пәндері қатарына «Қазақ тілі» және «Қазақ әдебиеті» (оқыту қазақ тілінде жүргізілетін сыныптар үшін), «Орыс тілі» және «Орыс әдебиеті» (оқыту орыс тілінде жүргізілетін сыныптар үшін), «Ана тілі мен әдебиеті» (оқыту ұйғыр/өзбек/тәжік тілінде жүргізілетін сыныптар үшін), «Қазақ тілі мен әдебиеті» (оқыту қазақ тілінде жүргізілмейтін сыныптар үшін), «Орыс тілі мен әдебиеті» (оқыту орыс тілінде жүргізілмейтін сыныптар үшін), «Шет тілі», «Математика», «Қазіргі әлемдегі Қазақстан», «Өзін-өзі тану», «Экономика және кәсіпкерлік негіздері», «Дене шынықтыру», «Алғашқы әскери және технологиялық дайындық» пәндері енеді.

15. Әр бағыттағы бейіндік оқу пәндері бойынша оқытудан күтілетін нәтижелер тиісінше оқытудың стандарттық және тереңдетілген деңгейлері бойынша көрсетілген және олар оқыту бейінінің ерекшелігін ескеріп оқу пәндерінің мазмұнын анықтауға негіз болады.

16. Жаратылыстану-математикалық бағыттағы тереңдетілген деңгейде оқытылатын оқу пәндері қатарына «Биология», «Химия», «Физика», «Информатика» пәндері енеді. Осы бағыттағы бейінді оқытудың стандарттық деңгейдегі оқу пәндері қатарына «География», «Құқық негіздері», «Графика және жобалау» пәндері енеді.

17. Қоғамдық-гуманитарлық бағыттағы тереңдетілген деңгейде

оқытылатын оқу пәндері қатарына «Қазақ тілі» (оқыту қазақ тілінде жүргізілетін сыныптар үшін), «Орыс тілі» (оқыту орыс тілінде жүргізілетін сыныптар үшін), «Қазақстан тарихы», «Дүниежүзі тарихы», «География» пәндері енеді. Осы бағыттағы бейінді оқытудың стандарттық деңгейдегі оқу пәндері қатарына «Информатика», «Құқық негіздері», «Жаратылыстану» пәндері енеді.

18. Жалпы орта білім берудің оқу бағдарламаларында оқытудан күтілетін нәтижелер әрбір оқу пәнінің бөлімдері бойынша оқыту мақсаттарымен нақтыланады.

19. Оқытудан күтілетін нәтижелер жүйесі білім алушылардың, оның ішінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылардың жеке-дара даму траекторияларын қалыптастыруға және оларды орта білім беру ұйымын аяқтағандағы оқытудың ұзақ мерзімді мақсаттарына жетуге кезең-кезеңмен жетуге жағдай жасайды.

20. Міндетті оқу пәндері бойынша жалпы орта білім беру аяқталғанда күтілетін нәтижелер.

Қазақ тілі (оқыту қазақ тілінде жүргізілетін сыныптар үшін)/орыс тілі (оқыту орыс тілінде жүргізілетін сыныптар үшін):

1) тыңдалым және айтылым:

білім алушы сөйлеу тәртібінің, бағалаудың ашық және жасырын берілген түрлерін талдай отырып, тілдесу және стильдік қатыстылығы бар түрлі саладағы мәтіндерді түсінеді; дайындалған және дайындалмаған монологтік және диалогтік, оның ішінде көпшілік алдында тілдесу жағдайында коммуникацияның әртүрлі мақсаттарына қол жеткізеді; тыңдаушыларға әсер етуге талпына отырып, сөйлеу тәртібінің тактикасын іске асырады; өзінің көзқарасын білдіре отырып, тыңдалған мәтіндегі ақпаратты талдайды және сыни тұрғыдан бағалайды; мәтіннің мазмұнын болжайды; стилистикалық дифференциацияны есепке ала отырып, тілдік бірліктерді қолдану құрылымы мен нормаларын сақтайды;

2) оқылым:

білім алушы түрлі типтегі, стильдегі және жанрдағы, оның ішінде ғылыми-техникалық тақырыптағы мәтіндердің мазмұнын түсінеді және түсіндіріп айтып бере алады; мәтіннің жасырын мағынасын және мәтінге енгізілген көркем бейнелеуіш құралдардың мәнін анықтай алады; күрделі мәтіндердің тілдік, композициялық және жанрлық ерекшеліктерін айқындайды; оқырман алдында қойылған міндеттерге байланысты оқудың түрлі стратегияларын пайдаланады; ақпараттық іздеу жүргізеді, қажетті ақпаратты іріктейді және өңдейді; әртүрлі жанр мен стильдегі мәтіндердің композициялық, лингвистикалық, жанрлық және стилистикалық ерекшеліктерін салыстырады; қорытынды жасай отырып және шешу жолдарын ұсына отырып, проблемалық мәтіннің мазмұнын сыни тұрғыдан бағалайды;

3) жазылым:

білім алушы түрлі типте, жанр мен стильде, оның ішінде әсер етуші сипатқа ие мәтіндерді құрастырады; ақпаратты қысқарту және кеңейту тәсілдерін қолдана отырып, тұтас және аралас мәтіндерді құрастырады; өзінің пікірін дәлелдей отырып және зерттеу дағдыларын қолдана отырып,

шығармашылық, академиялық сипатта мәтіндер, жаһандық мәселелер бойынша эссе жазады; түрлі жазбаша немесе ауызша дереккөздерінен алынған ақпаратты жинақтайды және оны нақты дәлелденген жүйелі түрдегі хабарлама түрінде ұсынады; мәтіндерді түзетеді және редакциялайды; жоспарлардың әртүрлі түрлерін құрастырады; орфографиялық, грамматикалық және стилистикалық нормаларды сақтайды.

Қазақ әдебиеті (оқыту қазақ тілінде жүргізілетін сыныптар үшін)/Орыс әдебиеті (оқыту орыс тілінде жүргізілетін сыныптар үшін):

Жалпы орта білім беру аяқталғанда білім алушы:

1) тарихи-әдеби процестің негізгі заңдылықтарын; өлең жолдары мен прозалық мәтіндердің үзінділерін (таңдау бойынша) жатқа; оқытылатын тақырыптар шеңберінде әдеби-тарихи мағлұматтарды және әдеби теориялық түсініктерді; оқытылатын шығармалардың мәдени-тарихи мәнмәтінін және олардың авторларының өмірлік және шығармашылық жолы туралы негізгі деректерді біледі;

2) әдебиеттің рухани-адамгершілік және эстетикалық мәнін; әдебиеттің тарихпен, өнермен байланысын; түр мен мазмұн тұтастығында көркем шығарманы; шығарманың тақырыбын, идеясын, мәселелер жиынтығын, шығармада автордың ұстанымын; көркем шығармалардың бейнелеу табиғатын және жасырын мағынасын; орыс, қазақ және әлем әдебиетінің шығармалары арасындағы ұлттық сипатқа негізделген айырмашылықтар мен ұқсастықтарды түсінеді;

3) көркем шығарманың мазмұнына талдау жасау барысында әдебиеттанудың түсінікті тілін белсенді азаматтық ұстанымды, адамгершілік-рухани қасиетін көрсете отырып, көркем бейнелеуіш құралдар мен стилистикалық тәсілдерді: әдеби тақырыпта ауызша немесе жазбаша сөздерде, талдамалық сипатта өзінің мәтінін дайындағанда, оқыған мәтінді түсіндіріп беруде, пікірталастарда, көпшілік алдында сөз сөйлеген кезде қолданады;

4) әртүрлі әдеби шығармалар мен оларды сыни тұрғыдан және көркем түрде түсіндіріп беруді; сюжет, композиция ерекшеліктерін, көркем бейнелеуіш құралдар рөлін, басты эпизодтарды, кейіпкерлердің әрекеттері мен қылықтарын, жазушы стилінің ерекшеліктерін; көркем шығармаларда және фольклорда қазақтың және өзге де ұлттардың адамгершілік мұраты туралы түсініктерін талдайды;

5) көркем шығармаларды қорытындылау, шығармалардың мазмұнын тарихи деректермен салыстыру үшін әртүрлі ресурстарды қолдану арқылы жазбаша мәтіндерді; көркем шығарманың мәселелер бойынша дәлелді пайымдауларды, шығарманың мазмұнын адамгершілік-рухани жағынан толықтыру туралы дәлелді пікірді жинақтайды;

6) мазмұнының өзектілігі мен адамның адамгершілік-рухани қасиеттерін қалыптастырудағы оның мәні жағынан шығарманы; композициялық, стильдік тұтастық және тілдік ресімдеу тұрғысынан ауызша және жазбаша сөздерді; өнердің өзге де түрлерімен дайындалған көркем туындыны түсіндіріп беруді; өзі үшін белсенді оқырмандар тобын анықтау үшін көркем шығармаларды бағалайды.

Ана тілі мен әдебиеті (оқыту ұйғыр/өзбек/тәжік тілінде жүргізілетін

сыныптар үшін):

1) тыңдалым және айтылым:

білім алушы сөйлеу тәртібінің, бағалаудың ашық және жасырын берілген түрлерін талдай отырып, тілдесу және стильдік қатыстылығы бар түрлі саладағы мәтіндерді түсінеді; дайындалған және дайындалмаған монологтік және диалогтік, оның ішінде көпшілік алдында тілдесу жағдайында коммуникацияның әртүрлі мақсаттарына қол жеткізеді; тыңдаушыларға әсер етуге талпына отырып, сөйлеу тәртібінің тактикасын іске асырады; өзінің көзқарасын білдіре отырып, тыңдалған мәтіндегі ақпаратты талдайды және сыни тұрғыдан бағалайды; мәтіннің мазмұнын болжайды; стилистикалық дифференциацияны есепке ала отырып, тілдік бірліктерді қолдану құрылымы мен нормаларын сақтайды;

2) оқылым:

білім алушы түрлі типтегі, стильдегі және жанрдағы, оның ішінде ғылыми-техникалық тақырыптағы мәтіндердің мазмұнын түсінеді және түсіндіріп айтып бере алады; мәтіннің жасырын мағынасын және мәтінге енгізілген көркем бейнелеуіш құралдардың мәнін анықтай алады; күрделі мәтіндердің тілдік, композициялық және жанрлық ерекшеліктерін айқындайды; оқырман алдында қойылған міндеттерге байланысты оқудың түрлі стратегияларын пайдаланады; ақпараттық іздеу жүргізеді, қажетті ақпаратты іріктейді және өңдейді; әртүрлі жанр мен стильдегі мәтіндердің композициялық, лингвистикалық, жанрлық және стилистикалық ерекшеліктерін салыстырады; қорытынды жасай отырып және шешу жолдарын ұсына отырып, проблемалық мәтіннің мазмұнын сыни тұрғыдан бағалайды;

3) жазылым:

білім алушы түрлі типте, жанр мен стильде, оның ішінде әсер етуші сипатқа ие мәтіндерді құрастырады; ақпаратты қысқарту және кеңейту тәсілдерін қолдана отырып, тұтас және аралас мәтіндерді құрастырады; өзінің пікірін дәлелдей отырып және зерттеу дағдыларын қолдана отырып, шығармашылық, академиялық сипатта мәтіндер, жаһандық мәселелер бойынша эссе жазады; түрлі жазбаша немесе ауызша дереккөздерінен алынған ақпаратты жинақтайды және оны нақты дәлелденген жүйелі түрдегі хабарлама түрінде ұсынады; мәтіндерді түзетеді және редакциялайды; жоспарлардың әртүрлі түрлерін құрастырады; орфографиялық, грамматикалық және стилистикалық нормаларды сақтайды;

4) әдебиет дамуындағы негізгі үрдістерді, оның қоғам дамуымен байланысын; әдебиет саласындағы көрнекті қайраткерлердің биографиялық деректерін; әлемдік әдебиеттің негізгі даму кезеңдерін; әдебиет теориясы туралы негізгі түсініктерді; толық және шолып оқу бағытында олардың нақты мазмұнын айту үшін, (басты кейіпкерлерді, негізгі сюжеттік оқиғаларды) шығарманың мазмұнын біледі;

5) тарихи-мәдени және әдеби процестегі шығармалардың орны мен рөлін; көркем әдебиетте көрсетілген ұлттық құндылықтарды, оның тарихи дамуында әдебиеттің қалыптасу процесін; шығармалардың идеясын және оны жеткізе білудегі автордың шеберлігін, қолданған әдістерін; шығармадағы құрылымдық элементтердің мағынасын (сюжет және композиция, көпқырлы көркем

детальдар мен оның мәтінде берілген проблемамен астарласуы, көркем сөзді бейнелеуіш құрал ретінде тиімді пайдалануы және т.б.); автордың негізгі ойын, жазушының өз шығармасындағы кейіпкерлері мен оқиғаларға көзқарасын, авторлық ұстанымды; шығарма арқылы берілетін көңіл-күйді түсінеді;

6) әдеби тақырыпқа ауызша немесе жазбаша пікір дайындау барысында, өзінің талдамалы сипаттағы мәтінін құруда, зерттелген мәтінді түсіндіруде; өзі үшін оқуға белгілеген идеялық-тақырыптық тұрғыдан алуан түрлі өнер туындыларын және көркем шығармаларды бағалауда; пікірталастарда, жұрт алдында сөз сөйлеуде белсенді азаматтық ұстанымы мен рухани-адамгершілік қасиеттерін білдіруде, өз бетінше көркем әдеби шығарманы талдауда жинақтаған білімі мен дағдысын қолданады;

7) әдеби шығарманы оның мазмұнын тұжырымдай отырып, әңгімелеу арқылы; әртүрлі жанрдағы шығармаларды талдай отырып, шығарма желісінде оқиға болған уақытты, жалпыадамзаттық құндылықтар туралы түсінікті, нақты тарихи және өзекті мәселелерді; автордың шығарма негізіне алған идеясы бойынша ой қозғайды, талдайды;

8) аннотация, пікір жазу үшін оқыған шығарманың мазмұнын; түрлі ақпарат көздерінен, оның ішінде Интернет желісінен алынған ақпараттарды шығармашылық жұмыстарға негізге алу үшін, өзінің жеке көзқарасы мен алынған ақпаратты; қазақтың және өзге ұлттардың құндылықтарымен байланыстырудағы әдістерді; көркем шығарманың жанрлық шығу тегіне сәйкес талдаудың әдістерін жинақтайды;

9) көркем шығармалардың маңызын; ұлттық әдебиеттің өзіндік ерекшелігін және оның әлем мәдениетінің контекстіндегі алатын орнын; көркем шығарманың мазмұны жағынан өзектілігін және оның адамның рухани-адамгершілік құндылықтарын қалыптастырудағы мәнін; шығарманың композициялық және стильдік тұрғыдан үйлесімін, тілінің байлығын, қойылған коммуникативтік міндеттерге жетудегі тиімділігін ауызша және жазбаша жеткізуді; басқа да көркем шығарма құралдары арқылы көркем мәтінді әңгімелеуді бағалайды.

«Қазақ тілі мен әдебиеті» (оқыту қазақ тілінде жүргізілмейтін сыныптар үшін)/«Орыс тілі мен әдебиеті» (оқыту орыс тілінде жүргізілмейтін сыныптар үшін)

1) тыңдалым:

білім алушы қарым-қатынастың әртүрлі аяларындағы мәтіндердің мазмұнын, коммуникативтік мақсатты, сонымен қатар, сөйлеушінің әлеуметтік және эмоционалды-экспрессивті сөйлесім ерекшеліктерін толық түсінеді; ақпаратты сыни тұрғыдан түсіну деңгейінде қабылдайды; тыңдалған мәтінді айқынддылығы мен бейнелілігі жағынан бағалайды;

2) айтылым:

дәлелді монологтік немесе диалогтік сөз дайындай отырып, коммуникативтік мақсатқа сәйкес түрлі тіл құралдарын тиімді қолданады; көркем шығармалардың тақырыбы бойынша пайымдайды, шығарма кейіпкерлеріне және олардың әрекеттеріне деген өзінің қатынасын білдіреді; әртүрлі айтылған сөздерді сыни тұрғыдан бағалайды; тіл нормаларын, сөйлеу тәртібі мен әдеп нормаларын сақтайды; проблеманың себептері мен

салдарларын болжайды; мәселелерді шешу жолдарын ұсына отырып, қоғамның әлеуметтік-экономикалық, адамгершілік-рухани, патриоттық, тарихи-мәдени дамуымен байланысты идеяларды жинақтайды;

3) оқылым:

жасырын мағынасын таба отырып, тұтас және тұтас емес мәтіндердің мазмұнын толық түсінеді; мәнмәтіннен бейтаныс сөздердің мәнін анықтайды; оқытылатын тақырыптар шеңберінде академиялық мәтіндердің ерекшеліктерін айқындайды; түрлі дерек көздерінен ақпаратты іріктейді; көркем шығармаларда және фольклорда қазақтың және өзге де ұлттардың адамгершілік мұраты туралы түсінігін талдай отырып, әдебиет туындыларын өнердің басқа түрлеріндегі бейнесімен салыстырады; қойылған міндеттерге байланысты оқылымның әртүрлі стратегияларын қолданады;

4) жазылым:

тақырып, мақсат, мәселелер жиынтығы және тілдесу жағдаятына сәйкес орфографиялық, грамматикалық және стилистикалық нормаларды сақтай отырып, түрлі типте және стильде мәтіндер құрайды; алынған ақпаратты зерттеу және жинақтау негізінде түрлі тақырыпта тұтас немесе тұтас емес мәтіндер құрайды; мәтіндерге жоспардың әртүрлі түрлерін құрастырады; мәдениет пен тілдің көпқырлылығы, патриотизм және тұлғаның рухани-адамгершілік дамуы мәселелерін бағалай отырып, көркем әдебиет шығармалары бойынша шығармашылық жұмыстар жазады; ойы мен сезімін анағұрлым дәлме-дәл жеткізу үшін көркемдеу құралы – троптар мен стилистикалық тәсілдерді қолданады.

Шет тілі

1) тыңдалым:

білім алушы әртүрлі жанрлардағы түпнұсқалық мәтіндердің негізгі мазмұнын, таныс және жартылай таныс тақырып бойынша диалогтарды түсінеді; формалар, кестелер, сызбаларды толтыру үшін анағұрлым функционалдық маңызды мағыналық, оның ішінде толық және ерекше ақпаратты іріктейді; әртүрлі білім беру салаларының, сонымен қатар тілдесудің өзге де салаларының мәтіндерінде кездесетін терминдер мен негізгі бірліктерінің мәнін түсінеді; дерек пен пікірді ажырата алады; оқыған және жалпы тақырыптар шеңберінде әртүрлі жанр мен стильдегі орта көлемдегі мәтін ішінен сәйкессіздіктерді тауып алады және өзара салыстыра алады, мәнмәтіндегі таныс емес сөздердің мағынасын түсінеді;

2) айтылым:

білім алушы ресми және бейресми күнделікті тілдесу жағдаяттарында диалог жүргізеді; тілдің лексикалық және грамматикалық құралдарын қолдана отырып, өзінің сөздерін дұрыс ресімдейді; алдын ала ұсынылған тілдік байланыстағы тактиканы іске асыра отырып, қоршаған шынайы ортаға деген эмоционалды тұрғыдан бағалаудағы көзқарасын білдіре алады; өзінің көзқарасын дәлелдей отырып, мәтіндерді талдайды және салыстырады; оқиғаларға, пікірлерге және мәселелерге баға бере отырып, пайымдайды; қорытынды жасайды және берілген мәселе бойынша өзінің шешу жолдарын ұсынады;

3) оқылым:

білім алушы белгілі бір күрделіліктегі публицистикалық, ғылыми танымал, көркем мәтіндердегі негізгі мазмұнды түсінеді; оқудың әртүрлі стратегияларын пайдаланады; оқиғалар мен құбылыстардың уақытша және себеп-салдарлық өзара байланысын анықтайды; кітаптар және электронды ресурстарды пайдалана отырып, сөздердің мағынасын талдайды және салыстырады; түрлі жанр мен стильдегі мәтіндердің мазмұнын сын тұрғысынан бағалайды.

4) жазылым:

білім алушы жазбаша хабарлама тезистерін жасайды, жоспар құрады, түрлі жанрлар мен стильдердегі мәтіндерді редакциялайды және түзетеді; орфографиялық және грамматикалық нормаларды сақтайды; медиа-ақпарат негізінде дәлелге сүйенген мәтін жазады; өзінің мәселеге қатысты көзқарасын білдіре отырып, проблемалық сипатта мәтіндерді жазады; іс туралы хаттар мен құжаттарды дайындайды; әртүрлі тақырыптарда эссе жазады (150-200 сөз).

Математика

Жалпы орта білім беру аяқталғанда білім алушы:

1) көрсеткішті, логарифмдік функциялардың анықтамаларын, олардың қасиеттерін және графиктерін; күрделі функция ұғымын; кері функция ұғымын; кері тригонометриялық функциялардың анықтамаларын; тригонометриялық, көрсеткіштік, логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктерді шешу әдістерін; рационал және иррационал теңдеулерді шешу әдістерін; рационал теңсіздіктерді шешу тәсілдерін; көпжақтар мен айналу денелерінің түрлерін және олардың жазбаларын; көпжақтар және айналу денелерінің аудандары мен көлемдерінің формулаларын; стереометрия аксиомалары мен олардың салдарларын; кеңістіктегі вектор ұғымын; сфераның теңдеуін; статистиканың негізгі ұғымдарын; дискретті және үзіліссіз кездейсоқ шамалар ұғымдарын; функцияның нүктедегі және шексіздіктегі функция шегінің анықтамаларын; нүктедегі және жиындағы функция үзіліссіздігінің анықтамаларын; функцияның туындысының анықтамасын; функцияның графигіне жүргізілген жанаманың теңдеуін; алғашқы функцияның, анықталмаған және анықталған интегралдың алғашқы функцияларының анықтамаларын; анықталған интегралдың көмегімен жазық фигураның ауданын және дененің көлемін табу формулаларын біледі;

жаратылыстану-математикалық бағыт бойынша қосымша: иррационал теңсіздіктерді шешу әдістерін; екі айнымалысы бар теңдеулерді және олардың жүйелерін шешудің графиктік әдісін; ықтималдықтарды қосу және көбейту формулаларын; Бернулли формуласын; толық ықтималдық формуласын; Байес формуласын; үлкен сандар заңы ұғымын; дискретті кездейсоқ шамалардың үлестірімі түрлерін; комплекс сан және түйіндес комплекс сан (алгебралық формада) ұғымдарын; алгебраның негізгі теоремасының тұжырымдамасын; бірнеше айнымалысы бар көпмүшенің анықтамасын және оның стандартты түрін; кеңістіктегі түзудің және жазықтықтың теңдеулерін; функцияның дифференциалының анықтамасын; дифференциалдық теңдеулер туралы жалпы ұғымдарды біледі;

2) бір айнымалысы бар көпмүшенің стандарт түрде жазылуын; «бас жиынтық», «таңдама», «дисперсия», «стандартты ауытқу» терминдерін;

туындының геометриялық және физикалық мағыналарын; интегралдауды дифференциалдауға кері процесс ретінде түсінеді;

жаратылыстану-математикалық бағыт бойынша қосымша: сан ұғымын кеңейту және комплекс сандарды енгізу қажеттілігін; координаталар әдісінің мәнін; алмастырулар саны, теру, қайталанбалы орналастыру формулаларының мәнін; екінші ретті туындының геометриялық және физикалық мағыналарын түсінеді;

3) тригонометриялық, көрсеткіштік, логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктерді шешу алгоритмдерін; иррационал теңдеулерді шешу алгоритмін; қарапайым стереометриялық сызбаларды орындау техникасын; есептерді шығаруда түзулердің параллель, айқас және перпендикуляр болуының, жазықтықтардың параллель және перпендикуляр болуының белгілері мен қасиеттерін; геометриялық денелердің беттерінің аудандары мен көлемдерін табу формулаларын; геометриялық есептерді шешуде векторларға қолданылатын амалдар ережелерін; векторлардың коллинеарлық және компланарлық шарттарын; функцияның күдікті нүктелері мен экстремум нүктелерін, кему және өсу аралықтарын табу тәсілдерін; туындыны табуда дифференциалдау техникасы мен туындылар кестесін; анықталған интегралды табуда интегралдар кестесі мен Ньютон-Лейбниц формуласын қолданады;

жаратылыстану-математикалық бағыт бойынша қосымша: иррационал теңсіздіктерді шешу алгоритмдерін; квадрат теңдеулерді шешуде комплекс сандар туралы білімдерін; жуықтап есептеулер үшін Ньютон биномын; көпмүшені көбейткіштерге жіктеу әдістерін; көпмүшенің түбірлерін немесе коэффициенттерін табуға арналған Безу теоремасы мен Горнер сызбасын; функциялардың шектерін есептеу әдістерін; функцияның графигінің ойыстығы (дөңестігі) аралықтарын, иілу нүктелерін табу тәсілдерін; интегралдау әдістерін (бөліктеп және ауыстыру әдісі); Бернуллі формуласын; толық ықтималдық формуласын; Байес формуласын; айнымалылары бөлінетін дифференциалдық теңдеулер және $ay''+by'+cy=0$ (a, b, c – тұрақты шамалар) түріндегі екінші ретті дифференциалдық теңдеулерді шешу әдістерін; функция графигінің асимптоталарын табу тәсілдерін қолданады;

4) кеңістіктегі түзулердің, түзу мен жазықтықтың, жазықтықтардың, жазықтық пен айналу денелерінің өзара орналасуын; айналу денелерінің жазықтықпен қимасын; графигі бойынша функцияның қасиеттерін талдайды; геометриялық және физикалық мазмұндағы есептерді талдайды және ондай есептерді туындының және/немесе интегралдың көмегімен шығарады; кездейсоқ шамалардың типтерінің өзгешеліктерін талдайды және дискретті кездейсоқ шаманың сандық сипаттамаларын есептейді;

жаратылыстану-математикалық бағыт бойынша қосымша: симметриялық және біртекті көпмүшелердің түбірлерін табу тәсілдерін; көпжақтардың (текше, тікбұрышты параллелепипед, пирамида) жазықтықпен қимасын; дифференциалдық теңдеулердің жалпы және дербес шешімдерін талдайды;

5) тригонометриялық, көрсеткіштік, логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктерді шешудің түрлі әдістерін; иррационал теңдеулерді шешудің әдістерін; көпжақтар мен айналу денелерінің жазбаларының модельдерін; нақты құбылыстар мен процестердің ықтималдық модельдерін жинақтайды;

жаратылыстану-математикалық бағыт бойынша қосымша: оқиға ықтималдығын табуға арналған комбинаторика формулаларын; иррационал теңсіздіктерді шешудің түрлі тәсілдерін; кері тригонометриялық функциялардың анықтамалары және өзара кері функциялардың қасиеттері негізінде кері тригонометриялық функциялардың қасиеттерін жинақтайды;

б) тригонометриялық, көрсеткіштік, логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктердің шешімдерін; иррационал теңдеулердің шешімдерін; статистикалық мәліметтердің вариацияларының көрсеткіштері мәндерін бағалайды;

жаратылыстану-математикалық бағыт бойынша қосымша: иррационал теңсіздіктердің, теңдеу арқылы шығарылатын мәтін есептерге қатысты дифференциалдық теңдеудің шешімдерін бағалайды.

Қазіргі әлемдегі Қазақстан

Жалпы орта білім беру аяқталғанда білім алушы:

1) әлеуметтік зерттеулердің сандық және сапалық әдістерін, маңыздылығын, деңгейлерін, түрлерін; Қазақстандағы қоғамдық, әлеуметтік және саяси объектілер, процестер және құбылыстарды; Қазақстан саясатының функцияларын, құрылымын және түрлерін; саяси, экономикалық, әлеуметтік, мәдени дамудың индикаторларын; қазақстандық қоғамның құрылымы мен құндылықтарын; қоғамдық институттардың негізгі рөлін; әлеуметтік қатынастардың түрлерін; құқықтық мемлекет пен азаматтық қоғамның белгілерін; мәдениеттің негізгі элементтерін және функцияларын; Қазақстан экономикасының ұлттық моделін; Қазақстанның дүниежүзі елдерінің саяси типологиясындағы орнын; Қазақстанның экономикалық стратегияларын; Қазақстанның геосаяси жағдайы мен геосаяси мүдделерін; Қазақстанның жаһандық бастамаларын біледі;

2) Қазақстан Республикасының ұлттық мүдделері жүйесін; Қазақстанның жаһандағы орнын; мемлекетті басқарудың құралдары мен механизмдерін, қажеттілігін; саяси, экономикалық және әлеуметтік-мәдени прогресстің стратегияларын; мемлекеттілік пен ұлттық қауіпсіздікті күшейту жөніндегі шаралардың маңыздылығын; Қазақстан Республикасының дамуында жеке азаматтың жауапкершілігін түсінеді;

3) әлеуметтік зерттеулердің сандық және сапалық әдістерін; социологиялық зерттеулердің нәтижелерін ұсыну формалары туралы білімдерін; саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени процестерді түсіндіру, салыстыру, ранжирлеу, модельдеу дағдыларын; қоғамдық, әлеуметтік және саяси объектілердің, процестер мен құбылыстардың даму факторлары мен проблемаларын, түрлі сипаттамаларын, талдау және бағалау әдістерін қолданады;

4) Қазақстан мемлекетінің даму факторлары, функциялары, стратегиялары және проблемалары, белгілері мен ерекшеліктері, құрамы, құрылымын; Қазақстанның ішкі және сыртқы саясатының бағыттарын; мемлекеттік аппарат пен органдардың құрылымын, қызметін, қағидаттарын; саяси, экономикалық, әлеуметтік, мәдени дамудың индикаторларын; Қазақстан қоғамының құрылымы мен құндылықтарын; негізгі қоғамдық әлеуметтік институттардың рөлін; әлеуметтік қатынастарды; Қазақстан мәдениетінің алуантүрлілігін;

Қазақстан экономикасының ұлттық моделін; Қазақстанның әлемдегі геосаяси жағдайы мен орнын; Қазақстанның әлемдегі геосаяси белсенділігінің бағыттарын; Қазақстанға жаһандандудың әсерін талдайды;

5) әлеуметтік зерттеулердің түрлі формаларын; қоғам құндылықтарын қалыптастыру және мемлекеттік ішкі саясат, ұлттық қауіпсіздік проблемаларының шешу жолдарын; Қазақстан қоғамының ұлттық құндылықтарын нығайту жөніндегі жобаларды; азаматтық қоғамды қалыптастырудың өзіндік модельдерін; өз мекенінің әлеуметтік проблемалары туралы жобаларды; саяси, экономикалық, әлеуметтік-мәдени реформалардың өзіндік жобалары; халықаралық деңгейде Қазақстанның имиджін жақсарту жөніндегі шығармашылық жобаларды жинақтайды;

6) Қазақстан мемлекетінің даму факторларын, функцияларын, стратегияларын және проблемаларын; мемлекеттілікті нығайту жолдарын; Қазақстанның ішкі және сыртқы саясатының бағыттарын; Қазақстанның мемлекеттік билік жүйесін; мемлекеттің дамуындағы жеке азаматтың рөлін; Қазақстанның геосаяси күш-қуатын; Қазақстанның интеграциялық процестерге қатысуын; жаһандану процестерінің таралу құралдарын; Қазақстанның жаһандық бастамаларын; Қазақстанның халықаралық имиджін бағалайды.

Өзін-өзі тану

Жалпы орта білім беру аяқталғанда білім алушы:

1) адамның рухани өмірінің негізі ретінде жалпыадамзаттық құндылықтарды; қоғамдағы адамның адамгершілік мінез-құлқы нормаларын; күнделікті өмірде позитивті ойлаудың ролі туралы; шынайы рухани табиғат туралы; адамның өмірде алатын орны туралы; күнделікті өмірде риясыз сүйіспеншіліктің маңыздылығы, ар-ұжданға құлақ тұру жайлы біледі;

2) адамның қалыптасуы үшін рухани-адамгершілік құндылықтардың маңыздылығын; рухани тұрғыдан өзін-өзі жетілдірудің қажеттілігін және өзінің отбасындағы, қоғамдағы, ұжымдағы атқаратын рөлін; қоғамдағы жоғары адамгершілік қасиеттерді, дағдыларды, қызметті дамыту қажеттілігін, дене және рухани саулықтың өзара үйлесімінің алатын орнын; өзінің ел, қала, ауыл, мектеп және отбасы өміріне қатысын, өзінің мақсаты, міндеттері, сөздері және іс-әрекеттеріне жауапкершілікті түсінеді;

3) күнделікті өмірде жалпыадамзаттық құндылықтар туралы білімін, моральдық тұрғыдан қадамына қарай іс-әрекетіне таңдау қабілетін және ой, сөз, әрекеттерінің өзара бірлікте болып өмір сүру барысында, салауатты өмір салтын ұстануда, ар-ождан ұстанымында және халыққа қызмет көрсетудегі жеке іс-тәжірибесінде, халыққа қызмет көрсету барысында қолданады;

4) рухани-адамгершілік құндылықтар тұрғысынан өзінің іс-әрекеттерін; адамгершіліктен бастау алатын қарым-қатынас; әртүрлі көздерден келіп түсетін ақпаратты ар-ождан тұрғысынан талдайды; өмірде туындайтын жағдаяттардан қалыптасқан ар-ожданға қатысты сабақтарды; отбасында, ұжымда, қоғамда рухани-адамгершілік нормаларға сәйкес өз мүмкіндіктері мен өз армандарын, мақсаттары мен оған жету жолдарын қарастырады; өзінің рухани-адамгершілік, тұлғалық және кәсіби өсуі; отбасында, ұжымда, қоғамда тілектестік және өзара түсіністік ахуалы; өзімен өзі және қоршаған әлеммен зорлық жасамау қағидалары негізінде үйлесімді қатынас орнату үшін жағдай жасайды;

5) отбасылық, тұлғааралық және қоғамдық салаларда өзара қатынасты жетілдіру, рухани-адамгершілік жетілу жолдарын іздестіру үшін рухани-адамгершілік білімді жинақтайды;

6) жалпыадамзаттық құндылықтар негізінде өз қылықтарын, өзінің эмоциялық күйін, адамның және табиғаттың өзара әрекеттесу тәсілдерін бағалайды.

Экономика және кәсіпкерлік негіздері

Жалпы орта білім беру аяқталғанда білім алушы:

1) нарық және оның негізгі элементтері ұғымын; бизнес-жоспардың құрылымын; кәсіпкерлік қызметтің түрлерін; кәсіпкерлік этика, бизнесті жүргізу мәдениеті нормаларын; маркетинг қағидаттарын; экономикалық қызметтің түрлі қатысушыларының рөлін; сұраныс пен ұсыныс икемділігінің мәнін; экономиканың басым салаларына қаржылық қолдаудың мақсаттары мен формаларын; Қазақстандағы шағын және орта бизнесті мемлекеттік қолдау бағдарламаларын; Қазақстан Республикасының салық салу қағидаттарын біледі;

2) адамның күнделікті өмірінде экономиканың рөлін; ресурстардың шектеулілігі мен шексіз қажеттіліктер жағдайында таңдау мәселесінің маңыздылығын; сұраныс пен ұсыныс икемділігінің сипатына әсер ететін факторларды; кемитін (азаятын) шекті пайдалылық заңының мәнін; қаржы құралдарының әртүрлі түрлерінің ерекшеліктерін; сыртқы оң және теріс нәтижелердің (сыртқы әсерлердің) пайда болуын; шағын және орта бизнестің макро- және микро ортасының негізгі элементтерін; бизнестегі инновациялардың маңыздылығын; қабылданатын кәсіпкерлік шешімдердің әлеуметтік маңыздылығын; менеджмент пен маркетингтің рөлін; мемлекеттің экономикадағы қызметтерін; Қазақстан Республикасының мемлекеттік бюджетінің қалыптасу қағидаттарын; қазақстандық өндірістің тиімділігін арттыруда бәсекелестіктің мәнін түсінеді;

3) өзінің бизнес-идеясын жүзеге асыру үшін бизнес-жоспар жобасын; тепе-тең баға, сауда көлемін, сұраныс пен ұсыныс икемділігін, табыс пен кірісті анықтау формулаларын; қаржылық есеп айырысу жүргізудің негізгі ережелерін қолданады;

4) экономикалық жүйелердің айырмашылықтарын; кәсіпкерлік пен кәсіпорындардың ұйымдастыру-құқықтық формалары арасындағы айырмашылықтарын; қазақстандық экономикалық жүйе мен нарықтың ерекшеліктерін; шағын және орта бизнесті қолдауды ұсыну шарттарын; Қазақстан Республикасы кәсіпкерлерінің тәжірибесін; жеке және қоғамдық игіліктің айырмашылықтарын талдайды;

5) бизнес-тұжырымдама жасауға арналған идеяларды; өндірістік жоспарды, маркетинг жоспарын және кәсіпорынды басқарудың ұйымдастырушылық құрылымы моделін; өндірістік мүмкіндіктердің қисық сызықты көрсеткішін жинақтайды;

6) түрлі экономикалық жүйелердің құндылығы мен кемшіліктерін; бизнес-идеяны іске асырудың келешегі мен тәуекелдерін бағалайды.

Дене шынықтыру

Жалпы орта білім беру аяқталғанда білім алушы:

1) дене шынықтыру жаттығуларын орындау барысында техникалық қауіпсіздік ережелерін; әр түрлі бағыттылығы бар дене жаттығулары сабақтарының кешенін; жалпы дамыту және түзету бағытындағы дене жаттығуларының биодинамикалық ерекшеліктері мен мазмұнын, денені дамыту және денсаулықты нығайту міндеттерін шешуде оларды қолдану негіздерін; дене жүктемелері кезінде өз ағзасының қызмет етудегі физиологиялық негіздерін, дене шынықтыру арқылы оларды дамыту мен жетілдіру мүмкіндіктерін біледі;

2) өз ағзасының психикалық-функционалдық ерекшеліктерін; дене тәрбиесімен жүйелі шұғылдану арқылы жеке тұлғаның дербес қалыптасу мүмкіндігі мен қасиеттерін; салауатты өмір салтын ұстануға қажеттілікті; атқарылатын қозғалыс әрекеттерінің ауырлық деңгейін; физикалық дайындықтың әртүрлі кезеңдерінде түрлі физикалық жүктеменің талап етілген қарқындылығына жету қажеттілігін түсінеді;

3) өз бетімен жетілу мақсатында түрлі дене жаттығуларын, салауатты өмір салтын және бос уақытын ұтымды ұйымдастыруды, ойын кезінде немесе арнайы құрылған жаттығулар кешенін орындау кезінде қажетті негізгі техникалық-тактикалық әрекеттерді; ағзаның бейімделу қасиеттерін дамытуды қадағалау және денсаулықты нығайту мен дене ширақтығының дайындығын жоғарылатудың дербес жолдарын; функционалдық қызмет ету бағыты әртүрлі дене жаттығуларымен өз бетімен ұйымдастыру тәсілдерін, спорт жабдықтары мен құралдарын қолдану ережелерін; дене жаттығуларымен шұғылдану кезінде жарақаттанудың алдын алу және дәрігер алды көмек көрсету білімін қолданады;

4) сауықтыру және дене шымырлығы мен ширақтығын жетілдіру мақсатында дене жаттығуларын орындау кезінде өз ағзасының функционалды қызмет ету жағдайын талдайды;

5) қалыптасқан дағдыларды дене шынықтыру сабағымен қатар күнделікті өмірдегі әртүрлі жағдаяттарда қолдану жүйесін; салауатты және қауіпсіз өмір сүруді қалыптастыруда дағдыларды; дене шынықтыру сабақтарының шеңберінде мәселелерді зерттеу және шешу үшін сын тұрғысынан ойлау құралдары мен білімін; адам өмірі мен денсаулығына қауіп төндіретін төтенше жағдайларда жеке және ұжымның қауіпсіз әрекеттерінің ережелерін білуді жинақтайды;

6) жалпы, кәсіптік-қолданбалы және сауықтыру-түзету бағытындағы дене жаттығуларымен шұғылданудың маңыздылығын; өз бетінше жетілу және қимыл-қозғалыс дайындығының деңгейін; дене жаттығуларымен шұғылдану тиімділігін, ағзаның функционалды қызмет ету жағдайы мен жұмыс істеу қабілетін; дене жүктемелерін және дене жаттығуларының әсер ету бағытын мөлшерлеуді бағалайды.

Алғашқы әскери және технологиялық дайындық

Жалпы орта білім беру аяқталғанда білім алушы:

1) әскери іс, робототехника және IT-технология негіздерін, Қазақстан Республикасының Қарулы Күштеріне мамандарды даярлау жүйесін, Қазақстан Республикасының азаматтық қорғанысын ұйымдастыруды; қазіргі заманғы зақымдау құралдарын қолданғанда және табиғи апатты хабарлау барысында,

сондай-ақ, сол кезде әрекет ету тәртібін; табиғи апаттардың сипаттарын, зақымдау ошақтарында құтқару және апаттан кейінгі қалпына келтіру жұмыстарын шұғыл ұйымдастыруды; қорғанудың дербес және ұжымдық құралдарының, радиобелсенді және химиялық бақылау құрылғыларының атқаратын қызметін, құрылысы мен қолдану тәртібін, сондай-ақ, тұрғындарды эвакуациялау және жергілікті жерде орналастыруды ұйымдастыру және өткізу тәртібін; медициналық көмектің міндеттері мен түрлерін біледі;

2) әскери іс, робототехника және IT-технология негіздерін, ядролық, химиялық, бактериологиялық (биологиялық) қарулардың және басқа да адамдарды зақымдаудың қазіргі заманғы құралдарының әсер ету ерекшеліктерін, сондай-ақ, оларды қолданған кезде шаруашылық нысандарына, қоршаған ортаға және экологияға тигізетін әсерін; табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайдың салдары мен келтіруі мүмкін экономикалық және экологиялық шығынын түсінеді;

3) жеке және ұжымдық қорғану құралдарын қолдануды; радиациялық және химиялық бақылау жүргізу бекетінің құрамында барлаушы ретінде әрекет етуді; жараланғанда, қан кеткенде, күйік шалғанда және үсік шалғанда, күн өткенде, электрлі жарақат алғанда, суға батқанда алғашқы медициналық көмек көрсетуді; дененің түрлі бөліктері жараланғанда байлап, таңуды; дененің түрлі бөліктерінде сынықтың ашық және жабық түрі бойынша алғашқы медициналық көмек көрсетуді; интернет байланысты, аудио-визуалды технологияларды пайдаланады, робототехника дағдыларын меңгереді, сандық фото және бейне жабдықтарды қолданады;

4) зақымдаудың қазіргі заманғы құралдарын қолданғанда туындауы мүмкін тосын жағдайды; табиғи және техногенді сипаттағы төтенше жағдайдың салдарын талдайды;

5) зақымдаудың қазіргі заманғы қаруын қолданғанда туындауы мүмкін тосын жағдайда әрекет ету алгоритмін; табиғи және техногенді сипаттағы төтенше жағдай туындағанда әрекет ету алгоритмін жинақтайды;

б) қабылданған шешімнің салдарын бағалайды

21. Жаратылыстану-математикалық бағыттағы тереңдетілген деңгейде оқытылатын оқу пәндері бойынша жалпы орта білім беру аяқталғанда күтілетін нәтижелер.

Биология

Жалпы орта білім беру аяқталғанда білім алушы:

1) ақуыздардың, майлардың, көмірсутектердің, нуклейн қышқылдардың құрылымын, құрамын және міндеттерін; антиген-антидене реакцияларының негізгі механизмдерін; адамның хромосомалық ауруларының тұқымқуалаушылық теориясының негізгі күйлерін; тірі ағзалардың қоректенулері мен метаболизмінің түрлерінің/типтерінің өзгергіштігін; түрдің пайда болуы әдістерін; генетика негіздері және гендік инженерияның мүмкіндіктерін; Жер бетінде өмірдің қалыптасуы кезеңдері мен схемаларын; антропогенезді; ғаламдық және аймақтық экологиялық проблемаларды және табиғат ресурстарын қорғау қағидаттарын біледі;

2) фотосинтездің қараңғы және жарық фазасы кезінде өту процестерін; заттардың тасымалы, транслокация, хромосомалық, гендік мутациялардың

пайда болу механизмін; гендік-инженерлік манипуляциялардың мәнін; энергетикалық алмасу кезеңдерін; тұқым қуалау құбылмалылығы мен эволюция арасындағы өзара байланыс; тұқым қуалау заңдылықтарын; эволюциялық процестердің механизмін; экологиялық пирамиданың ережесін; қоршаған ортаға антропогендік әсер етулердің зардаптарын түсінеді;

3) молекулалық биология және генетика есептерін шешудің схемалары мен әдістерін; экожүйені, тұқым қуалау белгілерін және түрлендірілген құбылмалылықты талдауға арналған статистикалық әдістерін; заттарды сапалық және сандық талдау әдісін; тәжірибелерді әзірлеу, жүргізу, бақылау, нәтижелерін жазу мен талдауға арналған ғылыми әдістерді білу және сыни тұрғыда ойлауды; дәрі-дәрмектер, улы заттар, зертханалық жабдықтарды пайдалануда қауіпсіздік ережелерін қолданады;

4) фотосинтез және хемосинтез процестерінің ерекшеліктерін; эволюция процесіне әсер ететін факторларды; ДНҚ мен РНҚ молекулаларының құрылысын; ДНҚ-ның репликациясы мен рекомбинациясын, мутация мен репарация процестерін, ДНҚ құрылымы мен оның атқаратын қызметі арасындағы байланысты; сперматогенез бен оогенез арасындағы айырмашылықты; экожүйе түрінің әртүрлілігін және тұрақтылығын; әлемдегі және Қазақстандағы экологиялық жағдайларды талдайды;

5) адамның гаметогенез схемасын; экожүйелердегі тағамдар тізбегінің схемасын; кесте, график, хабарлама, баяндама, презентациялар түрінде ұсыну үшін жинақталған және өңделген мәліметтерді, ақпараттарды; болжамдар, айғақтар және түсіндірмелерді ұсыну үшін ғылыми үлгілер мен дәлелдемелерді; зерттеушілік, оқу және шығармашылық жобаларды; Қазақстанның экологиялық проблемаларын шешудің мүмкін нұсқаларын жинақтайды;

б) ферменттердің белсенділігіне әсер ететін түрлі факторларды, ақуыздың құрылымын, фотосинтездің нәтижесін; моногибридті және дигибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін, модификациялық құбылмалылық заңдылықтарын; мутагенездің себептерін; өз аймағының экожүйесін; биотехнологияда зерттелетін генетикалық түрі өзгертілген және трансгенді ағзаларды қолдануға байланысты этикалық сұрақтарды бағалайды.

Химия

Жалпы орта білім беру аяқталғанда білім алушы:

1) негізгі химиялық ұғымдарды; атомистикалық теорияны; органикалық заттардың химиялық құрылыс теориясын; түрлі белгілері бойынша заттарды жіктеуді; органикалық және бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластарының номенклатурасын, құрылысын, физика-химиялық қасиеттерін; полимерлі материалдардың, металдар мен қоспалардың, бейметалдар мен олардың қосылыстарының кейбір салаларда қолданылуы және ерекше қасиеттерін; нанотехнологияның кейбір салаларда қолданылуын біледі;

2) түрлі заттардың химиялық реакцияларға түсу қабілеттерін; химиялық реакциялардағы энергиялардың өзгерулерін; химиялық айналымдардың негізгі механизмдерін; кинетикалық теорияның, гомогенді және гетерогенді катализдің, электрохимияның негіздерін; ауыспалы металдардың ерекше қасиеттерін; құрылысына байланысты органикалық және бейорганикалық

қосылыстардың химиялық қасиеттерін; талдаудың инструментальды әдісі арқылы қосылыстарды зерттеу қағидаттарын; ең маңызды органикалық және бейорганикалық заттардың химиялық өндірілу қағидаттарын түсінеді;

3) табиғатта, тұрмыста және өндірісте болып жатқан химиялық құбылыстарды түсіндіру үшін, әр түрлі жағдайларда химиялық айналымдардың өту мүмкіндіктерін анықтау және олардың салдарларын бағалау үшін білімдері мен біліктерін; заттарды сапалық және сандық талдау әдістерін; қоршаған ортада экологиялық сауатты болу ережесін; қоршаған ортаның химиялық ластануының тірі ағзаларға әсер етуін бағалау әдістерін; химиялық эксперименттер нәтижелерін әзірлеу, жүргізу, бақылау, жазу және талдау үшін ғылыми әдістерді білу және сыни тұрғыда ойлауды; жанғыш, улы заттарды, зертханалық құрал-жабдықтарды пайдалануда қауіпсіздік ережелерін қолданады;

4) заттардың қасиеттері олардың құрамы мен құрылысына байланысты екенін; заттардың құрылымы мен қасиеттерін анықтауға арналған олардың қарапайым спектрлерін; химиялық реакцияның жылдамдығы мен химиялық тепе-теңдік түрлі факторларға байланысты екенін; Периодтық жүйеде элементтердің қасиеттерінің өзгеру үрдісін; қышқылдар мен негіздердің түрлі теорияларын, ерітінділердегі иондық тепе-теңдіктерді талдайды;

5) органикалық және бейорганикалық қосылыстардың маңызды кластары арасындағы генетикалық байланыстарды; заттардың химиялық байланыс және құрылыс теориясының көмегімен химиялық айналымдардың болып өту мүмкіндіктері мен нәтижелері туралы дәлелді пайымдауларды жинақтайды;

6) әртүрлі материалдардың қасиеттерін; химиялық реакциялардың жылдамдығына әр түрлі факторлардың әсер етуін; химиялық тепе-теңдікке сыртқы ортаның түрлі жағдайларының ықпал етуін; қоршаған орта мен адам денсаулығына химиялық өндірістің әсер ету зардаптарын; радиоактивті ыдырауының әсерлерін; түрлі дереккөздердің ақпараттарының дұрыстығын бағалайды.

Физика

Жалпы орта білім беру аяқталғанда білім алушы:

1) механиканың (кинематика, динамика, статика, гидро-аэростатика, гидро-аэродинамика), молекулалық физика мен термодинамиканың; электромагнетизмнің (электростатика, тұрақты және айнымалы ток, электр тогы, магнит өрісі, электромагниттік индукция), оптиканың (геометриялық және толқындық), кванттық физиканың физикалық шамалары мен ұғымдарын; ғалам дамуының негізгі кезеңдерін; ақпаратты тарату мен қабылдау тәсілдерін, негізгі радиотехникалық қондырғылар мен жүйелерді құру қағидаттарын; нанотехнологияның негізгі қағидаттарын және шығу тарихын; жаңартылған және жаңартылмайтын табиғи қорларды ұтымды пайдаланудың негіздерін біледі;

2) механиканың (кинематика, динамика, статика, гидро-аэростатика, гидро-аэродинамика), молекулалық физика мен термодинамиканың негізгі заңдарын, қағидаттары мен постулаттарын; электромагнетизмнің (электростатика, тұрақты мен айнымалы электр тогы, магнит өрісі, электромагниттік индукция), оптиканың (геометриялық және толқындық),

кванттық физиканың негізгі заңдары мен қағидаттарын; наноматериалдар мен наножүйені зерттеу әдістерін; әлемнің заманауи ғылыми бейнесіндегі физика ғылымының орнын; ой-өрісті қалыптастырудағы және практикалық есептерді шешудегі физиканың рөлін түсінеді;

3) физика ғылымының негізгі ұғымдарын, заңдылықтарын, заңдары мен теорияларын; физика ғылымының символикалары мен терминологияларын; физикада қолданылатын ғылыми танымның бақылау, сипаттау, өлшеу, эксперимент сияқты негізгі әдістерін; ғаламтор желісі мен компьютерлік дерекқорлардағы физика бойынша ақпараттарды іздеу және өңдеу үшін жаңа ақпараттық технологиялардың мүмкіндігін; эксперименттер мен өлшеу нәтижелерін өңдеу, физикалық шамалар арасындағы тәуелділіктерді анықтау тәсілдерін қолданады;

4) дәрежелік функциялар түрінде берілген тәуелділіктерді; ғаламдағы құбылыстарға, нысандар мен денелерге әр түрлі физикалық күштердің әрекетін, екі айнымалы арасындағы қатынасты; физикалық процестердің тәуелділігі мен айнымалылар арасындағы қатынастардың графигін; құрылғылар мен аспаптардың сипаттамалары мен жұмыс істеу қағидаттарын, ғылыми жаналықтарды қолданылу салаларын; нанотехнологияның қолдану салаларын, адамның өндірістік қызметі мен қоршаған орта жағдайы арасындағы себеп-салдарлық байланыстарды ғалам күйін сипаттайтын параметрлерді және оның дамуының мүмкін жолдарын талдайды;

5) жиналған және өңделген мәліметтердің, ақпараттың кесте, график, хабарлама баяндама, презентация түрінде қарастырылуы үшін; ғылыми модельдерді және дәлелдемелерді болжамдар, дәлелдеулер, түсіндірмелер ұсыну үшін; эксперимент пен зерттеу жүргізу жоспарын жинақтайды;

6) заңдар мен олардың қолданысын білуін жүргізілген бақылаулар мен эксперименттердің нәтижелерін, экологиялық қауіпсіздік тұрғысынан физикалық процестермен байланысты адамның өндірістік және тұрмыстық қызметінің салдарын, нақты жағдайлардағы ғылыми таным әдістерінің қолданысын бағалайды.

Информатика

Жалпы орта білім беру аяқталғанда білім алушы:

1) формалды логика негіздерін; аналық тақша мен орталық процессордың негізгі функциялары мен құрамын, жүйелік бағдарламалық қамтамасыз етудің міндеті мен негізгі функцияларын; деректер қорын басқару жүйелерімен жұмыс істеу негіздерін; программалық қамтамасыз етуді әзірлеу үшін өмірлік циклдің модельдерін; веб-бағдарламалау негіздерін, сондай-ақ веб-сайттарды жасау үшін деректер қоры теориясын; желілік хаттамаларды және Интернет жұмысының қағидаттарын; деректер мен компьютерлік жүйенің қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін әзірленген қауіпсіздік шараларын біледі;

2) компьютердің логикалық элементтерінің міндетін; позициялық және бейпозициялық санау жүйелері арасындағы айырмашылықты; реляциялық деректер қорын ұйымдастыру қағидаттарын; тұрақты және жедел есте сақтау құрылғылары арасындағы айырмашылықты; желілік технологияның қызмет етуінің негізгі қағидаттарын; тұтынушы-сервер моделінің артықшылықтары мен кемшіліктерін түсінеді;

3) әртүрлі есептерді шешу барысында логикалық өрнектер мен амалдарды; бір санау жүйесінен басқа санау жүйесіне сандарды ауыстыру ережелерін; ақпараттық объектілерді жасау және өзінің жұмыс нәтижелерін ресімдеу үшін ақпараттық-коммуникациялық технологияларды; өзінің жұмысын тиімді ұйымдастыру үшін мәтіндік және кестелік процессордың кеңейтілген мүмкіндіктерін; деректер қорында сұраныс құрастыру ережелерін; құжаттарды редакциялау мен сақтау барысында бұлтты технологияларды; web-сайттарды жасау барысында бағдарламалау элементтерін; желіде жеке қауіпсіздік және желі этикеті ережелерін қолданады;

4) ақпаратты іздеу үшін бірнеше белгілер мен қатынас операторларын қолдану арқылы сұранысты; есепті модельдеу, алгоритмдеу және бағдарламалау арқылы шешудің тиісті әдістері мен тәсілдемелерін анықтау үшін есепті; компьютерде өңдеу мен есептеудің қойылған міндетке сәйкестігінің нәтижелерін; анағұрлым тиімдісін анықтау үшін әртүрлі тәсілдермен есептерді шешу жолдарын талдайды;

5) өзінің идеялары мен ойларын білдіру үшін әртүрлі түрлерде ақпаратты; басқару формалары мен элементтері көмегімен деректер қорын; қолданушы міндеттерін шешу үшін веб-сайттарды жинақтайды;

6) жобаны модельдеу мен әзірлеу барысында қойылған мақсаттарға сәйкес өз қызметінің нәтижелерін (нақтылық, өлшемділік, қол жетімділік, шынайылық, қатыстылық); бағдарламалау құралдарын қоса алғанда қолданыстағы бағдарламалық қамсыздандырудың артықшылықтары мен кемшіліктерін бағалайды.

22. Жаратылыстану-математикалық бағыттағы стандарттық деңгейде оқытылатын оқу пәндері бойынша жалпы орта білім беру аяқталғанда күтілетін нәтижелер

География

Жалпы орта білім беру аяқталғанда білім алушы:

1) географияның, геоинформатиканың, геоэкологияның, табиғатты пайдаланудың, геосаясаттың, геоэкономиканың негізгі категорияларын; геоэкологиялық, экономикалық-географиялық, әлеуметтік-географиялық, саяси-географиялық және саяси карталардың ерекшеліктерін; табиғатты пайдаланудың географиялық ерекшеліктері мен заманауи проблемаларын; геосфераларға антропогендік әсердің көздерін, факторларын және себептерін; табиғатты қорғау шараларының жүйесін және негізгі бағыттарын; табиғатты пайдаланудың заманауи жіктеуінің түрлерін мен типтерін және табиғатты тиімді пайдаланудың жалпы қағидаттарын; халықтардың өмір сүру деңгейі мен сапасының айырмашылықтарын; жекелеген аймақтар мен елдер шаруашылығының салалық және аумақтық құрылымының географиялық ерекшеліктерін; жекелеген аймақтар мен елдердің географиялық өзгешеліктерін, олардың әлеуметтік-экономикалық даму деңгейі, халықаралық географиялық еңбек бөлінісі жүйесіндегі мамандануы бойынша айырмашылықтарын; дүниежүзінің заманауи саяси картасының мазмұнын; дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіштерін; мемлекеттік аумақтың құрылымын және мемлекеттік түрлерін; мемлекеттік шекараларды, олардың түрлері мен серпінін; Қазақстан Республикасының заманауи геосаяси және

геоэкономикалық жағдайының ерекшеліктерін; Қазақстанның аймақтық, халықаралық саяси процестерге, халықаралық географиялық еңбек бөлінісіне, қатысын; адамзаттың ғаламдық проблемаларының географиялық аспектілерін біледі;

2) дүние жүзінің заманауи экономикалық-географиялық және саяси-географиялық көрінісін; географияның басқа ғылымдармен интеграциялану қажеттілігін; геоэкологиялық, әлеуметтік, геоэкономикалық және геосаяси процестердің ерекшеліктері мен серпінін; «табиғат - халық (қоғам) - шаруашылық (экономика)» географиялық жүйесінің тұтастығы мен тұрақтылығын; табиғи ортаға антропогендік қысымды тұрақтандыру жолдарын; қоршаған ортаны қорғауда ғылыми-техникалық прогрестің рөлін; адамның ғаламдықтан жергілікті деңгейге дейінгі географиялық (қоршаған) ортасын қалыптастыратын және өзгертетін табиғи, экономикалық және әлеуметтік факторларды; өмір сүру сапасының қоршаған табиғи орта сапасынан тәуелділігін; ғаламдану жағдайында ірі аймақтар мен елдердің географиялық ерекшеліктерін; заманауи интеграциялық және геосаяси процестердің маңыздылығы мен мәнін; геосаяси субъектілердің рөлі мен ықпал ету аймақтарын, өзара әрекеттесу сипатын, дүние жүзінің геосаяси аудандастырылуын; адамзаттың ғаламдық проблемаларының себептері мен оларды шешу жолдарын түсінеді;

3) географиялық зерттеудің заманауи әдістерін және олардың комбинациясын; географиялық деректердің түрлі көздерін; тақырыптық карталардың қосымша сипаттау элементтерін; геокеңістіктік дереккөздерін; географиялық ақпаратты іздеу, өңдеу, жүйелеу, түсіндіру, қажетті мәнмәтінде өзгерту, сақтау, тарату және ұсыну дағдыларын; картометрия тәсілдерін; қажетті мәнмәтінде есептеулер жүргізу үшін түрлі формаларды қолданады;

4) географиялық қабық пен географиялық ортада болып жататын процестер мен құбылыстардың арасындағы себеп-салдарлық байланыстарды; табиғат пен қоғамның өзара байланыстары мен олардың кеңістіктік ерекшеліктерін; географиялық нысандардың, процестердің және құбылыстардың орналасу, байланыс және басқа да кеңістіктік қатынастарының ерекшеліктерін; заманауи дүниежүзілік шаруашылықтың табиғи, әлеуметтік-экономикалық негіздерін; сандық және сапалық геокеңістіктік деректерді; шаруашылық салаларын орналастырудың заманауи факторларын; дүниежүзі елдерінің рейтингтері мен индекстерін талдайды;

5) модельдері, зерттеушілік және шығармашылық жобаларды, ақпараттық материалдарды; географиялық нысандардың әрекет ету және даму проблемаларын шешу жөніндегі ұсыныстарды; зерделенетін географиялық нысандарды, процестерді, құбылыстарды жіктеу, жүйелеу, жалпылау және саралу мақсатында білімдер мен дағдыларды; географиялық нысандар, процестер мен құбылыстарды түсіндіру, болжау жасау, өзгерістері мен перспективаларын анықтау үшін білімдер мен дағдыларды жинақтайды;

6) географиялық дереккөздерінің шынайылық дәрежесін; геосфералардың параметрлері мен экологиялық жағдайын; жекелеген аумақтардың табиғи, антропогендік және техногендік өзгерістерінің дәрежесін және олардың салдарын; табиғатты қорғау шараларының тиімділігін; қоршаған табиғи ортаны

қорғау және табиғатты пайдалануда ғылыми-техникалық прогрестің деңгейін; қоршаған ортаның сапасын; өмір сүру сапасын; түрлі мемлекеттердің рейтингтер мен индекстердегі көрсеткіштері мен орнын; кезкелген дәрежедегі аумақтың географиялық және геосаяси жағдайын; негізгі әлеуметтік-экономикалық көрсеткіштері бойынша дүние жүзі елдерін; мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктерін бағалайды.

Графика және жобалау

Жалпы орта білім беру аяқталғанда білім алушы:

1) көрнекі ақпаратты бекітудің негізгі құралдарын, әдістерін және тәсілдерін; графикалық бейнелердің негізгі түрлерін; графика құралдары мен жобалаудың негізгі әдістерін; геометриялық денелердің сырт пішінінің құрылу (қалыптасу) заңдылықтарын; машинажасау, сәулет – құрылыс сызбалары туралы жалпы түсініктерді; топографикалық сызбалар элементтерін; бұйымды жасау және жобалау кезеңдерін; көрнекі ақпаратты қол және компьютерлік графика құралдары арқылы бейнелеу әдістері мен тәсілдерін біледі;

2) құбылыстар, процестер және заттық әлем туралы ақпаратты ұсыну және визуализациялау кезінде графикалық бейнелер рөлінің маңыздылығын; графикалық модельдеу әдістері заңдылықтарының құбылыстары мен процестерін; зат формасын көрсету кезіндегі графикалық бейнелердің түрлері арасындағы айырмашылықты, олардың кеңістік және метрикалық сипаттамасын; тәжірибелік іс-әрекеттегі қолмен және компьютерлік графиканың мүмкіндіктері мен ерекшеліктерін; макет жасау және модельдеу ерекшеліктерін түсінеді;

3) графикалық жұмысқа арналған материалдар мен құралдарды; заттың геометриялық (конструктивтік) формасын құрастыру тәсілдерін; проекциялау әдісін; геометриялық денелер бетінің жаймасының сызбасын құрастыру әдістерін; бейненің көрінісі мен құрамын өзгерту әдістерін; жобалық және конструктивтік шешім қабылдау үшін анықтамалық құжаттарды; графикалық модельдеу, макеттеу және жобалау бойынша әр түрлі есептерді (мәселелерді) шешу барысында қол және компьютерлік графика құралдарын қолданады;

4) көрнекі ақпаратты ұсынудың әр түрлі тәсілдерін және бейненің қасиеттерін; заттардың бейнесін жасағанда олардың геометриялық формалары мен конструкцияларын; заттың формасын анықтау үшін бейненің түрлі көрінісін пайдалану мүмкіндігін; бейненің графикалық құрамын және заттың формасын анықтау үшін кешенді сызбаны талдайды;

5) зат формасын қайта құру үшін контурлы бейнені; түрі және құрамы бойынша жүйелеу үшін бастапқы бейнедегі графикалық ақпаратты; қажетті графикалық ақпаратты толық және жеткілікті көрсету үшін түрлі бейне көріністерін; шығармашылық ойды іске асыру үшін графиканың әр түрлі құралдарын жинақтайды;

6) көрнекі ақпаратты бекітудің әдістерін; әр түрлі объектілердің графикалық бейнелерін; бейнені қайта құрудың түрлі тәсілдерін; жобалау іс-әрекеті процесінде қолданылатын графика құралдары мен жобалау әдістерін; заттардың геометриялық және конструктивтік сипаттамасын; шығармашылық іс-әрекет барысын және нәтижесін бағалайды.

23. Қоғамдық-гуманитарлық бағыттағы тереңдетілген деңгейде оқытылатын оқу пәндері бойынша жалпы орта білім беру аяқталғанда күтілетін нәтижелер

Қазақ тілі (оқыту қазақ тілінде жүргізілетін сыныптар үшін)/орыс тілі» (оқыту орыс тілінде жүргізілетін сыныптар үшін)

Жалпы орта білім беру аяқталғанда білім алушы:

1) Қазақстанда қазақ, орыс және шет тілдерінің қызмет ету ерекшеліктерін; негізгі лингвистикалық терминдерді; оқытылатын тілдің дыбыстық, лексикалық, грамматикалық, сөзжасамдық негізгі ерекшеліктерін, оның әртүрлі қызметін; сөз таптарының типологиясын; көп этникалық Қазақстанда және әлемде даусыз сөйлесім әсерінің негізін; сөйлеу этикетінің формуласын, сөйлеу тәртібінің стереотиптерін; тілдің әлеуметтік бағытын; оқытылатын тілдің типологиялық және генетикалық жағын біледі;

2) қазақ, орыс және ағылшын тілдерін меңгерудің маңыздылығын, қазақ халқының тарихына, мәдениетіне, дәстүріне, құндылықтарына құрмет және толеранттық қатынас көрсету; тілдің және жазудың (түркі және славян) даму заңдылығы мен график қағидаттарының негізін; тілдің әлеуметтік-мәдени құбылыс ретіндегі рөлі; халық тілінің, тарихының және мәдениетінің өзара байланысын; тілдің ойлаумен байланысын, тілдердің және мәдениетаралық байланыстың өзара ықпалдасу ерекшеліктерін түсінеді;

3) нақты міндеттерді орындауда және тілдің деңгей түрлерінің бірін талдау барысында теориялық білімін; оқытылатын тілдегі тіл бірліктерін қолдану ерекшеліктерін аша отырып, мәтінге филологиялық талдау жасау амалдарын; өмірдегі қызметтің түрлі салаларында тілді қолданудың ерекшеліктері мен мүмкіндіктері туралы ақпаратты қолданады;

4) тілдік бірліктерге дыбыстық, морфемалық, грамматикалық семантикалық талдау жасай отырып, мәтіндерді; оқытылатын тіл графикасын,; тілдік бірлік білімдерінің механизмі; тіл құбылыстарын танудағы түрлі ғылыми көзқарастарды; танылатын тақырып бойынша түрлі ғылыми еңбектердегі ақпараттарды талдайды;

5) қазақ, орыс және ағылшын тілдерінің тілдік бірліктеріне салыстырмалы талдау жасау үшін алған теориялық ақпараттарды; жобалық жұмыстарда қолдану үшін тілдік бірліктердің қызмет етуі туралы ақпаратты; өзіндік ауызша және жазбаша мәтіндер құрауда меңгерген деректері мен пікірлерді жинақтайды;

6) әртүрлі стиль мен жанрдағы мәтіндерде түрлі деңгейдегі тілдік бірліктердің қолданылуы орнын; танылып отырған тіл құбылысы туралы түрлі көзқарастарды; мәтінді танып-талдауда оның орфоэпиялық, орфографиялық, пунктуациялық, лексикалық, фразеологиялық, грамматикалық, стилистикалық нормаларға сәйкестігін; қазақ/орыс тіл білімінің басты тұжырымдамаларын бағалайды.

Қазақстан тарихы

Жалпы орта білім беру аяқталғанда білім алушы:

1) Орталық Азиядағы ежелгі мәдени ошақтарды және олардың орналасқан жерлерін; көшпенділіктің тарихи түрлерін; еуразиялық дала өркениетінің қалыптасуы мен даму кезеңдерін; түрлі тарихи кезеңдердегі Қазақстан

территориясындағы қалалық мәдениеттің даму ошақтарын; әлемдік мәдени-тарихи прогреске едәуір ықпал еткен Орталық Азия халықтарының жетістіктерін; қазақ халқының этникалық тарихын; дәстүрлі қазақ қоғамының этноәлеуметтік құрылымын; Қазақстан полиэтникалық қоғамының қалыптасу тарихын; Қазақстан мемлекеттігі дамуының тарихи кезеңдерін; Қазақстандағы саяси ойдың дамуына едәуір үлес қосқан тарихи қайраткерлерді; түрлі тарихи кезеңдердегі ұлттық мәдениет пен ғылымның маңызды жетістіктерін; Қазақстан тарихы бойынша негізгі тарихи деректер мен ғылыми еңбектерді біледі;

2) Қазақстанның тарихи даму процестері мен құбылыстарының, негізгі оқиғалардың мәнін; ежелгі Орталық Азияның өркениет ошақтарын, көшпенділіктің әр түрлерінің, Қазақстан территориясындағы қалалық және көшпелі мәдениеттің сипатты белгілерін; әлемдік мәдени-тарихи прогресс үшін Орталық Азия халықтарының жетістіктерінің маңызын; түрлі тарихи кезеңдердегі Қазақстан халқының өмір сүру жүйесінің қалыптасуы мен дамуына географиялық фактордың ықпалын; түрлі тарихи кезеңдердегі Қазақстандағы саяси, әлеуметтік-экономикалық, мәдени өзгерістерге ішкі және сыртқы факторлардың ықпалын; дәстүрлі қазақ қоғамының этноәлеуметтік құрылымының ерекшеліктерін; Қазақстанда саяси ойдың дамуындағы тарихи аспектілерді; Қазақстанның саяси, әлеуметтік-экономикалық, мәдени дамуына тарихи тұлғалардың қосқан үлесін; ұлттық біртектілікті сақтау үшін қазақтардың мәдени мұрасының маңызын; қоғамда бейбітшілік пен келісімді сақтау үшін Қазақстан этностарының мәдениеті мен дәстүрлерін құрметтеу қажеттілігін түсінеді;

3) Қазақстан мен Орталық Азия территориясында өмір сүрген мемлекеттер мен мәдениет ошақтарын уақыт пен кеңістікте анықтау кезінде; Орталық Азия көшпенділер мәдениетінің қалыптасу мен даму ерекшеліктерін анықтауда; түрлі тарихи кезеңдердегі Қазақстанның саяси, әлеуметтік-экономикалық мәдени даму ерекшеліктерін анықтау кезінде; Қазақстанның дамуындағы тарихи тұлғалардың ролін анықтауда; Қазақстанның өткен және қазіргі кездегі оқиғалары мен құбылыстарына қатысты өз позициясын анықтау кезінде тарихи ойлау дағдыларын қолданады;

4) Қазақстанның тарихи дамуын әлемдік тарих контекстінде, ортақ белгілері мен ерекшеліктерін анықтай отырып; түрлі тарихи кезеңдердегі Қазақстан территориясындағы өркениеттер мен мемлекеттердің қалыптасуы мен дамуына түрлі факторлардың (географиялық, демографиялық, миграциялық, саяси, әлеуметтік-экономикалық, мәдени және т.б.) ықпалын; себеп-салдар байланыстарын анықтау мақсатында Қазақстан тарихындағы тарихи оқиғалар, процестері мен құбылыстарды; тарихи тұлғалар қызметінің себептері мен нәтижелерін; Қазақстан тарихы бойынша ғалымдардың еңбектері мен деректерді; Қазақстан аумағындағы этногенез, саяси және мәдени процестерге қатысты негізгі ғылыми теорияларды; бүгінгі Қазақстанның даму үрдістері мен перспективаларын талдайды;

5) тарихи талдау әдістерін қолдана отырып шығармашылық, танымдық, зерттеушілік, жобалық сипаттағы жұмыстарды; Қазақстан мен әлемнің басқа аймақтарындағы тарихи дамудың жалпы заңдылықтары мен ерекшеліктерін анықтау мақсатында салыстырмалы тарихи сипаттамаларды; Қазақстан тарихы

туралы тұтас түсініктері мен тарихи санасын қалыптастыру үшін тұжырымдар мен гипотезаларды жинақтайды;

б) түрлі тарихи кезеңдердегі Қазақстанның дамуына (географиялық, демографиялық, көші-қон, саяси, әлеуметтік-экономикалық, мәдени және т.б.) түрлі факторлардың ықпал ету дәрежесін; отан тарихына ықпалы контекстінде тарихи тұлғалардың қызметін; Орталық Азия халықтары мәдениетінің әлемдік өркениет дамуына қосқан үлесін; тарихи мәліметтердің шынайылығын; Қазақстан тарихының этникалық, саяси, мәдени, әлеуметтік-экономикалық мәселелері бойынша түрлі ғылыми теориялардың дәлелдік дәрежесін бағалайды.

Дүниежүзі тарихы

Жалпы орта білім беру аяқталғанда білім алушы:

1) өркениеттердің тарихи типтері мен олардың ошақтарын; мемлекеттің тарихи түрлері мен мемлекеттік-құқықтық институттарының қалыптасуы мен даму кезеңдерін; әлемдік тарих барысына ықпал еткен әскери-саяси оқиғаларды; әлемдік мәдени-тарихи прогреске ықпал еткен әлемдік жаңалықтар және жетістіктерді; қазіргі әлемдік мәдениеттің жағдайы мен тарихын; адамның, қоғамның пайда болуы мен дамуына қатысты, әлем халықтары мен өркениеттерінің негізгі ғылыми теорияларын; әлемдік қоғамдық ойдың дамуына елеулі үлес қосқан тарихи қайраткерлерді; дүниежүзі тарихы бойынша негізгі жинақталған ғылыми еңбектерді біледі;

2) мәдени-тарихи процесті оның бірлігі мен алуан түрлілігін; мемлекеттің тарихи формалары мен түрлерін, өркениеттің өзіндік ерекшеліктерін; мемлекеттік-құқықтық институттарының маңызын; әлемдік өркениеттердің қалыптасуы мен дамуына табиғи-географиялық факторлардың ықпалын; тарих барысына әскери-саяси оқиғалардың ықпалын; әлемдік тарихи-мәдени прогресс үшін адамзаттың жетістіктері мен ұлы ашылулардың маңызын; түрлі тарихи кезеңдерде әлемдегі саяси, әлеуметтік-экономикалық, мәдени өзгерістерге ішкі және сыртқы факторлардың ықпалын; әлемдік қоғамдық ойдың дамуындағы тарихи аспектілерді; тарихтың дамуына тұлғалардың ықпалын; жаһандық әлемдегі бейбітшілік пен тұрақтылықты сақтау үшін жалпы адамзаттық құндылықтардың маңызын түсінеді;

3) уақыт пен кеңістікте әлемнің мәдени-өркениеттік орталықтары мен мемлекеттері құрылуын анықтау кезінде; мемлекеттердің түрлері мен тарихи формаларын, өркениеттердің өзіндік ерекшеліктерін анықтау барысында; түрлі тарихи кезеңдердегі әлем халықтарының саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени дамуындағы ерекшеліктерін анықтауда; әлем тарихындағы тарихи тұлғалардың рөлін анықтау кезінде; өткен және қазіргі кездегі оқиғалар мен құбылыстарға қатысты өз позициясын анықтау кезінде тарихи ойлау дағдыларын қолданады;

4) әлем халықтарының ортақ белгілері мен ерекшеліктерін анықтай отырып тарихи дамуын; түрлі тарихи кезеңдерде қоғамның қалыптасуы мен дамуына түрлі факторлардың (географиялық, демографиялық, көші-қон, саяси, әлеуметтік-экономикалық, мәдени және т.б.) ықпалын; себеп-салдар байланыстарын анықтау мақсатында әлем тарихының оқиғаларын, құбылыстарын, процестерін; тарихи тұлғалар қызметінің себептері мен

нәтижелерін; тарихи деректерді; этногенез, саяси және мәдени процестерге қатысты негізгі ғылыми теорияларды; жаһандану жағдайында бүгінгі қоғамның даму үрдістері мен перспективаларын талдайды;

5) тарихи талдау әдістерін қолдана отырып шығармашылық, танымдық, зерттеушілік, жобалық сипаттағы жұмыстарды; әлем халықтарының тарихи дамуының жалпы заңдылықтары мен ерекшеліктерін анықтау мақсатында салыстырмалы тарихи сипаттамаларын; әлемдік тарихи-мәдени процесс туралы тұтас түсініктері мен тарихи санасын қалыптастыру үшін тұжырымдар мен гипотезаларды жинақтайды;

6) түрлі тарихи кезеңдердегі қоғамның дамуына (географиялық, демографиялық, көші-қон, саяси, әлеуметтік-экономикалық, мәдени және т.б.) түрлі факторлардың ықпал ету дәрежесін; әлем тарихының ықпалы контекстінде тарихи тұлғалар қызметін; әлемдік өркениеттің қалыптасуы мен дамуына түрлі әлем халықтары мәдениетінің қосқан үлесін; тарихи деректердің шынайылығын; әлем тарихының этникалық, саяси, мәдени және әлеуметтік-экономикалық мәселелері бойынша түрлі ғылыми теориялардың дәлелдік дәрежесін бағалайды.

География

Жалпы орта білім беру аяқталғанда білім алушы:

1) география ғылымдар жүйесінде геоэкологияның, геоинформатиканың, геосаясаттың, геоэкономиканың, елтанудың орны мен рөлін; табиғатты пайдалану саласындағы, экономикалық, әлеуметтік, саяси география мен геосаясаттың негізгі ғылыми түсініктерін; геосфераларға тиетін антропогендік әсердің факторларын, көздерін және салдарын; экологиялық тәуекелдерді; экологиялық дағдарыстың белгілерін; аумақтардың экологиялық жіктелуін; табиғатты қорғау шараларының жүйесі мен негізгі бағыттарын; табиғатты пайдаланудың аймақтық ерекшеліктерін; табиғатты пайдаланудың негізгі әкімшілік, экономикалық және құқықтық механизмдерін; заманауи экологиялық саясаттың бағыттарын; қоршаған орта сапасының көрсеткіштерін; өмір сүру сапасының көрсеткіштерін; экономикалық жүйелер модельдерін; дүниежүзілік шаруашылық және дүниежүзі елдері дамуының басты көрсеткіштерін; дүниежүзі елдерінің арасындағы халықаралық қатынастардың жиынтығын; ғаламдану процесін; Қазақстанның аймақтық және халықаралық ұйымдарға қатысуын; адамзаттың заманауи ғаламдық проблемалары және олардың жергілікті, аймақтық деңгейлердегі көрінісін; ұлттық мүдделер тұрғысынан Қазақстан Республикасының геосаяси белсенділігінің бағыттарын; дүниежүзінің тарихи-мәдени аймақтарын біледі;

2) заманауи әлемнің кеңістіктік алуан түрлілігін, оның жалпы және аймақтық ерекшеліктерін; табиғаттың, халықтың және шаруашылықтың даму заңдылықтарын; қоғам мен табиғаттың өзара әрекеттесу проблемаларын; табиғи, әлеуметтік, экономикалық және саяси процестердің ерекшеліктерін; қоршаған ортаның жағдайы үшін жеке жауапкершілігін; ғаламдық және жергілікті табиғи және әлеуметтік-экономикалық, экологиялық процестердің серпінін; қоғам мен табиғаттың өзара әрекеттесуін оңтайландыру, табиғи ортаға антропогендік қысымды тұрақтандыру жолдарын; қоршаған ортаны қорғауда ғылыми-техникалық прогрестің ролін; аумақтың әлеуметтік-экономикалық

және саяси дамуының географиялық факторлардан тәуелділік дәрежесін; өмір сүру сапасының қоршаған орта сапасынан тәуелділігін; заманауи әлеуметтік-экономикалық және экологиялық проблемалардың және оларды шешу жолдарын; геосаясат субъектілерінің рөлі мен ықпал ету аймақтарын, өзара әрекеттестігінің сипатын түсінеді;

3) геоэкологиялық, экономикалық-географиялық, әлеуметтік-географиялық, саяси-географиялық және геосаяси зерттеу әдістері мен олардың комбинациясын; геокеңістіктік дереккөздерін; геокеңістіктік деректерді іздеу, өңдеу, жүйелеу, түсіндіру, қажетті контексте деректерді өзгерту, сақтау, тарату және ұсыну дағдыларын; картометрия тәсілдерін қолданады;

4) сандық және сапалық геокеңістік деректерді; географиялық нысандарды, процестерді және құбылыстарды жіктеу белгілерін; географиялық қабық пен географиялық ортада болып жататын процестер мен құбылыстардың арасындағы себеп-салдарлық байланыстарды; географиялық нысандардың, процестердің және құбылыстардың орналасу, байланыстары мен басқа да кеңістіктік қатынастарының ерекшеліктерін; адам өмірі мен тіршілігіне географиялық факторлардың ықпалын; қоғамдық өндірістің табиғи және әлеуметтік-экономикалық негіздерін; жоспарланған шаруашылық әрекеттің қоршаған ортаның жағдайы мен адамдардың денсаулығына тигізетін әсерін; экологиялық дағдарыстың белгілерін; қоршаған табиғи ортаны қорғаудың және табиғатты тиімді пайдаланудың ұйымдастырушылық және құқықтық негіздерін; шаруашылық салаларын орналастырудың заманауи факторларын;

геоэкологиялық, геосаяси және экономикалық процестерді; халықаралық саяси, экономикалық, әлеуметтік-мәдени, экологиялық және басқа да байланыстар мен қатынастарын; аумақтық-саяси жүйелерді; мемлекеттік аумақтың құрылымын; мемлекеттік шекараларды, олардың түрлері мен серпінін; елдің ұлттық мүдделері жүйесін; геосаясат субъектілерінің геосаяси белсенділігін; дүниежүзілік геосаяси кеңістікті; Қазақстанның саяси, экономикалық, әлеуметтік дамуының ерекшеліктері мен факторларын, дүниежүзіндегі орны мен рөлін талдайды;

5) модельдері, зерттеушілік және шығармашылық жобаларды, ақпараттық материалдарды; географиялық нысандардың әрекет ету және даму проблемаларын шешу жөніндегі ұсыныстарды; зерттеп жатқан географиялық нысандарды, процестерді, құбылыстарды жіктеу, жүйелеу және саралау мақсатында білімдер мен дағдыларды; географиялық нысандар, процестер мен құбылыстарды түсіндіру, болжау жасау, өзгерістері мен перспективаларын анықтау үшін білімдер мен дағдыларды жинақтайды;

6) геосфералардың параметрлері мен экологиялық жағдайын; геосфераға тиетін антропогендік жүктемені және олардың салдарын; кез келген дәрежедегі аумақтардың географиялық және геосаяси жағдайын, табиғи-ресурстық әлеуетін; табиғи ортаның сапасын; экологиялық тәуекелдерді; экологиялық дағдарыстың дәрежесін; табиғатты қорғау шараларының тиімділігін; қоршаған табиғи ортаны қорғау мен табиғатты пайдаланудағы ғылыми-техникалық прогрестің деңгейін; қоршаған ортаның сапасын; өмір сүру сапасын; түрлі мемлекеттердің халықаралық салыстырулардағы көрсеткіштері мен орнын; дүниежүзілік шаруашылықтың түрлі даму модельдерінің артықшылықтары мен

кемшіліктерін; ғаламданудың дүниежүзі елдеріне тигізетін жағымды және жағымсыз әсерлерін; мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктерін; геосаясат субъектілерінің геосаяси белсенділігінің тиімділігін; халықаралық ұйымдардың қызмет ету нәтижелерін бағалайды.

24. Қоғамдық-гуманитарлық бағыттағы стандарттық деңгейде оқытылатын оқу пәндері бойынша жалпы орта білім беру аяқталғанда күтілетін нәтижелер

Информатика

Жалпы орта білім беру аяқталғанда білім алушы:

1) файлдардың негізгі форматтары мен оларды конвертациялау тәсілдерін; веб-бағдарламалау негіздерін, сонымен қатар веб-сайттарды жасау үшін деректер қоры теориясын; «электрондық сандық қолтаңба» түсінігін; деректер мен компьютерлік жүйенің қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін әзірленген қауіпсіздік шараларын біледі;

2) деректердің резервтік көшірмесінің қажеттілігін; тұрақты және жедел жадыландыру құрылғылары арасындағы айырмашылықты; желілік технологияның қызмет көрсетуінің негізгі қағидаттарын; электрондық үкімет сайтының тағайындалуы мен мүмкіндіктерін түсінеді;

3) оқу қызметінде және өзін-өзі дамыту үшін сандық білім беру ресурстарын; ақпараттық объектілерді жасау және өзінің жұмыс нәтижелерін ресімдеу үшін ақпараттық-коммуникациялық технологияларды; өзінің жұмысын тиімді ұйымдастыру үшін мәтіндік және кестелік процессордың кеңейтілген мүмкіндіктерін; Web-парақшаларды жасау үшін арнайы редакторларды; Web-парақшаларды әзірлеуде ресімдеу стильдерін, иллюстрацияларды, анимацияны, видеоны; құжаттарды редакциялау мен сақтау барысында бұлтты технологияларды; желіде жеке қауіпсіздігі және желі этикеті ережелерін қолданады;

4) оқуда және күнделікті өмірде сандық техниканы қолдану мүмкіндіктерін; модельдер мен жобаларды әзірлеу үшін бағдарламалық құралдарды; ақпаратты іздеу үшін бірнеше белгілер мен қатынас операторларын қолдану арқылы сұрау салуды; есепті модельдеу, алгоритмдеу және бағдарламалау арқылы шешудің тиісті әдістері мен тәсілдерін анықтау үшін есепті; компьютерде өңдеу мен есептеудің қойылған міндетке сәйкестігінің нәтижелерін; анағұрлым тиімдісін анықтау үшін әртүрлі тәсілдермен есептерді шешу жолдарын талдайды;

5) өзінің идеялары мен ойларын білдіру үшін әртүрлі түрлерде ақпаратты; қолданушы міндеттерін шешу үшін веб-сайттарды жинақтайды;

6) жобаны модельдеу мен әзірлеу барысында қойылған мақсаттарға сәйкес өз қызметінің нәтижелерін (нақтылық, өлшемділік, қол жетімділік, шынайылық, қатыстылық); қолданылатын бағдарламалық қамтамасыз етудің артықшылықтары мен кемшіліктерін бағалайды.

Жаратылыстану

Жалпы орта білім беру аяқталғанда білім алушы:

1) қоғам мен табиғаттың байланыс деңгейлерін; жүйелердің элементтерін және түрлерін; қоршаған ортада ғылыми жаратылыстану заңдарының көрініс табуын; тепе-теңдік табиғатын; тапсыру және өзгерту процестерін; энергияны өзгертуді; іріктеп алу және түрлендіру механизмдерін; биокөптүрліліктің

азаюына әсер ететін факторларды; табиғат зоналарының өнімділік түрлерін, құрылымын және салыстырмалы өнімділігін; экожүйелер компоненттерінің қоғамдастығын, процестерін және құлдырау салдарын; азық-түлік және табиғат ресурстарының таралуының біркелкі еместігін; ластанудың негізгі көздерін және түрлерін біледі;

2) әлемнің ғылыми жаратылыстану сипатын; жергілікті деңгейден ғаламдық деңгейге дейінгі экологиялық процестерді; популяциялардың өсуін реттеуші және шектеуші факторларды; организмдердің өмір сүру амалдарын; табиғат ресурстарының азаюының адамзаттың дамуына әсерін түсінеді;

3) қоршаған ортаның жағдайын анықтау үшін жаратылыстану ғылымдарын зерттеу әдістерін; қоршаған ортаның проблемаларын шешу үшін ақпараттарды, технологияларды, терминдерді, тұжырымдамаларды, ұғымдарды және дағдыларды; қоршаған ортаны зерттеуде зерттеу, болжау, әдістері және түсіндіру сұрақтарын қолданады;

4) экожүйелердің биотикалық және абиотикалық компоненттерін; популяциялардың өсу серпінін; тұрақты даму тұжырымдамасын; энергия көздерінің артықшылығын және кемшіліктерін; топырақ түрлерінің құрылымын және қасиеттерін; ғылыми жаратылыстану мазмұнының мәтіндік және графикалық материалдарын; әлемнің ғылыми-жаратылыстану бейнесінің пайда болуын және дамуын талдайды;

5) ғаламдық және жергілікті экологиялық, азық-түлік проблемаларын шешу, биокөптүрлілікті сақтау, экожүйелерді қалпына келтіру жолдарын; қоршаған ортаны басқару бойынша тиімді шешімдер жинақтайды;

6) экологиялық проблемаларды шешудегі технологиялардың рөлін; қоғамның энергия және ресурс көздерін таңдауын анықтайтын факторларды; жердің, аймақтардың және елдердің ресурспен қамтамасыз етілуін; ұлттық және халықаралық саясаттың қоршаған орта жағдайына ықпалын; халық саны көрсеткіштерінің, экологиялық факторлардың өнеркәсіпті орналастыруға ықпалын; әлемнің қазіргі кездегі физикалық және химиялық бейнесін бағалайды.

25. Жаратылыстану-математикалық және қоғамдық-гуманитарлық бағыттардағы стандарттық деңгейде оқытылатын оқу пәндері бойынша жалпы орта білім беру аяқталғанда күтілетін нәтижелер

Құқық негіздері

Жалпы орта білім беру аяқталғанда білім алушы:

1) Конституциялық құқық көздерін, нормаларын, жүйелерін; конституциялық саяси құқықтарын; әкімшілік құқық жүйесі, нормасын, субъектілерін; еңбек құқығы, оның мәнін, әкімшілік еңбек тәртібін ұйымдастырудағы міндеттер, еңбек тәртібін бұзғаны үшін жауаптылық; азаматтық құқық көздерін, қатынастарын, меншік құқығы формаларын, тұтынушы құқығының қолданылу аясын; отбасылық қатынастар, ата-аналар мен балалардың құқықтары мен міндеттерін; қылмыстық құқық ұғымы, белгілерін, қылмыстық жауаптылық, оның түрлерін, азаматтардың құқықтарын қорғауды, сонымен қатар оны жүзеге асыру қажеттілігі мен мүмкіндіктерін біледі;

2) қоғамның мәдени элементі және маңызды әлеуметтік реттеушісі ретінде

құқықтың мәні мен рөлін, қазақстандық қоғамдағы негізгі құқықтық ұстанымдарды, құқық жүйесі мен құрылымын, құқықтық қатынастар, құқық бұзушылық пен заңдық жауаптылық, әлеуметтік-экономикалық саланы құқықтық реттеу, құқықты жүзеге асыру түрі ретіндегі заңдық қызметті түсінеді;

3) нормативтік актілерді қолдана отырып нақты құқықтық жағдайларда жеке ұстанымдарының дәлелдемелерін, Қазақстан Республикасының заңнамаларына нақты құқықтық нормалардың сәйкестігін бағалау үшін құқықтық білімін; күнделікті өмірде, өзекті қоғамдық және құқықтық мәселелер бойынша пікірталастарға қатысу кезінде құқық ережелерін, құқықтық ақпараттарды өз бетімен іздену дағдыларын қолданады;

4) құқықтық нормаларды, заңнаманың барлық салаларында құқықтық қатынас процесінде пайда болған даулы мәселелер тууы аясында берілген ақпараттарды, түрлі деректерден алынған, құқық салаларына қатысты ақпараттарды талдайды;

5) адамгершілік және құқықтық нормаларымен қабылданған өз мінез-құлықтары мен басқалардың әрекеттерін байланыстыру үшін алынған ақпаратты; жалпыадамзаттық және этномәдени құндылықтарға қарсы келмейтін шешім қабылдау, өз қарым-қатынасын білдіру, жағдаяттарды бағалау үшін, берілген контекстегі ақпараттарды жинақтау және талдау үшін білім, білік дағдыларды жинақтайды;

6) Қазақстан Республикасының заңнамаларын нақты мәселелерді шешу барысында қолдану ерекшеліктерін өздігінше бағалайды.

26. Білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалау білім алушылардың білімін бағалау өлшемшарттарын қолдану арқылы жүзеге асырылады. Бағалау өлшемшарттары білім алушылардың оқу жетістіктерінің деңгейін өлшеу үшін қолданылады.

27. Бағалау өлшемшарттары әрбір оқу бағдарламасындағы оқыту мақсаттарына сәйкес әзірленеді.

28. Оқу жетістіктерін бағалау формативті және жиынтық бағалау формасында жүзеге асырылады.

29. Білім алушылардың білімін бағалау өлшемшарттарын білім беру саласындағы уәкілетті орган әзірлейді және бекітеді.

30. Даму мүмкіндігі шектеулі білім алушылар үшін білім алуы, даму бұзушылықтарын түзету және әлеуметтік бейімделуі үшін жағдай жасалады.

3. Білім беру мазмұнына қойылатын талаптар

31. Жалпы орта білім беру білім берудің барлық деңгейлеріне ортақ болып табылатын және білім алушы тұлғасының мінез-құлқы мен қызметін ынталандыратын өмірлік тұрақты бағдарлары болуға арналған білім алушылардың бойында ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарды дарытуға бағытталған.

32. Жалпы орта білім беру мазмұнында айқындалған негізгі құндылықтар:

1) қазақстандық патриотизм мен азаматтық жауапкершілік;

- 2) құрмет;
- 3) ынтымақтастық;
- 4) еңбек пен шығармашылық;
- 5) ашықтық;
- 6) өмір бойы білім алу.

33. Білім берудегі құндылықтарды дарыту негізінде білім алушыларда дамыту қажет:

- 1) Қазақстан мүдделеріне қызмет етуге дайындығы;
- 2) Қазақстан Республикасының Конституциясының нормалары мен заңдарын құрметтеу және сақтау;
- 3) әлеуметтік жауапкершілік және шешім қабылдау білігі;
- 4) мемлекеттік тілді меңгеруге ынталануы;
- 5) Қазақстан халқының мәдениеті мен дәстүрлерін, әлемнің мәдениетілік алуан түрлілігін құрметтеуі;
- 6) рухани келісім және толеранттылық идеяларына бейімділік;
- 7) қоршаған ортаға және экологиялық тепе-теңдікті сақтауға оң қарым-қатынасының болуы;
- 8) шығармашылық және сын тұрғысынан ойлау;
- 9) коммуникативтік және ақпараттық-коммуникациялық құралдар мен технологияларды тиімді қолдана білу;
- 10) өмір бойы білім алуға және өзін-өзі ынталануы.

34. Жалпы орта білім берудің мақсаты:

кең ауқымды дағдыларды дамыту негізінде білім алушылардың жоғары оқу орындарында білімін жалғастыруы және кәсіби өзін-өзі анықтауы үшін академиялық дайындығын қамтамасыз етуге қолайлы білім беру кеңістігін жасау болып табылады:

- 1) білімді функционалдықыпен және шығармашылықпен қолдану;
- 2) сын тұрғысынан ойлау;
- 3) зерттеу жұмыстарын жүргізу;
- 4) ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану;
- 5) коммуникацияның түрлі тәсілдерін қолдану;
- 6) топта және жеке жұмыс жасау білігі;
- 7) мәселелерді шешуі және шешім қабылдау.

35. Кең ауқымды дағдылар мектептен «шығу» нәтижесі ретінде білім алушыларға ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарды өзіне үйлесімді үйлестіруге, кез келген өмірлік жағдайларда функционалдықы сауаттылығы мен бәсекеге қабілеттілігін көрсетуге, сондай-ақ оқу және қолданбалы тапсырмаларды шешуге мүмкіндік береді.

36. Жалпы орта білім берудің негізгі міндеттері болып табылады:

- 1) міндетті оқу пәндері мен таңдау бойынша бейіндік оқу пәндерін үйлестіру негізінде жаратылыстану-математикалық және қоғамдық-гуманитарлық бағыттарда бейінді оқытуды жүзеге асыру;
- 2) оқу пәндерін оқытудың стандарттық және тереңдетілген деңгейлерін үйлестіру негізінде жоғары оқу орындарына түсуге білім алушылардың академиялық дайындығын қамтамасыз ету;
- 3) рухани-адамгершілік қасиеттерін, коммуникативтік, әлеуметтік,

зерттеушілік дағдыларын және проблемаларды сын тұрғысынан және шығармашылықпен ойлау негізінде шешу біліктігін мақсатты дамыту;

4) бітірушілерге олардың мүдделері мен қабілеттеріне сәйкес кәсіби өзін-өзі анықтауына көмектесу;

5) бітірушілерге өмір бойы білім алуын жалғастыруға оң көзқарасының, өмірде мансаптық өсуі мен танымдық процесін реттеуге даярлығының қалыптасуына көмектесу.

37. Жалпы орта білім берудің базалық мазмұны білім алушыларды жоғары оқу орындарына түсу мен дербестігін мақсатты дамыту үшін білім алушылардың академиялық дайындығын кіріктіру негізінде айқындалады.

38. Білім алушылардың академиялық дайындығы әлемді танудың ғылыми әдістерін меңгеруге бағытталған білімнің іргелілігін күшейтумен қамтамасыз етіледі.

39. Жалпы орта білім берудің базалық мазмұны мынадай бағдарларды ескере отырып айқындалады:

1) қазіргі қоғамның серпінді сұраныстарына және ғылымның даму деңгейлеріне сәйкес болу;

2) сын тұрғысынан, шығармашылықпен және позитивті ойлауды дамыту;

3) пәнаралық және пәнішілік байланыстар негізінде оқу пәндері мазмұнының кіріктірілуін күшейту;

4) негізгі орта білім беру және жалпы орта білім беру деңгейлері арасындағы білім мазмұнының үздіксіздігі және сабақтастығы қағидатын сақтау;

5) білім беру мазмұнының академиялық және практикалық бағыттылығы арасындағы теңгерімді сақтау;

6) оқытудың, тәрбиелеумен дамытудың біртұтастығын қамтамасыз ету.

40. Міндетті оқу пәндерімен қатар білім алушылардың оқытудың стандарттық және тереңдетілген деңгейлерінде бейіндік оқу пәндерін таңдауы қарастырылған.

41. Бейінді оқыту білім алушылардың жеке мүдделері мен қажеттіліктері негізінде жүзеге асырылады. Осыған байланысты оқытудың екі деңгейінде оқу пәндерін таңдаудың икемді жүйесі ұсынылады. Білім алушылар қалауынша өздеріне маңызды оқытудың тереңдетілген және стандарттық деңгейлеріндегі оқу пәндерін таңдайды. Стандарттық деңгейдегі оқу пәндеріне қарағанда, бейінді оқытудың тереңдетілген деңгейдегі оқу пәндеріне сағат саны көп бөлінеді. Стандарттық деңгейде бейіндік емес оқу пәндері оқытылады.

42. Жалпы орта білім беру деңгейінде оқыту процесін ұйымдастыру оқыту мен тәрбиелеу бірлігі қағидатына бағдарланған. Оқу процесін ұйымдастыру кезінде оқушылардың жетекші қызметі ретінде оқуға басым рөл беріледі. Оқу оқушылардың ізденуге, мәселелерді талқылауда белсенділік танытуға, көзқарасын дәлелдеуге, сындарлы шешім қабылдауға деген ынтасын таныту арқылы тәжірибені игеруін ұйымдастыруға негізделген интерактивті оқыту әдістерін пайдалануды қарастырады.

43. Оқыту процесінде әр оқу пәні арқылы тәрбиелеу мәселесі шешіледі. Тәрбие жұмысының барлық түрлері білім алушылардың жаңа білімді субъективті тануы мен меңгеруі мәселелерін шешуге, ұлттық дәстүрлерді,

мәдениетті зерделеуге және жалпы адамзаттық құндылықтарды дарытуға бағытталған.

44. Сабақтан тыс іс-әрекеттің әртүрлі нысандарын ұйымдастыру білім алушылардың рухани-адамгершілік, азаматтық-патриоттық, көркем-эстетикалық, еңбек және дене тәрбиесінің іске асуын қамтамасыз етеді.

45. Білім алушылардың жобалық және зерттеу іс-әрекеттерін дамытуда жүйелілікті қамтамасыз ету білім беру ұйымдарында білім беру процесін ұйымдастырудың негізгі қағидаларының бірі болып табылады.

46. Жалпы орта білім берудің базалық мазмұны үштілді білім беру саясаты шеңберінде іске асырылады. Үштілді білім берудің мақсаты кемінде үш тілді меңгерген, қызметтің әртүрлі саласында үш тілде диалог жүргізе алатын, өз халқының мәдениетін бағалайтын, басқа халықтардың мәдениетін түсінетін және құрметтейтін көптілді тұлға – Қазақстанның азаматын қалыптастыруға негізделеді.

47. Үштілді білім беру іс жүзінде:

1) қазақ, орыс және ағылшын тілдерін деңгейлік меңгеруді қамтамасыз ету;
2) оқыту тіліне қарамастан жекелеген пәндерді қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде оқытуды ұйымдастыру;

3) білім алушылардың сабақтан тыс іс-әрекетін және әртүрлі тәрбие жұмыстарын қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде ұйымдастыру мынадай жолдармен іске асырылады.

48. Жалпы орта білім берудің практикалық бағыттылығы оқыту процесі мен тәрбие жұмысы кезінде оқу, коммуникативтік, әлеуметтік, зерттеушілік дағдыларын дамыту арқылы жүзеге асырылады.

49. Жалпы орта білім берудің базалық мазмұны жаратылыстану-математикалық және қоғамдық-гуманитарлық бағыттарда бейінді оқытудың міндетті оқу пәндері мен бейіндік оқу пәндері бойынша анықталған оқытудан күтілетін нәтижелерге сәйкес әзірленетін оқу бағдарламаларымен нақтыланады.

50. Бейінді оқытудың барлық бағыттары үшін міндетті оқу пәндері бойынша білім мазмұны

Қазақ тілі, қазақ әдебиеті (оқыту қазақ тілінде жүргізілетін сыныптар үшін)/ орыс тілі», орыс әдебиеті (оқыту орыс тілінде жүргізілетін сыныптар үшін)/ ана тілі мен әдебиеті (оқыту ұйғыр/өзбек/тәжік тілінде жүргізілетін сыныптар үшін):

1) пән мазмұны түрлі салалар мен қарым-қатынас жасау барысында тілді еркін меңгеруін қамтамасыз ету үшін коммуникативтік дағдыларын дамытуға; сыни ойлауы мен ауызекі сөйлеуін дамытуға; ақпаратты іздей алу біліктілігін дамытуды жүзеге асыруға; қажетті ақпаратты алу, өңдей алуға бағытталу керек. Тілді оқу процесінде алған білімін өмірдің түрлі жағдайында қолдана білу және ақпаратты бағалау, жинақтау, талдау, салыстыру сияқты ойлаудың жоғары деңгейіндегі дағдылары қалыптасады;

2) пәннің мазмұны образдық және талдамалық ойлауды дамытуға, шығармашылық қиялдауға, оқырман мәдениеті және автор ұстанымын түсінуге, білім алушылардың ауызша, жазбаша сөйлесімін дамытуға, әдебиет теориясының түсініктерін және негізгі тарихи-әдеби мәліметтерді, көркем шығарма мәтінінің мазмұны мен түрін бірлікте түсінуге бағыттау қажет.

Әдебиет тарихына қажетті мәліметтерді және әдебиеттану түсініктерін қатыстыра отырып пәнді оқыту процесі барысында көркем шығармаға терең талдау жасау;

3) оқу пәнін оқыту сөздік қорын байыту мен қолданылатын грамматикалық құралдардың аумағын кеңейтуді, стилистикалық ресурстарды, сөйлеу этикеті мен әдеби тілдің негізгі талаптарын, тілдің қызметі мен қолданылуын түрлі қарым-қатынас аялары мен жағдайларында білім спектрін кеңейтуді қарастырады. Білім алушылардың тілді оқу процесінде алынған дағдыларды тиімді пайдалану тілдік бірліктер талаптарына, қарым-қатынас жағдайына сәйкестігі деңгейін бағалау;

4) тұлғаны рухани жағынан тәрбиелеуді дамыту, гуманистік дүниетанымын, азаматтық сана-сезімін, патриоттық сезімін, әдебиетке және отандық құндылықтарға, отандық және әлемдік мәдениетке деген сүйіспеншілігі мен сыйласымдылығын қалыптастыру пән мазмұнының маңызды бөлігі болып саналады.

Қазақ тілі мен әдебиеті (оқыту қазақ тілінде жүргізілмейтін сыныптар үшін)/ орыс тілі мен әдебиеті (оқыту орыс тілінде жүргізілмейтін сыныптар үшін):

1) пәннің мазмұны қазақ тілі шартты түрде мемлекеттік тіл мәртебесінде қолданылады және орыс тілі мәртебесі ресми тіл және мемлекеттік тілмен бірдей қолданылатын ұлтаралық қарым-қатынас тілі мақсатын көздейді;

2) аталған оқу пәндерін оқыту тілді оқу іс-әрекетінде және күнделікті өмірде қолдануға мүмкіндік жасау, білім алушылардың Қазақстан халықтарының мәдениетімен араласуы олардың ұлтаралық қарым-қатынасқа дайын болуын қамтамасыз етеді;

3) оқу пәнінің мазмұны негізінде ынтасы мен тәжірибесіне сәйкес, қарым-қатынастың түрлі салалары және жағдайларында тілді қолданудың дағдылары мен біліктерін, ауызша және жазбаша сөйлеу тілі мәдениетінің негізін және сөйлесу іс-әрекетінің барлық түрлерін меңгеруі жатыр;

4) тілді оқыту процесінде білім алушылар тіл туралы тілдің таңбалылық жүйесі және қоғамның құбылысы ретінде, оның құрылысы, дамуы мен қызметі туралы білім алады;

5) тіл мен әдебиетті оқыту әдеби тіл нормаларын меңгеру деңгейін жетілдіре түсуге, білім алушылардың сөздік қорын молайтуға және сөйлеу тілінің грамматикалық құрылымын байытуға, тілдік құбылыстар мен фактілерді және әдеби шығармаларды талдау және оларға баға беру қабілеттерін дамытуға бағытталған.

Шет тілі:

1) «Шет тілі» оқу пәнінің мазмұны көптілді, көп мәдениетті тұлғаны қалыптастыруға, түрлі стильде жазылған тең түпнұсқалы мәтіндердің мазмұны арқылы сөздік қорын молайтуға, коммуникативтік біліктілігін жетілдіруге, шеттілді коммуникативтік біліктілікті дамыту процесінде дүниетанымы мен әлемді қабылдауын әлеуметтік мәдени жағынан байытуды жүзеге асыруға, зерттеу жұмыстары мен түрлі оқу міндеттерін шығармашылық жағдайында шешуге мүмкіндік беруге бағытталуы тиіс;

2) «Шет тілі» оқу пәнінің мазмұны талдау икемділіктерін дамытуға,

тәжірибені таратуға, маңызды ақпаратты кәсіби тұрғыдан саралауға, тілді ғылыми және кәсіби іс-әрекеттегі қарым-қатынас үшін тиімді пайдалануға, сонымен қатар жеке, іскерлік хаттарды жазу, түйіндеме құрастыру, берілген тақырып бойынша эссе жазу, шет тілін оқуға деген қызығушылығын арттыруға мүмкіндік береді;

3) «Шет тілі» оқу пәнінің кіріктірілген мазмұнын басқа пәндермен қатар білім алушыларға пәнаралық байланыс арқылы икемділіктерін қалыптастыру үшін дәлел аралық байланыстың себеп-салдарын, шет тіліндегі дереккөздерден негізгі және фрагментті алып, ақпаратпен жұмыс жасау үшін, орналастырып іске асыруға мүмкіндік беріледі;

4) «Шет тілі» оқу пәнінің құралы ретінде рухани-адамгершілік құндылықтарды дамытуды, өз Отанына деген патриоттық сезімін тәрбиелеуді, өз халқына және басқа мәдениеттің өкілдеріне төзімділікпен қарау қарым-қатынасын, отбасында тұлғааралық қарым-қатынас әдебін тәрбиелеу, мектепте құрбы-құрдастарымен, мұғалімдерімен, тіл үйретушілермен қарым-қатынас барысында әлеуметтік мәдениет материалдарын қолдану икемділіктерін дамыту жүзеге асырылады.

Математика:

1) «Математика» оқу пәнінің мазмұны білім алушылардың келесі білім алу деңгейінде табысты оқуы, содай-ақ практикалық есептерді шешуі үшін қажетті математикалық білім жүйелері мен біліктерін және математикалық мәдениетті дамытуға бағытталуы қажет. Математика курсы адамның жалпы мәдениетін қалыптастырудағы математиканың рөлін түсінумен қатар, функционалдық сауаттылығын, кеңістіктегі қиялын, абстрактілі, логикалық ойлауын қалыптастыруға мүмкіндік береді;

2) «Математика» оқу пәнінің мазмұны білім алушылардың қоршаған әлемнің математикалық заңдылықтары туралы түсініктерін жүйелеу және дамытуға, олардың математикалық құралдар мен әдістер тәжірибеде барлық білім салаларында құбылыстар мен процестерді сипаттау және зерттеуде қолданылатынын жете түсінулеріне бағытталған;

3) оқу пәні мазмұнында жалпы зияткерлік және танымдық, оқу біліктерін одан әрі дамыту көзделген. Математикалық заңдылықтарды түсіну барысында гипотезаны тексеру және ұсыну проблемаларын тұжырымдау үшін салыстыру, саралау, тарату, талдау, жинақтау, дерексіздендіру, нақтылау сияқты біліктер қолданылады;

4) оқу пәнінің мазмұны мектептегі математика курсының тақырыптарын қамтитын математиканың негізгі бөлімдерінен тұрады: «Сан», «Алгебра», «Геометрия», «Статистика және ықтималдық теориясы», «Математикалық модельдеу және анализ».

Қазіргі әлемдегі Қазақстан:

1) аталған пән Қазақстан тарихы және география, қоғамтану, құқық негіздері, әлеуметтану, саясаттану мен мәдениеттану пәндерінің жиынтығы болып табылады. Курстың сипатты ерекшелігі біртұтас қоғамдық пәндердің өзара тығыз байланысы болып табылады. Әрбір жекелеген ғылым өзінің қоғам және адам туралы білімнен үзінді мен оған өз көзқарасын ұсынады, және «Қазіргі әлемдегі Қазақстан» оқу пәні осы үзінділер мен позициялардан

әлеуметтік-саяси әлемнің толық және көлемді бейнесін қосуға мүмкіндік береді;

2) «Қазіргі әлемдегі Қазақстан» оқу пәнінің мазмұны қазіргі Қазақстанның әр алуан кеңістігі, оның жалпы және өңірлік ерекшеліктері туралы, сонымен қатар табиғат, этникалық, әлеуметтік, шаруашылық, мәдени, діни және басқа процестердегі түрлі деңгейге таралуы туралы ұғымды қалыптастыруға бағытталған;

3) курстың оқытылу барысындағы мазмұны мемлекеттің пайда болуы мен дамуының жалпы және арнайы ерекшеліктері туралы, адамдардың өмірлік іс-әрекеті ерекше саласы ретіндегі саясат туралы, адамдардың тарихи-әлеуметтік тәжірибесі ретіндегі мәдениет туралы, пайда болу заңдылықтары туралы, діннің дамуы мен қызмет етуі туралы білім қосылған;

4) білім алушыларға шектеулі өндіріс қорларын пайдаланудың тиімді жолдарын іздеу процесінде адамдардың өзара іс-әрекеті туралы халықаралық саяси процестерге мемлекеттердің аумақтық-кеңістік ерекшеліктері жағдайына нақты-тарихи түрлерінің ықпал етуі мен рөлі туралы білімді тұжырымдауға мүмкіндік береді. Түрлі қоғамдық, әлеуметтік-экономикалық және саяси құбылыстар мен процестер арасындағы себеп-салдар байланыстары мен кеңістік – уақыттық заңдылықтарды түсіну еліміздің дамуына қарым-қатынас бойынша сол немесе өзгеде іс-әрекеттің нәтижелерін алдын ала болжау білігін жасап шығаруға, өмірдің әлеуметтік, экономикалық, саяси, рухани салаларындағы ең әдеттегі мәселелер шешімдерді жобалауға мүмкіндік береді;

5) алынған білім негізінде күнделікті практикадағы ақпараттарды түсіндіру мен қолдану, түрлі табиғи, әлеуметтік-экономикалық және экологиялық құбылыстарды түсіндіру мен бағалау үшін әлеуметтік-саяси және қоғамдық білімді қолдану дағдыларын дамыту қарастырылады.

Өзін-өзі тану:

1) «Өзін-өзі тану» оқу пәнінің мазмұны жалпыадамзаттық құндылықтар негізінде адамның рухани-адамгершілік әлеуетін ашуға, өзін-өзі тануға және өзін-өзі жетілдіруге деген ынтасын дамытуға, отбасындағы, ұжымдағы, қоғамдағы өзінің рөлін түсінетін жоғары адамгершілік сапасын дамытудың қажеттілігін, қоғамға қызмет жасау дағдыларын, физикалық және рухани денсаулықтың байланысын түсінетін, еліміздің, қаланың, ауылдың, мектептің, отбасының өміріне өзінің қатыстылығын сезінетін және өз ойлары мен сөзіне, іс-әрекетіне жауапкершілікпен қарауға бағытталған;

2) «Өзін-өзі тану» оқу пәнін оқыту адамзаттың рухани мәдениеті туралы білімін кеңейтуді, тән және жан денсаулығының байланысын түсінетін, рефлексия дағдыларын меңгерген, өз іс-әрекетіне сыни қарау дағдыларын дамытатын, өзін-өзі тәрбиелеу, өзіндік білімін көтеру дағдыларымен түрлі өмірлік жағдаяттарда шешім қабылдай алатын, адамгершілік талаптарға сай өз мақсаттарын қоя білетін және оған жету жолдарын көрсете алатын, отбасында, ұжымда, қоғамда рухани-адамгершілік негізінде қарым-қатынас жасай білуді қарастырады.

Экономика және кәсіпкерлік негіздері:

1) оқу пәнінің мазмұны білім алушыларда дүниежүзілік экономика контекстінде елдегі экономикалық ахуал, оның қоғамдық-саяси жүйемен

әрекеттесуі туралы, экономиканың адам өміріндегі және іс-әрекетіндегі рөлі туралы жалпы түсінік; кәсіпкерлік және нарықтық экономика негіздері саласында білім қалыптастыруға бағытталған;

2) экономика және кәсіпкерлік негіздерін оқыту қаржылық сауаттылық және ойлаудың экономикалық бейнесін қалыптастыруға ықпал етеді. Оқу пәні білім алушыларға болашақта қоғамдағы азаматтың, жұмысшының, тұтынушының және кәсіпкердің сындарлы рөлін атқаруына көмектесу үшін қоғам өміріне және әлемдік қауымдастыққа бейімдейді;

3) оқу пәнінің мазмұндық желісі «Экономика негіздері» және «Кәсіпкерлік негіздері» курстарынан тұрады.

Дене шынықтыру:

1) «Дене шынықтыру» оқу пәнінің мазмұны: қимыл-қозғалыс белсенділігінің заңдылықтары, спорттық дайындық, дене тәрбиесімен шұғылданудың болашақ еңбек жолындағы маңызы, әскер қатарында қызмет етуге дайындау туралы білім көлемін кеңейтуді; білім алушының жасына және жыныстық ерекшеліктеріне сәйкес ағзаның қызмет ету қабілеттерін жоғарылатуды; спорттың негізгі түрлері бойынша техникалық және тактикалық әрекеттер мен тәсілдерді жетілдіруді; дене шынықтыру-сауықтыру және спорттық-сауықтыру іс-әрекеттерінің дербес және ұжымдық түрлерінің құзыреттілігін дамыту, белсенді демалыс және спорттық жарыстарды ұйымдастырудың шығармашылық дағдыларын дамытуды; жеке тұлғаның өзін шынайы бағалауын, адамгершілік сананы, өмірлік көзқарасты, ұжымшылдықты қалыптастыру, мақсаткерлік, батылдық, ұстамдылық, табандылықты дамытуды; спорт түрлері бойынша олимпиадалық резервті дамытуға және қалыптастыруға жағдай жасауды қамтамасыз етуі тиіс;

2) «Дене шынықтыру» оқу пәні білім алушыларға пән бойынша алған білім, біліктілік және дағдыларын күнделікті өмірде қолдануға; қимыл-қозғалыс құзыреттілігі мен дене дамуларын жақсарту қажеттілігін бағалауға; адамгершілік қасиеттерін дамытуға және әділ ойын мен үздіксіз өздік дамуды сезінуге; жеке бас гигиенасы ережелерін сақтау қажеттілігін түсінуге; адамның денелік және энергетикалық жүйесіне дене жаттығуларының әсер ету дәрежесін, өздік дене дамуы және қимыл-қозғалыс дайындығы деңгейі, ағзаның қызмет ету жағдайы мен жұмыс істеу қабілетін бағалауға; ойлаудың сыни және шығармашылық дағдыларын дамытуға, қиындықтарды жеңуге мүмкіндік береді.

Алғашқы әскери және технологиялық дайындық:

1) «Алғашқы әскери және технологиялық дайындық» оқу пәнінің мазмұны білім алушылардың бойында әскери іс, робототехника және IT-технология негіздерін, Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің қатарында қызмет ету және әскери іс негіздері, әскери ант және әскери жарғылар мазмұнына қойылатын талаптар бойынша білім туралы түсінікті қалыптастыруды; өмірлік маңызы бар дағдылары мен қасиеттерін дамытуға ықпал етуді; теориялық білімдері мен практикалық дағдыларын нық игерулері арқылы оларды Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінде қызмет етуге дайындауды; бойында Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінде қызмет ету туралы түсінікті қалыптастыруды; жастардың бойында азаматтық көзқарас, Қазақстан

Республикасының егемендігін қорғау қажеттілігіне деген сенімділікті, әскери қызметке деген жауапкершілікке саналы тұрғыдан дайын болуды қалыптастыруды; Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері, оның дәстүрлері, әскер түрлерінде қызмет ету ерекшеліктері, жалпы әскери мамандыққа деген қызығушылықты дамытуды қамтамасыз етуі тиіс;

2) оқу пәні білім алушыларды әскери-патриоттық және адамгершілік тәрбиелеу, олардың сана-сезімі мен танымдық қызығушылықтарын, қарым-қатынас орната білу қабілеттерін, жігер сапаларын, әскери іс, робототехника бойынша білім, білік және дағдының, сандық фото және бейне жабдықтарды пайдаланудың алғышарттарын дамытудың жалпы жүйесінде маңызды орынға ие;

3) «Алғашқы әскери және технологиялық дайындық» оқу пәні әскери тұрғыдан жігерлі, батыл, денсаулығы мықты, білімді тұлғаны дамытуды көздейді.

51. Жаратылыстану-математикалық бағыттағы оқытудың тереңдетілген деңгейіндегі оқу пәндері бойынша білім мазмұны.

Биология:

1) «Биология» оқу пәнінің мазмұны білім алушылардың тірі организмдердің көп түрлілігі, қоршаған орта эволюциясы, табиғи құбылыстардың заңдылығы мен заңдары, бақылау, саралау, жүйелеу, салыстыру, қатар қою, талдау, затты бағалау және ақпарат, себеп-салдарлық байланысын анықтауға бағытталған;

2) «Биология» оқу пәнінің тереңдетілген курсы мазмұны табиғи биологиялық көріністер мен процестердің болмысын, білім алушылардың тереңірек түсінуін, өсімдіктер мен жануарлар әлемінде адамның іс-әрекетінің алатын орнының мәнін ұғынуды, сондай-ақ адам денсаулығына қатысын қарастырады. Тірі табиғаттың ерекшелігін, эволюциялық процестердің мәнісін ұғыну білім алушылардың экологиялық жағдайларды бағалауына және тірі әлемді қастерлеудің қажеттігін түсінуіне жағдай жасайды;

3) «Биология» оқу пәнінің негізгі құрылымдық мазмұнын мынадай жетекші жүйелі идеялар құрайды: тірі ағзалардың құрылысы мен қызметі, көптүрлілігі; көбеюі, тұқым қуалаушылық және эволюциялық дамуы; қоршаған орта және ағза; қолданбалы кіріктірілген ғылымдар.

Химия:

1) химия курсының мазмұны тереңдетілген білімге бағытталған, химиялық заттардың көптүрлілігінің маңыздылығы туралы және олардың басқа затқа айналуын, табиғи ресурстарды ұқыппен қолдануын дамыту, оқытылатын процеске шығармашылық және сыни ойлауды қолдану, практикалық және эксперименттік біліктерін кең ауқымда дамыту; табиғи құбылысы ретінде химия туралы тереңдетілген білімдерін негізге ала отырып, білім алушылардың түсінігін кеңейту;

2) оқу пәні жаңа заттарды ашуға мүмкіндік береді, бар деректерге сүйеніп, қоршаған ортаның экологиялық жағдайын бағалауға баулиды және өмірмен тығыз байланысын қалыптастырады;

3) тереңдетілген курстың мазмұны білім алушылардың химиялық құбылыстар мен процестердің айналасында орын алып жатқан өзгерістерді

түсінуге және олардың салауатты өмір сүруіне түрткі болады; күнделікті өмірлік іс-әрекетінің сапасын жетілдіру үшін, күнделікті практикада сапалы өнімдер мен құралдарды таңдау үшін химиялық білімін қолдануға мүмкіндік береді;

4) «Химия» оқу пәні бойынша орта білім беру мазмұнының құрылымы мынадай бөлімдерден тұрады: «Бөлшектер және олардың құрылысы», «Химиялық реакциялардың заңдылықтары», «Химиядағы энергетика», «Біздің айналамыздағы химия», «Химия және өмір».

Физика:

1) физиканың тереңдетілген курсы білім алушылардың табиғат туралы ғылым ретіндегі физика туралы, ғылыми танымның әдістері мен әдіснамасы, таным процесіндегі теория мен эксперименттің рөлі және өзара байланысы туралы түсініктерін дамытуға бағытталған;

2) оқу пәнінің мазмұны білім алушылардың табиғаттың жалпы заңдары ретіндегі механиканың, жылу физикасының, электр және магнетизмнің, оптиканың және атомдық физиканың заңдары туралы білімдерін тереңдетуге бағытталған. Танымның ғылыми әдістері негізінде білім алушылардың әлемнің физикалық бейнесі туралы түсініктері кеңейеді және ғылыми көзқарастары қалыптасады;

3) физика курсы табиғи құбылыстарға бақылау жүргізе алу, нәтижелерді сипаттай алу және қорытындылай алу, физикалық құбылыстарды зерделей алу үшін өлшеу құралдарын пайдалана алу дағдысын дамытуды көздейді;

4) тереңдетілген курстың мазмұнында эксперимент нәтижелерін жинау мен талдау негізінде эмпирикалық байланысты айқындауға бағытталған экспериментті жоспарлау және жүргізу мүмкіндігі туғызылады.

5) Физикадан тереңдетілген жалпы білім беруге дайындық білім алушылардың игерген білімдерін әр түрлі табиғи құбылыстар мен процестердің себептерін, маңызды техникалық қондырғылардың жұмыс жасау қағидаттарын түсіндіруге, модельдер құруға және болжам жасауға қолдануларын ұйғарады.

Информатика:

1) «Информатика» курсының тереңдетілген мазмұны ақпаратты іздеу, талдау, сын тұрғысынан бағалау, таңдау, ұйымдастыру, беру және өңдеу, объектілер мен процестерді модельдеу ептіліктерін дамытуға; есептерді шешу және ақпараттық технологиялардың құралдары мен әдістерін меңгеруге бағытталған;

2) курстың оқу бағдарламасымен нақты объектілер мен процестердің ақпараттық модельдерін қолдану, талдау және түрлендіру дағдыларын дамыту; алгоритмдік және есептік ойлау; компьютерлік модель құралдарымен зияткерлік және шығармашылық қабілеттерін дамыту көзделеді;

3) оқу пәнінің мазмұны компьютерлік технологиялар арқылы ақпараттық процестерді іске асыруды, компьютерлік жүйелер және модельдермен жұмыс атқаруды, ақпаратты сақтау әдістерін зерделеуді, интерактивті компьютерлік модельдерді пайдалана отырып модельдеу, визуализациялау және формализациялау үшін тәсілдерді қарастыруды болжайды;

4) курс мынадай мазмұндық бағыттарды қамтиды: «Компьютерлік жүйелер», «Ақпарат және ақпараттық процестер», «Алгоритмдеу және

бағдарламалау» және «Денсаулық және қауіпсіздік».

52. Жаратылыстану-математикалық бағыттағы оқытудың стандарттық деңгейіндегі оқу пәндері бойынша білім мазмұны.

География:

1) «География» оқу пәнінің мазмұны білім алушылардың әлемнің географиялық көрінісі жайында түсінік қалыптасуына, географиялық іргелі заңдар мен заңдылықтар жүйесінің динамикалық дамуы туралы түсініктерінің қалыптасуына бағытталған;

2) пәннің оқу бағдарламасы елтану туралы түсінік қалыптастыру тұрғысынан құрылып, бүгінгі күнгі географиялық ерекшеліктерін танытуға және өңірлердің сипаттамасын беруге құрылған;

3) география курсы білім алушылардың ғылыми көзқарасын қоғамның табиғатпен бірлікте болатынын түсіндіру негізін қалыптастыруға, географияның адам мен табиғат арасындағы үйлесімді қарым-қатынастағы ролін танытуға бағытталған;

4) аталған курс қоғамдағы заманауи адамзаттық және ғаламдық мәселелерді зерделеу негізінде қоғам мен табиғаттың қарым-қатынасын және оларды туындаған мәселелерді шешу жолдарын түсінуді дамытады; әлемде және Қазақстан көлемінде географиялық мәселелер бойынша тұрақты дамуды, табиғатты тиімді пайдалануды, қоршаған ортаны қорғаудың маңыздылығын түсіндіруге арналған;

5) «География» оқу пәнінің мазмұны кеңістіктегі уақыт заңдылықтарының және географиялық нысандардың қызмет ерекшеліктері мен қызметін, процестер мен құбылыстарын, географиялық білімдерін түсіндіру және түрлі табиғи құбылыстарды бағалау үшін, әлеуметтік-экономикалық және геосаяси құбылыстар мен процестерді қалыптастыру және дамытуға бағытталған.

Графика және жобалау:

1) «Графика және жобалау» пәні графикалық бейнелеу және геометриялық-графикалық модельдеу теориясы негіздерін оқытуға, білім алушылардың жобалау бойынша шығармашылықтарын дамытуға, олардың графикалық мәдениеттерін қалыптастыруға бағытталған;

2) оқыту пәнінің мазмұнының жиынтығы мынадай бес білім беру түзуімен анықталады: «Ақпараттық жүйелер, әдістер мен тәсілдер және визуализациялау құралдары», «Кескіндер. Графикалық бейнелеудің типтері мен түрлері. Кескіндерді түрлендіру», «Графикалық модельдеу. Түр қалыптастыру. Құрылым жасау. Құрастыру», «Жобалау. Жобалау әдістері. Жобалау графикасы», «Компьютерлік (машиналық) графика. Жобалаудың автоматтандырылған жүйесі (ЖАЖС)».

53. Қоғамдық-гуманитарлық бағыттағы оқытудың тереңдетілген деңгейіндегі оқу пәндері бойынша білім мазмұны.

«Қазақ тілі» (оқыту қазақ тілінде жүргізілетін сыныптар үшін)/«Орыс тілі» (оқыту орыс тілінде жүргізілетін сыныптар үшін):

1) оқу пәні жоғары оқу орнында оқылатын «Тіл біліміне кіріспе», «Әдебиеттануға кіріспе», «Жалпы тіл білімі» пәндерінің пререквизиті болып табылады. Пәннің білім мазмұнында қазақстандық көптілді білім беру жағдайында қоғамдық-гуманитарлық бағыттағы білім алушылар үшін маңызды

болып табылатын филологиялық маңызы үлкен теориялық мәліметтер беріледі және практикалық дағдылар қалыптастырылады;

2) оқытудың тереңдетілген деңгейдегі оқу пәні білім алушыларға тілмен және мәтінмен жұмыс жасауға бағдарланған «мектеп – жоғары оқу орны» тізбегінде тілді оқытудағы сабақтастықты қамтамасыз етеді (жоғары оқу орны мамандықтары: «Филология», «Лингвистика», «Журналистика», «Аударма ісі»);

3) оқу пәні білім алушының лингвистикалық және әлеуметтік-мәдени құзыреттерін қалыптастыруға және ол өзіне дыбыстық, лексикалық, грамматикалық, сөзжасамдық құбылыстарды және оқытылатын тілдің қызмет ету заңдылықтары мен оның қызмет ету түрлерін қамтитын лингвистикалық білім жүйесінің негізгі терминдері мен түсініктері бойынша білімді қамтамасыз етуге бағытталған.

Қазақстан тарихы:

1) «Қазақстан тарихы» оқу пәнінің мазмұны Қазақстан тарихының этникалық, саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени негізгі мәселелері бойынша тереңдетілген білімді қалыптастыруға бағытталған;

2) берілген курс түрлі тарихи кезеңдердегі Қазақстанның мәдени-тарихи дамуының ерекшеліктері мен мәнін білім алушыларға түсіндіруді кеңейтеді және тереңдетеді;

3) «Қазақстан тарихы» тереңдетілген курсы Қазақстан тарихындағы оқиғаларды, құбылыстарды, процестерді бағалау және жіктеу, жүйелеу, қорытындылау, талдау үшін қажетті тарихи ойлау дағдысын дамытуды қарастырады. Аталған оқу пәнінің аксиологиялық қызметі патриотизмді қалыптастырумен, ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарға дағдыландырумен жасалады.

Дүниежүзі тарихы:

1) «Дүниежүзі тарихы» оқу пәнінің мазмұны адамзаттық өркениеттің этногенез, саясигенез, мәденигенезі негізгі мәселелері бойынша тереңдетілген білімді қалыптастыруға бағытталған;

2) осы курс білім алушылардың әлемдік мәдени-тарихи процестің мәнін оның бірлігі мен әртүрлілігін тереңдетіп түсінуге бағдарланған;

3) «Дүниежүзі тарихы» оқу пәнінің тереңдетілген курсы әлемдік тарихтағы оқиғаларды, құбылыстарды, процестерді бағалау және жіктеу, жүйелеу, қорытындылау, талдау үшін қажетті тарихи ойлау дағдысын дамытуды қарастырады;

4) аталған оқу пәнінің аксиологиялық мақсаты білім алушыларды ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарға тартумен жасалады.

География:

1) географияның тереңдетілген курсы білім алушылардың табиғаттың даму заңдылықтары туралы білімдерін кеңейтуге, тұрғындар, экономика және геосаясат, әлем туралы білімдерін жан-жақты қалыптастыруға, табиғат ерекшеліктерін объективті бағалауға, әлеуметтік, экономикалық және саяси процестерді тануға бағытталған;

2) оқу пәнінің мазмұны география тұрғысынан ойлануды дамытуға, адамзаттың және қоршаған ортаның қазіргі және болашақтағы жағдайына жеке

жауапкершілікті сезінуге, осының барлығы білім алушылардың құндылықтарды бағалауын қалыптастыруға жәрдемдеседі;

3) оқу пәнінің географиялық мазмұны заманауи әлемнің кеңістіктегі көптүрлілігін, оның жалпы және өңірлік ерекшеліктері мен серпинитуралы түсінігін қалыптастыру; кеңістіктегі уақыт заңдылықтарының және қоғам мен табиғаттың қарым-қатынасын, себеп-салдарлық байланысын түсінуге дағдылану, кеңістіктегі уақыт заңдылықтарының географиялық құбылыстар мен процестердің аралығын; географиялық білімдерін түсіндіру және түрлі табиғи құбылыстарды бағалау үшін, әлеуметтік-экономикалық және экологиялық құбылыстар мен процестерді, түрлендіру мен географиялық ақпараттарды күнделікті өмірде қолдануды қалыптастыру және дамытуға бағытталған.

54. Қоғамдық-гуманитарлық бағыттағы оқытудың стандарттық деңгейіндегі оқу пәндері бойынша білім мазмұны.

Информатика:

1) «Информатика» оқу пәнінің мазмұны ақпаратты іздеу, талдау, сын тұрғысында бағалау, таңдау, ұйымдастыру, ұсыну және өңдеу, объектілер мен процестерді модельдеу ептіліктерін дамытуға; алгоритмдік ойлау, ойлау икемділіктерін, зияткерлік және шығармашылық қабілеттерін ақпараттық және коммуникациялық құралдар арқылы дамытуға бағытталған;

2) оқу пәні ақпараттық процестерді компьютерлік технологиялар арқылы жүзеге асыруды, ақпаратты қорғау әдістерін одан әрі оқуға, әртүрлі пәндік аймақтардан ақпараттық және компьютерлік модельдерді әзірлеу жолдарын қарастыруға бағытталған;

3) курс келесі мазмұндық бағыттарды қамтиды: «Компьютерлік жүйелер», «Ақпарат және ақпараттық процестер», «Алгоритмдеу және бағдарламалау» және «Денсаулық және қауіпсіздік».

Жаратылыстану:

1) оқу пәні пәнаралық болып, ғылыми-жаратылыстану циклінің пәндері бойынша білім мен дағдыларды біріктіреді; ол дәстүрлі «Биология», «Химия», «Физика», «География» пәндерінің мазмұндары аясында білім алушылардың жинақты, жүйелі және іргелі білімдерін қамтамасыз етуге бағытталған;

2) оқу пәнінің мазмұны қоршаған ортада болатын процестерді, экологиялық жүйелер мен қоғам арасындағы өзара байланысты түсінуді қалыптастыруға, экологиялық мәселелердің ғылыми, этикалық және әлеуметтік-саяси аспектілерін бағалауға жағдай жасауға, әлемнің ғылыми-жаратылыстану көрінісін түсінуді күшейтуге бағытталған;

3) пәннің мазмұны алған білім арқылы табиғаттағы оқиғаларды, процестерді тану, түсіндіру, оларға сипаттама беру; адам қоғамының Жер табиғатына тигізетін әсерін және оның салдарын талдау; қоршаған ортада мінез-құлық ережелерімен әрекет жасау; «табиғат-қоғам-адам-техносфера» мегажүйесін тұрақты және үйлесімді дамытуды қамтамасыз ету мақсаттарын және құндылықтарын басшылық ету; Қазақстанның индустриалды-инновациялық дамуына танымал өндіріс технологияларды бағалау; әлемді өзара байланысты нысандар жүйесі ретінде көрсету үшін ғылыми-жаратылыстану білімдер мен заңдылықтарды қолдану икемдерін

қалыптастыруды қамтамасыз етеді.

55. Жаратылыстану-математикалық және қоғамдық-гуманитарлық бағыттардағы оқытудың стандарттық деңгейіндегі оқу пәндері бойынша білім мазмұны.

Құқық негіздері:

1) «Құқық негіздері» оқу пәнінің мазмұны құқықтық сауаттылықты қалыптастыруға, демократиялық құқықтық қоғам идеалдары мен құндылықтарын түсінуге бағытталған;

2) пән мазмұны білім алушыларға түрлі құқық салаларының ерекшеліктері мен мәнін түсіндіруді тереңдетеді;

3) «Құқық негіздері» стандарттық деңгейде құқық нормалары, заңдар мен нормативтік құқықтық актілер арқылы қамтамасыз етілетін процестерді бағалау, жіктеу, жүйелеу, қорытындылау, талдау үшін қажетті құқықтық ойлау дағдысын дамытуды қарастырады. Аталған оқу пәнінің аксиологиялық қызметі құқықтық сауаттылықты қалыптастырумен, құқықтық сана-сезім құндылықтарына негізделген.

56. Жалпы орта білім берудің жалпы білім беретін оқу бағдарламасын игеру мерзімі – екі жыл.

4. Оқу жүктемесінің ең жоғары көлеміне қойылатын талаптар

57. Жалпы орта білім беру деңгейіндегі білім алушылардың апталық оқу жүктемесінің ең жоғары көлемі әр сыныпта аптасына 37 сағаттан аспайды.

58. Білім алушылардың инвариантты және вариативті компоненттерден тұратын оқу жүктемесінің жалпы көлемі, сондай-ақ сыныптар бойынша апталық және жылдық оқу жүктемесі үлгілік оқу жоспарында белгіленеді.

59. Апталық оқу жүктемесі үлгілік оқу жоспарымен (инвариантты және вариативті компоненттер) анықталған оқу жұмыстарының барлық түрлерін қамтиды. Арнайы (түзеу) білім беру ұйымдарының оқу жоспарларында даму бұзушылығын ескере отырып, міндетті түзету компоненті қарастырылған. Арнайы (түзеу) білім беру ұйымдарының оқу жоспарларындағы инвариантты, түзету және вариативті компоненттер ерекше оқытуды қажет ететін білім алушыларды ескерумен белгіленеді.

60. Меншік нысандарына және ведомстволық бағыныстылығына қарамастан, білім беру ұйымдарында оқу жылының басталу және аяқталу мерзімін Қазақстан Республикасының білім саласындағы уәкілетті органы анықтайды.

61. Сыныпты екі топқа бөлу қалалық білім беру ұйымдарында сыныптарда білім алушылар 24-ке немесе одан артық, ауылдық жерлерде білім алушылар 20-ға немесе одан артық, шағын жинақты мектептерде кемінде 10-ға толған жағдайда:

1) оқыту қазақ тілінде жүргізілмейтін сыныптарда «Қазақ тілі мен әдебиеті»;

2) оқыту орыс тілінде жүргізілмейтін сыныптарда «Орыс тілі мен әдебиеті»;

3) шет тілі;

4) информатика;

5) гендерлік қағидат бойынша дене шынықтыру (қалалық жерде – әрбір топта 8-ден кем емес ұлдар (немесе қыздар), ал ауылдық жерде – 5-тен кем емес ұлдар (немесе қыздар) болғанда) сабақтарын жүргізу кезінде жүзеге асырылады.

№ исх: 292 от:
13.05.2016

**ҚАЗАҚСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫ
ҮКІМЕТІНІҢ
ҚАУЛЫСЫ**

**ПОСТАНОВЛЕНИЕ
ПРАВИТЕЛЬСТВА
РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН**

2016 жылғы 13 мамыр

Астана, Үкімет Үйі от «13» мая 2016 года

№ 292

№292

О внесении изменений и дополнений в постановление Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080 «Об утверждении государственных общеобязательных стандартов образования соответствующих уровней образования»

Правительство Республики Казахстан **ПОСТАНОВЛЯЕТ:**

1. Внести в постановление Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080 «Об утверждении государственных общеобязательных стандартов образования соответствующих уровней образования» (САПП Республики Казахстан, 2012 г., № 67, ст. 958) следующие изменения и дополнения:

1) в пункте 1:

дополнить подпунктами 2-2) и 2-3) следующего содержания:

«2-2) государственный общеобязательный стандарт основного среднего образования;

2-3) государственный общеобязательный стандарт общего среднего образования;»;

2) государственный общеобязательный стандарт дошкольного воспитания и обучения, утвержденный указанным постановлением, изложить в новой редакции согласно приложению 1 к настоящему постановлению;

3) в государственном общеобязательном стандарте среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденном указанным постановлением:

пункты 25, 26 изложить в следующей редакции:

«25. Содержание учебного курса «Основы безопасности жизнедеятельности» в 3-4 классах реализуется в рамках учебного курса «Познание мира»: в 3 классе с годовой учебной нагрузкой 6 часов, в 4 классе – 10 часов, учителями начальных классов; в 6, 8, 9 классах реализуется в рамках учебного курса «Физическая культура» с годовой учебной нагрузкой по 15 часов учителями физической культуры; в 10-11 классах реализуется в рамках учебного курса «Начальная военная подготовка» с годовой учебной нагрузкой 25 часов преподавателями-организаторами начальной военной подготовки.

Занятия по основам безопасности жизнедеятельности являются обязательными и проводятся в учебное время.

26. Содержание учебного курса «Правила дорожного движения» в 3-4 классах реализуется в рамках следующих учебных курсов: «Родной язык», «Музыка», «Изобразительное искусство», «Технология»; в 6, 8 классах реализуется во внеурочное время, за счет классных часов и факультативов.»;

пункты 35, 36, 37 изложить в следующей редакции:

«35. Продолжительность учебного года в 3, 4, 6, 8-11 классах – 34 учебные недели.

36. Максимальные объемы недельной учебной нагрузки обучающихся, включая все виды классной и внеклассной (факультативные, индивидуальные и кружковые занятия) учебной работы, не должны превышать в: 3 классе – 29 часов, 4 классе – 29 часов, 6 классе – 33 часов, 8 классе – 36 часов, 9 классе – 38 часов, 10 классе – 39 часов, 11 классе – 39 часов.

37. Продолжительность каникулярного времени в учебном году составляет не менее 30 дней в 3, 4, 6, 8-11 классах. Каникулы предоставляются 3 раза в учебном году – осенью, зимой и весной. Конкретные сроки каникул устанавливаются уполномоченным органом Республики Казахстан в области образования.»;

пункт 48 изложить в следующей редакции:

«48. Предметные результаты устанавливаются в 3-4 классах на базовом уровне, в последующих классах - на трех уровнях: базовом (обязательном), продвинутом возможном в 6, 8-11 классах (для освоения вариативного компонента объемом в 1 час при выборе предмета) и продвинутом предпрофильном в 8-9 классах/продвинутом профильном в 10-11 классах (для освоения выбранных общеобразовательной организацией вариантов типовых учебных планов с углублением предметов).»;

пункт 50 изложить в следующей редакции:

«50. Продвинутое (возможный и предпрофильный/профильный) уровни освоения учебных предметов включают расширенный и углубленный объем знаний обучающихся, их умений и навыков. Возможный уровень освоения учебных предметов реализуется по выбору общеобразовательной организации на основе вариативных учебных программ для 6, 8-11 классов. Предпрофильный (8-9 классы) и профильный (10-11 классы) уровни освоения учебных предметов реализуются на основе типовых учебных программ для углубленного изучения.»;

пункт 65 изложить в следующей редакции:

«65. Деление класса на 2 группы осуществляется в городских общеобразовательных организациях при наполнении класса в 24 и более обучающихся, в сельских – 20 и более обучающихся, в малокомплектных школах – не менее 10 обучающихся при проведении уроков:

1) по казахскому языку в 3, 4, 6, 8-11 классах с неказахским языком обучения;

2) по казахской литературе в 6, 8-11 классах с неказахским языком обучения;

- 3) по русскому языку в 3, 4, 6, 8-11 классах с казахским, уйгурским, таджикским и узбекским языками обучения;
- 4) по иностранному языку в 3, 4, 6, 8-11 классах;
- 5) по информатике в 6, 8-11 классах;
- 6) по профильным предметам;
- 7) по технологии в 6, 8-11 классах (группы мальчиков и девочек независимо от наполняемости класса);
- 8) по физической культуре в 6, 8-11 классах.»;

4) государственный общеобязательный стандарт технического и профессионального образования, утвержденный указанным постановлением, изложить в новой редакции согласно приложению 2 к настоящему постановлению;

5) государственный общеобязательный стандарт послесреднего образования, утвержденный указанным постановлением, изложить в новой редакции согласно приложению 3 к настоящему постановлению;

6) государственный общеобязательный стандарт высшего образования, утвержденный указанным постановлением, изложить в новой редакции согласно приложению 4 к настоящему постановлению;

7) государственный общеобязательный стандарт послевузовского образования, утвержденный указанным постановлением, изложить в новой редакции согласно приложению 5 к настоящему постановлению;

дополнить государственными общеобязательными стандартами основного среднего образования и общего среднего образования согласно приложениям 6 и 7 к настоящему постановлению.

2. Настоящее постановление вводится в действие по истечении десяти календарных дней после дня его первого официального опубликования, за исключением абзацев второго, третьего, четвертого, пятого, седьмого, восьмого, девятого, десятого, одиннадцатого, двенадцатого, тринадцатого, четырнадцатого, пятнадцатого, шестнадцатого, семнадцатого, восемнадцатого, девятнадцатого, двадцатого, двадцать первого, двадцать второго, двадцать третьего, двадцать четвертого, двадцать пятого, двадцать шестого, двадцать седьмого, двадцать восьмого, тридцать третьего пункта 1 настоящего постановления, которые вводятся в действие с 1 сентября 2017 года, подпункта 2) пункта 10 приложения 6, подпункта 1) пункта 10 приложения 7, которые вводятся в действие с 1 сентября 2018 года, подпункта 3) пункта 10 приложения 6, подпункта 2) пункта 10 приложения 7, которые вводятся в действие с 1 сентября 2019 года.

**Премьер-Министр
Республики Казахстан**

К. Масимов

Приложение 7
к постановлению Правительства
Республики Казахстан
от « 13 » мая 2016 года
№ 292

Утвержден
постановлением Правительства
Республики Казахстан
от 23 августа 2012 года
№ 1080

**Государственный общеобязательный стандарт
общего среднего образования**

1. Общие положения

1. Настоящий государственный общеобязательный стандарт общего среднего образования (далее – стандарт) разработан в соответствии со статьей 56 Закона Республики Казахстан от 27 июля 2007 года «Об образовании» (далее – Закон) и определяет требования к уровню подготовки, содержанию образования, максимальному объему учебной нагрузки обучающихся и воспитанников.

2. Организации образования, реализующие общеобразовательные программы общего среднего образования, (далее – организации образования), независимо от их форм собственности и ведомственной подчиненности, а также языка обучения, осуществляют образовательную деятельность в соответствии с:

- 1) настоящим стандартом;
- 2) учебными программами и типовыми учебными планами;
- 3) другими нормативными правовыми и правовыми актами, утвержденными в установленном порядке уполномоченным органом Республики Казахстан в области образования.

3. Применение стандарта направлено на:

10) повышение качества обучения и воспитания через достижение системы целей общего среднего образования, представленной в виде ожидаемых результатов обучения;

11) реализацию политики трехязычного образования посредством создания необходимых условий для организации образовательного процесса на казахском, русском и английском языках;

12) сочетание академической и практической направленности общего среднего образования, предусматривающее усвоение обучающимися теоретических знаний и развитие умений применять полученные знания для решения задач прикладного характера;

13) обеспечение поэтапного углубления предметных знаний и навыков с учетом возрастных возможностей обучающихся;

14) реализацию принципа единства обучения и воспитания, основанного на взаимосвязанности и взаимообусловленности ценностей образования и системы ожидаемых результатов обучения, которые определяют содержательную основу образовательного процесса;

15) обеспечение охраны здоровья детей, создание благоприятных условий для удовлетворения особых образовательных потребностей обучающихся и потребностей в получении дополнительных образовательных услуг;

16) обеспечение эквивалентности общего среднего образования в условиях разнообразия типов и видов организаций среднего образования;

17) поддержку и развитие инновационной практики в организациях образования;

18) организацию объективной оценки деятельности организаций образования по обеспечению качества образования.

4. Стандарт является основой для разработки:

11) типового учебного плана общего среднего образования для разных типов и видов организаций образования;

12) учебных программ по учебным предметам общего среднего образования;

13) учебников и учебно-методических комплексов по учебным предметам;

14) критериев для оценивания учебных достижений обучающихся по учебным предметам;

15) систем управления, обеспечивающих достижение ожидаемых результатов обучения, и воспитания в организациях образования;

16) системы мониторинга образовательного процесса организаций образования;

17) единых требований к материально-техническому, информационно-коммуникационному обеспечению образовательного процесса организаций образования, в том числе для обучающихся с особыми образовательными потребностями;

18) параметров оценки деятельности организаций образования по обеспечению качества образования;

19) учебных программ подготовки педагогических кадров, повышения квалификации педагогических кадров;

20) контрольно-измерительных материалов для выпускных экзаменов в организациях общего среднего образования и для организации приема в высшие учебные заведения.

5. Организации образования обеспечивают здоровьесберегающую среду для через применение различных педагогических технологий воспитания, обучения и развития.

6. В стандарте применяются термины и определения в соответствии с Законом. В дополнение к ним включены следующие термины и их определения:

1) базовое содержание общего среднего образования—состав, структура и объем содержания общего среднего образования, подлежащего обязательному

изучению в организациях образования, независимо от их типа, вида и формы собственности, а также языка обучения;

2) внеурочная деятельность – составная часть целостного учебно-воспитательного процесса, форма организации свободного времени обучающихся;

3) типовой учебный план – документ, регламентирующий перечень учебных дисциплин (предметов) и определяющий объем инвариантного и вариативного компонентов учебной нагрузки соответствующего уровня образования;

4) инвариантный компонент учебной нагрузки – составной компонент типового учебного плана, определяющий учебные предметы, обязательные для изучения всеми обучающимися в организациях образования, независимо от их типа, вида и формы собственности, а также языка обучения;

5) вариативный компонент учебной нагрузки – составной компонент типового учебного плана, который определяется организацией образования соответственно образовательным потребностям обучающихся;

6) ожидаемые результаты обучения – совокупность компетенций, выражающих, что именно обучающийся будет знать, понимать, демонстрировать по завершении процесса обучения;

7) инклюзивное образование – процесс, обеспечивающий равный доступ к образованию для всех обучающихся с учетом особых образовательных потребностей и индивидуальных возможностей;

8) особые образовательные потребности – потребности детей, испытывающих постоянные или временные трудности в получении образования, обусловленные здоровьем, нуждающихся в специальных, общеобразовательных учебных программах и образовательных программах дополнительного образования;

9) оценивание – процесс соотнесения реально достигнутых обучающимися результатов обучения с ожидаемыми результатами обучения на основе выработанных критериев;

10) итоговая аттестация обучающихся – процедура, проводимая с целью определения степени освоения ими объема учебных дисциплин, предусмотренных государственным общеобязательным стандартом соответствующего уровня образования;

11) критерии оценивания – признаки, на основании которых производится оценка учебных достижений обучающихся;

12) формативное оценивание – вид оценивания, которое проводится в ходе повседневной работы в классе, является текущим показателем успеваемости обучающихся, обеспечивает оперативную взаимосвязь между обучающимся и учителем в ходе обучения обратную связь между учеником и учителем и позволяет совершенствовать образовательный процесс;

13) суммативное оценивание – вид оценивания, которое проводится по завершении определенного учебного периода (четверть, триместр, учебный год), а также изучения разделов в соответствии с учебной программой;

14) ценности образования – ориентиры в построении системы целей обучения, основанные на общечеловеческих ценностях, являющиеся ведущим фактором в формировании личности обучающегося.

7. В разделе «Требования к уровню подготовки обучающихся и воспитанников» указаны ожидаемые результаты по учебным предметам, сгруппированные с учетом направления профильного обучения: обязательные учебные предметы и профилирующие учебные предметы естественно-математического и общественно-гуманитарного направлений.

8. В разделе «Требования к содержанию образования» отражено содержание образования по обязательным учебным предметам и профилирующим учебным предметам естественно-математического и общественно-гуманитарного направлений.

9. В разделе «Требования к максимальному объему учебной нагрузки» указаны недельная учебная нагрузка, продолжительность учебного года, наполняемость класса для деления на группы.

10. Стандарт вводится в действие поэтапно:

- 1) в 10 классах – с 1 сентября 2018 года;
- 2) в 11(12) классах – с 1 сентября 2019 года.

2. Требования к уровню подготовки обучающихся и воспитанников

11. Общеобразовательные учебные программы общего среднего образования разрабатываются на основе дифференциации, интеграции и профессиональной ориентации содержания образования с введением профильного обучения по естественно-математическому и общественно-гуманитарному направлениям.

12. Уровень подготовки обучающихся, в том числе обучающихся с особыми образовательными потребностями, определяется через ожидаемые результаты обучения, которые спроектированы с учетом направления профильного обучения: обязательные учебные предметы и профилирующие учебные предметы естественно-математического и общественно-гуманитарного направлений.

13. Ожидаемые результаты обучения по обязательным учебным предметам служат основой для определения базового содержания общего среднего образования.

14. К обязательным учебным предметам относятся: «Казахский язык» и «Казахская литература» (для классов с казахским языком обучения), «Русский язык» и «Русская литература» (для классов с русским языком обучения), «Родной язык и литература» (для классов с уйгурским/узбекским/ таджикским языком обучения), «Казахский язык и литература» (для классов с неказахским языком обучения), «Русский язык и литература» (для классов с нерусским языком обучения), «Иностранный язык», «Математика», «Казахстан в современном мире», «Самопознание», «Основы экономики и предпринимательства», «Физическая культура», «Начальная военная и технологическая подготовка».

15. Ожидаемые результаты обучения по профилирующим учебным предметам каждого направления представлены соответственно стандартному и углубленному уровням обучения и служат основой для определения содержания учебных предметов с учетом особенностей профиля обучения.

16. К учебным предметам углубленного уровня обучения естественно-математического направления относятся: «Биология», «Химия», «Физика», «Информатика». В данном направлении профильного обучения к учебным предметам стандартного уровня относятся: «География», «Основы права», «Графика и проектирование».

17. К учебным предметам углубленного уровня обучения общественно-гуманитарного направления относятся: «Казахский язык» (для классов с казахским языком обучения), «Русский язык» (для классов с русским языком обучения), «История Казахстана», «Всемирная история», «География». В данном направлении профильного обучения к учебным предметам стандартного уровня относятся: «Информатика», «Основы права», «Естествознание».

18. В учебных программах общего среднего образования ожидаемые результаты обучения конкретизируются в целях обучения по разделам каждого учебного предмета.

19. Система ожидаемых результатов обучения создает возможность для выстраивания индивидуальных траекторий развития обучающихся, в том числе обучающихся с особыми образовательными потребностями, и поэтапного продвижения их к достижению долгосрочных целей обучения на «выходе» из организации общего среднего образования.

20. Ожидаемые результаты по завершении общего среднего образования по обязательным учебным предметам.

Казахский язык (для классов с казахским языком обучения)/ русский язык (для классов с русским языком обучения):

1) аудирование и говорение:

обучающийся понимает тексты, относящиеся к разным сферам общения и стилям, анализируя открыто и скрыто выраженные формы речевого поведения, оценки; достигает различных целей коммуникации в ситуации подготовленного и неподготовленного монологического и диалогического общения, в том числе публичного; реализует тактику речевого поведения, стремясь воздействовать на слушателя; анализирует и критически оценивает информацию из прослушанного текста, высказывая свою точку зрения; прогнозирует содержание текста; соблюдает структуру и нормы употребления языковых единиц с учетом их стилистической дифференциации;

2) чтение:

обучающийся понимает и интерпретирует содержание текстов разных типов, стилей и жанров, в т.ч. научно-технической тематики; распознает скрытый смысл текста и значение введенных в текст средств художественной изобразительности; выявляет языковые, композиционные и жанровые особенности сложных текстов; использует различные стратегии чтения в зависимости от задач, стоящих перед читателем; осуществляет информационный поиск, извлекает и преобразовывает необходимую

информацию; сравнивает композиционные, лингвистические, жанровые и стилистические особенности текстов различных жанров и стилей; критически оценивает содержание проблемного текста, делая выводы и предлагая пути решения;

3) письмо:

обучающийся создает тексты разных типов, жанров и стилей, в т.ч. воздействующего характера; создает сплошные и несплошные тексты, используя приемы свертывания и развертывания информации; пишет тексты творческого, академического характера, эссе по глобальным проблемам, аргументируя свое мнение и используя исследовательские навыки; синтезирует информацию, полученную из разных письменных или устных источников и представляет ее в виде четко аргументированного связного сообщения; корректирует и редактирует тексты; составляет разные виды планов; соблюдает орфографические, грамматические и стилистические нормы.

Казахская литература (для классов с казахским языком обучения)/ русская литература (для классов с русским языком обучения).

По завершении общего среднего образования обучающийся:

1) знает основные закономерности историко-литературного процесса; наизусть стихотворные тексты и фрагменты прозаических текстов (по выбору); историко-литературные сведения и теоретико-литературные понятия в рамках изучаемых тем; историко-культурный контекст изучаемых произведений и основные факты жизненного и творческого пути их авторов;

2) понимает духовно-нравственное и эстетическое значение литературы; связь литературы с историей, искусством; художественное произведение в единстве формы и содержания; тему, идею, проблематику произведения, позицию автора в произведении; образную природу и скрытый смысл художественных произведений; национально-обусловленные различия и сходства между произведениями русской, казахской и мировой литературы;

3) применяет художественно-изобразительные средства и стилистические приемы: в устном или письменном высказывании на литературную тему, при создании собственного текста аналитического характера, интерпретации изученного текста, в дебатах, публичных выступлениях, выражая активную гражданскую позицию и проявляя духовно-нравственные качества; понятийный язык литературоведения при анализе содержания художественных произведений;

4) анализирует различные литературные произведения и их критические и художественные интерпретации; особенности сюжета, композиции, роль изобразительно-выразительных средств, ключевые эпизоды, действия и поступки героев, особенности стиля писателя; представления о нравственном идеале казахского и других народов в художественных произведениях и фольклоре;

5) синтезирует письменные тексты с использованием различных ресурсов для обобщения художественных произведений, сопоставления содержания произведений с историческими фактами; аргументированное суждение по проблематике художественного произведения, духовно-нравственному наполнению содержания произведения;

б) оценивает произведения с точки зрения актуальности содержания и его значения для формирования духовно-нравственных качеств человека; устные и письменные высказывания с точки зрения композиционного, стилевого единства и языкового оформления; интерпретации художественного произведения, созданные средствами других видов искусства; художественные произведения для определения актуального для себя круга чтения.

Родной язык и литература (для классов с уйгурским/ узбекским/ таджикским языком обучения)

1) аудирование и говорение:

обучающийся понимает тексты, относящиеся к разным сферам общения и стилям, анализируя открыто и скрыто выраженные формы речевого поведения, оценки; достигает различных целей коммуникации в ситуации подготовленного и неподготовленного монологического и диалогического общения, в том числе публичного; реализует тактику речевого поведения, стремясь воздействовать на слушателя; анализирует и критически оценивает информацию из прослушанного текста, высказывая свою точку зрения; прогнозирует содержание текста; соблюдает структуру и нормы употребления языковых единиц с учетом их стилистической дифференциации;

2) чтение:

обучающийся понимает и интерпретирует содержание текстов разных типов, стилей и жанров, в т.ч. научно-технической тематики; распознает скрытый смысл текста и значение введенных в текст средств художественной изобразительности; выявляет языковые, композиционные и жанровые особенности сложных текстов; использует различные стратегии чтения в зависимости от задач, стоящих перед читателем; осуществляет информационный поиск, извлекает и преобразовывает необходимую информацию; сравнивает композиционные, лингвистические, жанровые и стилистические особенности текстов различных жанров и стилей; критически оценивает содержание проблемного текста, делая выводы и предлагая пути решения;

3) письмо:

обучающийся создает тексты разных типов, жанров и стилей, в т.ч. воздействующего характера; создает сплошные и несплошные тексты, используя приемы свертывания и развертывания информации; пишет тексты творческого, академического характера, эссе по глобальным проблемам, аргументируя свое мнение и используя исследовательские навыки; синтезирует информацию, полученную из разных письменных или устных источников и представляет ее в виде четко аргументированного связного сообщения; корректирует и редактирует тексты; составляет разные виды планов; соблюдает орфографические, грамматические и стилистические нормы;

4) знает основные тенденции развития литературы, ее связь с историей развития общества; биографические сведения выдающихся деятелей литературы, основные этапы развития мировой литературы; главные теоретико-литературные понятия; содержание произведений, предназначенных для подробного и обзорного изучения, воспроизводя их конкретное содержание (главные герои, основные сюжетные линии и события);

5) понимает место и роль произведений в историко-культурном и литературном процессах; национальные ценности, отраженные в художественной литературе; процесс функционирования литературы в ее историческом развитии; идейный смысл произведений и способы его воплощения, художественную структуру произведения и средства, используемые автором; смысл структурных элементов произведения (сюжета и композиции, многозначности художественной детали и ее связей с проблематикой текста, изобразительно-выразительными средствами художественной речи и т.п.); замысел автора, отношение писателя к героям и событиям, авторскую позицию; настроение, которым проникнуто произведение;

6) применяет приобретенные знания и навыки при подготовке устного или письменного высказывания на литературную тему, при создании собственного текста аналитического характера, интерпретации изученного текста; для определения актуального для себя круга чтения и оценки художественных произведений с точки зрения идейно-тематического своеобразия; в дебатах, публичных выступлениях, выражая активную гражданскую позицию и проявляя духовно-нравственные качества; для самостоятельного анализа художественных произведений;

7) анализирует литературное произведение как художественное целое, концептуально осмысляя его и интерпретируя содержание; произведения разной жанрово-родовой природы, выявляя общечеловеческий, конкретно-исторический и актуальный взгляд отражаемой эпохи; проблемы, заложенные автором в произведении, и размышляет над ними;

8) синтезирует содержание произведений для создания аннотаций, рецензий; информацию из различных источников, в том числе из сети Интернет, для создания творческих работ, обобщая собственные представления и извлеченную информацию; подходы к выявлению духовно-нравственного наполнения содержания произведений для соотнесения его с ценностями казахского и других народов; методы анализа произведения, адекватные жанрово-родовой природе художественного текста;

9) оценивает художественное достоинство произведений; своеобразие национальной литературы и ее значение в контексте мировой культуры; произведение с точки зрения актуальности содержания и его значения для формирования духовно-нравственных качеств человека; устные и письменные высказывания с точки зрения композиционного, стилевого единства, языкового оформления, эффективности достижения поставленных коммуникативных задач; интерпретацию художественного текста, созданную средствами других видов искусства.

Казахский язык и литература (для классов с неказахским языком обучения)/русский язык и литература (для классов с нерусским языком обучения)

1) аудирование:

обучающийся максимально полно понимает содержание текстов различных сфер общения, коммуникативные намерения, а также социальные и эмоционально-экспрессивные особенности речи говорящего; воспринимает

информацию на уровне критического понимания; оценивает прослушанный текст с точки зрения его выразительности, образности;

2) говорение:

обучающийся эффективно использует разнообразные языковые средства в соответствии с коммуникативной установкой, создавая аргументированное монологическое или диалогическое высказывание; рассуждает по тематике художественных произведений, выражает свое отношение к героям произведений и их поступкам; критически оценивает различные высказывания; соблюдает нормы языка, речевого поведения и этикета; прогнозирует причины и следствия проблемы; синтезирует идеи, связанные с социально-экономическим, духовно-нравственным, патриотическим, культурно-историческим развитием общества, предлагая возможные пути решения проблем;

3) чтение:

обучающийся понимает детально содержание сплошных и несплошных текстов, выявляя скрытый смысл; определяет значение незнакомых слов из контекста; выявляет особенности академических текстов в рамках изучаемых тем; извлекает информацию из разных источников; сравнивает произведения литературы с их отображением в других видах искусства, анализируя представления о нравственном идеале казахского и других народов в художественных произведениях и фольклоре; использует различные стратегии чтения в зависимости от поставленных задач;

4) письмо:

обучающийся создает тексты разных типов и стилей в соответствии с темой, целью, проблематикой и ситуацией общения, соблюдая орфографические, грамматические и стилистические нормы; создает сплошные и несплошные тексты различной тематики на основе исследования и синтеза полученной информации; составляет различные виды планов к текстам; пишет творческие работы по произведениям художественной литературы, оценивая проблемы культурно-языкового многообразия, патриотизма и духовно-нравственного развития личности; использует художественные тропы и стилистические приемы для более точного выражения мыслей и чувств.

Иностранный язык:

1) аудирование:

обучающийся понимает основное содержание аутентичных текстов различных жанров, диалогов по знакомой и частично знакомой тематике; извлекает наиболее функционально значимую смысловую информацию, включая детальную и специфическую, для заполнения форм, таблиц, схем; понимает значение терминов и ключевых единиц текстов из различных образовательных областей, а также других сфер общения; различает факт и мнение; извлекает и сопоставляет несоответствия в текстах среднего объема разных жанров и стилей в рамках изученных и общих тем, догадывается о значении незнакомых слов по контексту;

2) говорение:

обучающийся ведет диалог в ситуациях официального и неофициального повседневного общения; правильно оформляет собственные высказывания,

используя лексические и грамматические средства языка; выражает эмоционально-оценочное отношение к окружающей действительности, реализуя заранее предложенную тактику речевого общения; анализирует и сравнивает тексты, аргументируя свою точку зрения; рассуждает, давая оценку событиям, мнениям и проблемам; делает выводы и предлагает собственные пути решения заданной проблемы;

3) чтение:

обучающийся понимает основное содержание публицистических, научно-популярных, художественных текстов определенной сложности; использует различные стратегии чтения; определяет временную и причинно-следственную взаимосвязь событий и явлений; анализирует и сравнивает значения слов, используя книжные и электронные ресурсы; критически оценивает содержание текстов разных жанров и стилей;

4) письмо:

обучающийся составляет план, тезисы письменного сообщения, редактирует и корректирует тексты разных жанров и стилей; соблюдает орфографические и грамматические нормы; пишет аргументированный текст на основе медиа-информации; пишет тексты проблемного характера, выражая собственное отношение к проблеме; создает деловые письма и документы; пишет эссе по различным темам (150-200 слов).

Математика

По завершении общего среднего образования обучающийся:

1) знает определения показательной, логарифмической функций, их свойства и графики; понятие сложной функции; понятие обратной функции; определения обратных тригонометрических функций; методы решения тригонометрических, показательных, логарифмических уравнений и неравенств; методы решения рациональных и иррациональных уравнений; методы решения рациональных неравенств; виды многогранников, тел вращения и их развертки; формулы площади и объема многогранников и тел вращения; аксиомы стереометрии и их следствия; понятие вектора в пространстве; уравнение сферы; основные понятия статистики; понятия дискретной и непрерывной случайных величин; определения предела функции в точке и на бесконечности; определения непрерывности функции в точке и на множестве; определение производной функции; уравнение касательной к графику функции; определения первообразной функции, неопределенного и определенного интеграла; формулы нахождения площади плоской фигуры и объема тела с помощью определенного интеграла;

для естественно-математического направления дополнительно: методы решения иррациональных неравенств; графический метод решения уравнений с двумя переменными и их систем; формулы сложения и умножения вероятностей; формулу Бернулли; формулу полной вероятности и формулу Байеса; понятие закона больших чисел; виды распределения дискретных случайных величины; понятия комплексного числа и сопряженного комплексного числа (в алгебраической форме); формулировку основной теоремы алгебры; определение многочлена с несколькими переменными и его

стандартный вид; уравнения прямой и плоскости в пространстве; определение дифференциала функции; общие понятия о дифференциальных уравнениях;

2) понимает запись многочлена с одной переменной в стандартном виде; термины «генеральная совокупность», «выборка», «дисперсия», «стандартное отклонение»; геометрический и физический смысл производной; интегрирование как процесс, обратный дифференцированию;

для естественно-математического направления дополнительно: необходимость расширения понятия числа и введения комплексных чисел; суть метода координат; суть формул числа перестановок, сочетаний, размещений с повторениями; геометрический и физический смысл производной второго порядка;

3) применяет алгоритмы решения тригонометрических, показательных, логарифмических уравнений и неравенств; алгоритмы решения иррациональных уравнений; технику выполнения простейших стереометрических чертежей; признаки и свойства параллельных, скрещивающихся и перпендикулярных прямых, параллельных и перпендикулярных плоскостей при решении задач; формулы для нахождения площадей поверхностей и объемов геометрических тел; правила действий над векторами для решения геометрических задач; условия коллинеарности и компланарности векторов; способы нахождения критических точек и точек экстремума, промежутки возрастания (убывания) функции; технику дифференцирования и таблицу производных для нахождения производных; таблицу интегралов и формулу Ньютона-Лейбница при нахождении определенного интеграла;

для естественно-математического направления дополнительно: алгоритмы решения иррациональных неравенств; знания о комплексных числах при решении квадратных уравнений; бином Ньютона для приближенных вычислений; методы разложения многочлена на множители; теорему Безу, схему Горнера для нахождения корней или коэффициентов многочлена; методы вычисления пределов функций; способы нахождения интервалов выпуклости (вогнутости) графика функции, точек перегиба; методы интегрирования (по частям и метод подстановки); формулу Бернулли; формулу полной вероятности и формулу Байеса; методы решения дифференциальных уравнений с разделяющимися переменными и дифференциальных уравнений второго порядка вида $ay''+by'+cy=0$ (a, b, c – постоянные величины); способы нахождения асимптот к графику функции;

4) анализирует взаимное расположение прямых в пространстве, прямой и плоскости в пространстве, плоскостей в пространстве, плоскости и тела вращения; сечения тел вращения плоскостью; различие типов случайных величин и вычисляет числовые характеристики дискретных случайных величин; свойства функции по ее графику; задачи геометрического и физического содержания и решает их с помощью производной и/или интеграла;

для естественно-математического направления дополнительно: способы нахождения корней симметрических и однородных многочленов; сечение многогранников плоскостью (куб, прямоугольный параллелепипед, пирамида); общее и частное решение дифференциальных уравнений;

5) синтезирует различные методы решения тригонометрических, показательных, логарифмических уравнений и неравенств; методы решения иррациональных уравнений; модели разверток многогранников и тел вращения; вероятностные модели реальных явлений и процессов;

для естественно-математического направления дополнительно: формулы комбинаторики для нахождения вероятности события; различные методы решения иррациональных неравенств; свойства обратных тригонометрических функций на основе их определения и свойств взаимно обратных функций;

6) оценивает решение тригонометрических, показательных, логарифмических уравнений и неравенств; решение иррациональных уравнений; значения показателей вариации статистических данных;

для естественно-математического направления дополнительно: решение иррациональных неравенств; решение дифференциального уравнения в контексте задачи, моделируемой уравнением.

Казахстан в современном мире

По завершении общего среднего образования обучающийся:

1) знает значение, уровни, виды, количественные и качественные методы социальных исследований; общественные, социальные и политические объекты, процессы и явления в Казахстане; функции, структуру и виды политики Казахстана; индикаторы политического, экономического, социального, культурного развития; структуру и ценности казахстанского общества; роль основных общественных институтов; виды социальных отношений; признаки правового государства и гражданского общества; основные элементы и функции культуры; национальную модель экономики Казахстана; место Казахстана в политической типологии стран мира; экономические стратегии Казахстана; геополитическое положение и геополитические интересы Казахстана; глобальные инициативы Казахстана;

2) понимает систему национальных интересов Республики Казахстан; место Казахстана в глобальном мире; необходимость, средства и механизмы управления государством, стратегии политического, экономического и социально-культурного прогресса; важность мер по укреплению государственности и национальной безопасности; личную ответственность гражданина в развитии Республики Казахстан;

3) применяет количественные и качественные методы социологических исследований; знания о формах представления результатов социологических исследований; навыки объяснения, сравнения, ранжирования, моделирования, прогнозирования политических, социально-экономических и культурных процессов; методы анализа и оценки различных характеристик, факторов и проблем развития общественных, социальных и политических объектов, процессов и явлений;

4) анализирует состав, структуру, признаки и отличительные особенности, функции, факторы, стратегии и проблемы развития Республики Казахстан; направления внутренней и внешней политики Казахстана; структуру, деятельность, принципы государственного аппарата и органов; индикаторы политического, экономического, социального, культурного развития; структуру и ценности общества Казахстана; роль основных общественных социальных

институтов; социальные отношения; многообразие культуры Казахстана; национальную модель экономики Казахстана; геополитическое положение и место Казахстана в мире; направления геополитической активности Казахстана в мире; влияние глобализации на Казахстан;

5) синтезирует различные формы социологических исследований; пути решения проблем национальной безопасности, внутренней государственной политики и формирования ценностей общества; проекты по укреплению национальных ценностей общества Казахстана; собственные модели формирования гражданского общества; проекты о социальных проблемах своей местности; собственные проекты политических, экономических, социально-культурных реформ; творческие проекты по улучшению имиджа Казахстана на международном уровне;

6) оценивает факторы, функции, стратегии и проблемы развития государства Казахстан; пути укрепления государственности; направления внутренней и внешней политики Казахстана; систему государственной власти Казахстана; роль гражданина в развитии государства; геополитическую мощь Казахстана; участие Казахстана в интеграционных процессах; средства распространения процесса глобализации; глобальные инициативы Казахстана; международный имидж Казахстана.

Самопознание

По завершении общего среднего образования обучающийся:

1) знает общечеловеческие ценности как основу духовной жизни человека; нормы нравственного поведения человека в обществе; о роли позитивного мышления в повседневной жизни; об истинной духовной природе; о предназначении человека; о важности проявления бескорыстной любви в повседневной жизни, следования голосу совести;

2) понимает значимость духовно-нравственных ценностей, самопознания и саморазвития для становления человека, важность стремления к постоянному духовному самосовершенствованию, свою роль в семье, коллективе, обществе; необходимость развития высоких моральных качеств, навыков служения обществу; взаимосвязь физического и духовного здоровья; свою сопричастность к жизни страны, города, села, школы, семьи; ответственность за мысли, слова и поступки;

3) применяет знания об общечеловеческих ценностях в повседневной жизни, способность к нравственному выбору и готовность жить в единстве мысли, слова и дела, в ладу с самим собой; навыки служения обществу; умение свободно выражать свои мысли, жизненную позицию в созидательной деятельности; навыки здорового образа жизни, личный опыт нравственного поведения, опыт служения обществу;

4) анализирует свое собственное поведение с точки зрения духовно-нравственных ценностей; человеческие взаимоотношения; информацию, поступающую из различных источников, с позиции нравственности; жизненные ситуации с точки зрения извлечения нравственных уроков; соизмеримость желаний и возможностей, собственные цели и пути их достижения в соответствии с нравственными нормами, духовно-нравственными основами жизни в семье, коллективе, обществе; пути решения проблем на

основе нравственного выбора; создает условия для собственного духовно-нравственного, личностного и профессионального роста; атмосферу доброжелательности и взаимопонимания в семье, коллективе, обществе; гармоничные отношения с собой и окружающим миром на основе принципов ненасилия;

5) синтезирует духовно-нравственные знания для совершенствования взаимоотношений в семейной, межличностной и общественной сферах, поиска путей духовно-нравственного совершенствования;

6) оценивает свои поступки, свое эмоциональное состояние, способы взаимодействия человека и природы с точки зрения общечеловеческих ценностей.

Основы экономики и предпринимательства

По завершении общего среднего образования обучающийся:

1) знает понятие рынка и его основные элементы; структуру бизнес-плана; виды предпринимательской деятельности; нормы предпринимательской этики, культуру ведения бизнеса; принципы маркетинга; роль различных участников экономической деятельности; сущность эластичности спроса и предложения; цели и формы финансовой поддержки приоритетных отраслей экономики; государственные программы поддержки малого и среднего бизнеса в Казахстане; принципы налогообложения в Республике Казахстан;

2) понимает роль экономики в повседневной жизни человека; важность проблемы выбора в условиях ограниченности ресурсов и безграничных потребностей; факторы, влияющие на характер эластичности спроса и предложения; сущность закона убывающей предельной доходности; особенности разных видов финансовых инструментов; происхождение внешних положительных и отрицательных эффектов (экстерналии); основные элементы макро- и микросреды малого и среднего бизнеса; значимость инноваций в бизнесе; социальную значимость принимаемых предпринимательских решений; роль менеджмента и маркетинга; функции государства в экономике; принципы формирования государственного бюджета Республики Казахстан; значение конкуренции в повышении эффективности казахстанского производства;

3) применяет проект бизнес-плана для осуществления своей бизнес-идеи; формулы определения равновесной цены, объемов продаж, эластичности спроса и предложения, доходов и прибыли; основные правила проведения финансовых расчетов;

4) анализирует различия экономических систем; различия между организационно-правовыми формами предпринимательства и предприятий; особенности казахстанской экономической системы и рынка; условия предоставления поддержки малого и среднего бизнеса; опыт предпринимателей в Республике Казахстан; различия частного блага и общественного блага;

5) синтезирует идеи для создания бизнес-концепции; производственный план, маркетинговый план и модель организационной структуры управления предприятием; кривую производственных возможностей;

6) оценивает достоинства и недостатки различных экономических систем; перспективу и риски реализации бизнес-идеи.

Физическая культура

По завершении общего среднего образования обучающийся:

1) знает правила и технику безопасности при занятиях физической культурой; правила и технику выполнения двигательных действий, комплексов физических упражнений различной направленности; биодинамические особенности и содержание физических упражнений, основы их использования в решении задач физического развития и укрепления здоровья; физиологические основы деятельности систем собственного организма при мышечных нагрузках, возможности их развития и совершенствования средствами физической культуры;

2) понимает психофункциональные особенности собственного организма; возможности формирования индивидуальных черт и свойств личности посредством регулярных занятий физической культурой; необходимость ведения здорового образа жизни; уровни сложности выполняемых двигательных действий; необходимость достижения требуемой интенсивности различных физических нагрузок на различных стадиях физической подготовленности;

3) применяет различные виды физических упражнений с целью самосовершенствования, организации досуга и здорового образа жизни; основные технико-тактические действия в игре или процессе выполнения специально созданного комплекса упражнений; индивидуальные способы контроля за развитием адаптивных свойств организма, укрепления здоровья и повышения физической подготовленности; способы организации самостоятельных занятий физическими упражнениями с разной функциональной направленностью, правила использования спортивного инвентаря и оборудования; профилактику травматизма при занятиях физическими упражнениями и оказании доврачебной помощи;

4) анализирует функциональное состояние собственного организма при выполнении физических упражнений с целью достижения оздоровительного эффекта и совершенствования физических кондиций;

5) синтезирует приобретенные навыки в систему действий в различных ситуациях как на уроках физической культуры, так и в повседневной жизни; навыки соблюдения здорового и безопасного образа жизни; знания и инструменты критического мышления для исследования и решения проблем в рамках занятий физической культурой; усвоение правил индивидуального и коллективного безопасного поведения в чрезвычайных ситуациях, угрожающих жизни и здоровью людей;

6) оценивает значимость занятий физическими упражнениями общей, профессионально-прикладной и оздоровительной направленности; уровни собственного физического развития и двигательной подготовленности; эффективность занятий физическими упражнениями, функциональное состояние организма и физическую работоспособность; дозировку физической нагрузки и направленность воздействий физических упражнений.

Начальная военная и технологическая подготовка

По завершении общего среднего образования обучающийся:

1) знает основы военного дела, робототехники и IT-технологий; систему

подготовки кадров для Вооруженных Сил Республики Казахстан, организации гражданской защиты Республики Казахстан; систему оповещения и порядок действий при применении современных средств поражения и стихийных бедствиях; характеристики стихийных бедствий, организацию спасательных и неотложных аварийно-восстановительных работ в очагах поражения; назначение, устройство и порядок использования индивидуальных и коллективных средств защиты, приборов радиоактивного и химического контроля, а также порядок организации и проведения эвакуации и рассредоточения населения; задачи и виды медицинской помощи;

2) понимает основы военного дела, робототехники и IT-технологий, особенности воздействия ядерного, химического, бактериологического (биологического) оружия и других современных средств поражения на людей, объекты хозяйствования, окружающую среду и экологические последствия его применения; последствия и возможный экономический, экологический ущерб при возникновении чрезвычайных происшествий природного или техногенного характера;

3) применяет средства индивидуальной и коллективной защиты; действует в роли разведчика в составе поста радиационного и химического наблюдения; оказывает первую медицинскую помощь при ранениях, кровотечениях и ожогах, открытых и закрытых переломах различных частей тела, обморожении, солнечном (тепловом) ударе, электротравме, утоплении; накладывает бинтовые повязки при различных видах поражения на различные части тела; пользуется интернет-связью, использует аудио-визуальные технологии, владеет навыками робототехники, использует цифровое фото и видеооборудование;

4) анализирует возможные нештатные ситуации при применении современных средств поражения; возможные ситуации при возникновении чрезвычайных происшествий природного или техногенного характера;

5) синтезирует алгоритмы действий при возникновении возможных нештатных ситуаций при применении современных средств поражения; алгоритмы действий при возникновении возможных чрезвычайных происшествий природного или техногенного характера;

6) оценивает последствия принимаемых решений.

21. Ожидаемые результаты по завершении общего среднего образования по учебным предметам углубленного уровня обучения естественно-математического направления

Биология

По завершении общего среднего образования обучающийся:

1) знает структуру, состав и функции белков, жиров, углеводов, нуклеиновых кислот; основные механизмы реакций антиген-антитело; основные положения хромосомной теории наследственности, хромосомных заболеваний человека; виды/типы изменчивости, питания и метаболизма живых организмов; методы видообразования; основы генетики и возможности генной инженерии; схему и этапы формирования жизни на Земле, антропогенез; глобальные и региональные экологические проблемы и принципы охраны природных ресурсов;

2) понимает процессы, протекающие при темновой и световой фазе

фотосинтеза; механизм транспорта веществ, транслокации, возникновения хромосомных, генных мутаций; сущность генно-инженерных манипуляций; этапы энергетического обмена; взаимосвязь между наследственной изменчивостью и эволюцией; закономерности наследования; механизм эволюционных процессов; правила экологической пирамиды; последствия антропогенного влияния на окружающую среду;

3) применяет схемы и методы решения задач молекулярной биологии и генетики; статистические методы для анализа экосистем, наследования признаков и модификационной изменчивости; методы качественного и количественного анализа веществ; критическое мышление и знание научных методов для разработки, проведения, наблюдения, записи и анализа результатов экспериментов; правила безопасного обращения с препаратами, токсичными веществами, лабораторным оборудованием;

4) анализирует особенности процессов фотосинтеза и хемосинтеза; факторы, влияющие на процесс эволюции; строение молекул РНК и ДНК; процессы мутации и репарации, рекомбинации и репликации ДНК, связь между структурой ДНК и ее функцией; различия между сперматогенезом и оогенезом; видовое разнообразие и устойчивость экосистем; экологическую ситуацию в мире и Казахстане;

5) синтезирует схему гаметогенеза у человека; схемы пищевых цепей в экосистемах; собранные и обработанные данные, информацию для представления в виде таблицы, графика, сообщения, доклада, презентации; научные модели и доказательства для выдвижения гипотез, аргументов и объяснений; план проведения эксперимента и исследования; исследовательские, учебные и творческие проекты; возможные варианты решения экологических проблем Казахстана;

6) оценивает влияние различных факторов на активность ферментов, структуру белков, продуктивность фотосинтеза; цитологические основы моногибридного, дигибридного скрещивания, закономерности модификационной изменчивости; причины мутагенеза; экосистемы своего региона; этические вопросы применения генетически модифицированных и трансгенных организмов, исследований в биотехнологии.

Химия

По завершении общего среднего образования обучающийся:

1) знает основные химические понятия; атомистическую теорию; теорию химического строения органических веществ; классификацию веществ по различным признакам; номенклатуру, строение, физико-химические свойства основных классов неорганических и органических соединений; особые свойства и некоторые области применения полимерных материалов, металлов и сплавов, неметаллов и их соединений; некоторые области применения нанотехнологий;

2) понимает способность различных веществ вступать в химические реакции; изменения энергии в химических реакциях; основные механизмы химических превращений; основы кинетической теории, гомогенного и гетерогенного катализа, электрохимии; особые свойства переходных металлов; химические свойства неорганических и органических соединений в

зависимости от строения; принципы исследования соединений посредством инструментальных методов анализа; принципы химического производства важнейших неорганических и органических веществ;

3) применяет знания и умения для объяснения химических явлений, происходящих в природе, быту и на производстве; для определения возможности протекания химических превращений в различных условиях и оценки их последствий; методы качественного и количественного анализа веществ; правила экологически грамотного поведения в окружающей среде; методы оценки влияния химического загрязнения окружающей среды на живые организмы; критическое мышление и знание научных методов для разработки, проведения, наблюдения, записи и анализа результатов химических экспериментов; правила безопасного обращения с горючими и токсичными веществами, лабораторным оборудованием;

4) анализирует зависимость свойств веществ от их состава и строения; простейшие спектры веществ для определения их структуры и свойств; зависимость скорости химической реакции и химического равновесия от различных факторов; тенденции изменения свойств элементов в периодической системе; различные теории кислот и оснований, ионные равновесия в растворах;

5) синтезирует генетические связи между важнейшими классами неорганических и органических соединений; доказательные рассуждения о возможности и результатах протекания химических превращений с помощью теории химической связи и строения веществ;

6) оценивает свойства различных материалов; влияние различных факторов на скорость химических реакций; воздействие различных условий внешней среды на химическое равновесие; последствия влияния химического производства на окружающую среду и здоровье человека; последствия радиоактивного распада; достоверность информации из разных источников.

Физика

По завершении общего среднего образования обучающийся:

1) знает физические величины и понятия механики (кинематика, динамика, статика, гидроаэростатика, гидроаэродинамика), молекулярной физики и термодинамики; электромагнетизма (электростатика, постоянный и переменный электрический ток, магнитное поле, электромагнитная индукция), оптики (геометрическая и волновая), квантовой физики; основные этапы эволюции Вселенной; способы передачи и приема информации, принципы построения основных радиотехнических устройств и систем; историю возникновения и основные принципы нанотехнологий; основы рационального использования возобновляемых и невозобновляемых природных ресурсов;

2) понимает основные законы, принципы и постулаты механики (кинематика, динамика, статика, гидроаэростатика, гидроаэродинамика), молекулярной физики и термодинамики; основные законы, принципы электромагнетизма (электростатика, постоянный и переменный электрический ток, магнитное поле, электромагнитная индукция), оптики (геометрическая и волновая), квантовой физики; методы исследования наносистем и наноматериалов; место физической науки в современной научной картине

мира; роль физики в формировании кругозора и решении практических задач;

3) применяет основополагающие физические понятия, закономерности, законы и теории; терминологию и символику физической науки; основные методы научного познания, используемые в физике: наблюдение, описание, измерение, эксперимент; возможности новых информационных технологий для поиска, обработки информации по физике в компьютерных базах данных и сети Интернет; способы обработки результатов измерений и экспериментов, определения зависимости между физическими величинами;

4) анализирует зависимости, представленные в виде степенных функций; отношения между двумя переменными, действия различных физических сил на явления, на тела и объекты во Вселенной, графики зависимости физических процессов и отношения между переменными; принципы работы и характеристики приборов и устройств, сферы использования научных открытий; причинно-следственные связи между производственной деятельностью человека и состоянием окружающей среды, области применения нанотехнологий; параметры, характеризующие состояние Вселенной и возможные пути ее развития;

5) синтезирует собранные и обработанные данные, информацию для представления в виде таблицы, графика, сообщения, доклада, презентации; научные модели и доказательства для выдвижения гипотез, аргументов и объяснений; план проведения эксперимента и исследования;

6) оценивает знание законов и их применение; результаты проведенных наблюдений и экспериментов; применимость методов научного познания в конкретных случаях; последствия бытовой и производственной деятельности человека, связанной с физическими процессами, с позиций экологической безопасности.

Информатика

По завершении общего среднего образования обучающийся:

1) знает основы формальной логики; базовые функции и состав материнской платы и центрального процессора, назначение и основные функции системного программного обеспечения; основы работы с системами управления базами данных; модели жизненного цикла для разработки программного обеспечения; основы веб-программирования, а также теорию баз данных для создания веб-сайтов; сетевые протоколы и принципы работы Интернет; меры безопасности, разработанные для обеспечения безопасности данных и компьютерной системы;

2) понимает назначение логических элементов компьютера; различие между позиционными и непозиционными системами счисления; принципы организации реляционных баз данных; различие между постоянными и оперативными запоминающими устройствами; базовые принципы функционирования сетевых технологий; преимущества и недостатки клиент-серверной модели;

3) применяет логические выражения и операции при решении различных задач; правила перевода чисел из одной системы счисления в другую; информационно-коммуникационные технологии для создания информационных объектов и оформления результатов своей работы;

расширенные возможности текстового и табличного процессора для эффективной организации своей работы; правила составления запросов в базах данных; облачные технологии при редактировании и хранении документов; элементы программирования при разработке web-сайтов; правила личной безопасности в сети и сетевого этикета;

4) анализирует запросы с использованием нескольких критериев и операторов отношения для поиска информации; задачу для определения соответствующих методов и подходов к ее решению посредством моделирования, алгоритмизации и программирования; результаты обработки и компьютерных вычислений на соответствие поставленной задаче; пути решения задачи различными способами для определения наиболее эффективного;

5) синтезирует информацию в различных видах для выражения своих идей и мыслей; базы данных с помощью форм и элементов управления; веб сайты для решения пользовательских задач;

6) оценивает результаты своей деятельности согласно поставленным целям при моделировании и разработке проекта (конкретность, измеримость, достижимость, реалистичность, соотносимость); преимущества и недостатки используемого программного обеспечения, включая средства программирования.

22. Ожидаемые результаты по завершении общего среднего образования по учебным предметам стандартного уровня обучения естественно-математического направления

География

По завершении общего среднего образования обучающийся:

1) знает основные категории географии, геоинформатики, геоэкологии, природопользования, геополитики, геоэкономики; особенности геоэкологических, экономико-географических, социально-географических, политико-географических и геополитических карт; географические особенности и современные проблемы природопользования; причины, факторы и источники антропогенного воздействия на геосферы; систему и основные направления природоохранительных мероприятий; современную систематику видов и типов природопользования и общие принципы рационального природопользования; различия в уровне и качестве жизни населения, географические особенности отраслевой и территориальной структуры хозяйства отдельных регионов и стран; географическую специфику отдельных стран и регионов, их различия по уровню социально-экономического развития, специализации в системе международного географического разделения труда; содержание современной политической карты мира; показатели развития мирового хозяйства; структуру государственной территории и типы государств; государственные границы, их типы и динамику; особенности современного геополитического и геоэкономического положения Республики Казахстан; участие Казахстана в региональных, международных политических процессах, в международном географическом разделении труда; географические аспекты глобальных проблем человечества;

2) понимает современную экономико-географическую и политико-

географическую картину мира; необходимость интеграции географии с другими науками; особенности и динамику геоэкологических, социальных, геоэкономических и геополитических процессов; единство и устойчивость географической системы «природа – население (общество) – хозяйство (экономика)»; пути стабилизации антропогенного давления на природную среду; роль научно-технического прогресса в защите окружающей среды; природные, экономические и социальные факторы, формирующие и изменяющие географическую (окружающую) среду обитания человека на уровнях от глобального до локального; степень зависимости качества жизни от качества окружающей природной среды; географическую специфику крупных регионов и стран мира в условиях глобализации; значение и сущность современных интеграционных и геополитических процессов; роль и сферы влияния, характер взаимодействия субъектов геополитики, особенности геополитического зонирования мира, причины современных глобальных проблем человечества и пути их разрешения;

3) применяет современные методы географических исследований и их комбинации; разнообразные источники географической информации; элементы дополнительной характеристики тематических карт; навыки поиска, обработки, систематизации, интерпретации, преобразования, хранения, передачи и представления географической информации в требуемом контексте; приемы картометрии; различные формулы для произведения расчетов в требуемом контексте;

4) анализирует причинно-следственные связи между процессами и явлениями, происходящими в географической оболочке и географической среде; взаимосвязи природы и общества и их пространственные особенности; особенности размещения, связей и иных пространственных отношений географических объектов, процессов и явлений; природные, социально-экономические основы современного мирового хозяйства; количественные и качественные геопространственные данные; современные факторы размещения отраслей хозяйства; рейтинги и индексы стран мира;

5) синтезирует модели, исследовательские и творческие проекты, информационные материалы; разработки путей решения проблем функционирования и развития географических объектов; знания и навыки для классификации, систематизации, обобщения и дифференциации изучаемых объектов, процессов и явлений; знания и навыки для объяснения процессов и явлений, составления прогнозов, определения характера изменений и перспектив развития географических объектов, процессов и явлений;

6) оценивает степень достоверности источников географической информации; параметры и экологическое состояние геосфер; степень природных, антропогенных и техногенных изменений отдельных территорий и их последствия; эффективность природозащитных мероприятий; уровень научно-технического прогресса в защите окружающей природной среды и природопользовании; качество окружающей среды; качество жизни; показатели и место различных государств в рейтингах и индексах; географическое и геополитическое положение территорий любого ранга; страны мира по основным социально-экономическим показателям; морфологические

особенности государственной территории.

Графика и проектирование

По завершении общего среднего образования обучающийся:

1) знает основные средства, методы, способы фиксации визуальной информации; основные виды графических изображений; основные методы проектирования и средства графики; законы формообразования геометрических тел; общие правила оформления чертежа; общие понятия о машиностроительных, строительных чертежах, элементы топографического чертежа; этапы проектирования и изготовления изделия; методы и средства отображения визуальной информации средствами ручной и компьютерной графики;

2) понимает значение графических изображений в визуализации и передаче информации о предметном мире, явлениях и процессах; закономерности метода графического моделирования; различия между видами графических изображений в отображении формы предметов, их пространственных и метрических характеристик; возможности и особенности ручной и компьютерной графики в практической деятельности; особенности макетирования и моделирования;

3) применяет инструменты и материалы для графических работ; методы проецирования; приемы построения геометрических (конструктивных) форм предмета; методы построения чертежа разверток поверхностей геометрических тел; приемы преобразования вида и состава изображений; справочную документацию для принятия проектных и конструктивных решений; средства ручной и компьютерной графики при решении различных задач на графическое моделирование, макетирование, проектирование;

4) анализирует свойства изображений и разные способы передачи визуальной информации; геометрическую форму и конструкцию предметов при выполнении их изображений; возможности применения разных видов изображений для выявления формы предмета; комплексный чертеж для определения форм предметов и графического состава изображений;

5) синтезирует контурные изображения для реконструкции формы предмета; графическую информацию в исходных изображениях для систематизации их по виду и составу; различные виды изображений для полного и достаточного отображения графической информации; различные средства графики для передачи и реализации творческих идей;

6) оценивает методы фиксации визуальной информации; графические изображения различных объектов; разные способы преобразования изображений; методы проектирования и средства графики, применяемые в процессе проектной деятельности; конструктивные и геометрические характеристики предметов; процесс и результат творческой деятельности.

23. Ожидаемые результаты по завершении общего среднего образования по учебным предметам углубленного уровня обучения общественно-гуманитарного направления.

Казахский язык (для классов с казахским языком обучения)/ русский язык (для классов с русским языком обучения)

По завершении общего среднего образования обучающийся:

1) знает особенности функционирования казахского, русского, английского языков в Казахстане; ключевые лингвистические термины; основные фонетические, лексические, грамматические, словообразовательные особенности изучаемого языка, его функциональные разновидности; типологию частей речи; формулы речевого этикета, стереотипы речевого поведения и основы бесконфликтного речевого воздействия в полиэтничном Казахстане и мире; социальное предназначение языка; типологию и генетическую принадлежность изучаемых языков;

2) понимает важность изучения казахского, русского и английского языков, проявляя уважение и толерантное отношение к истории, культуре, традициям, ценностям казахстанского народа; основные принципы графики и закономерности развития языка и письменности (тюркской и славянской); роль языка как социокультурного явления; взаимосвязь языка, истории и культуры народа; связь языка с мышлением; особенности взаимодействия языков и межкультурной коммуникации;

3) применяет теоретические знания при анализе единиц различных уровней языка и решении конкретных задач; приемы филологического анализа текста, раскрывая особенности использования языковых единиц изучаемых языков; информацию о возможностях и особенностях использования языка в разных сферах жизнедеятельности;

4) анализирует тексты, выполняя фонетический, морфемный, грамматический, семантический анализ языковых единиц; графику изучаемых языков; механизм образования языковых единиц; различные точки зрения на изучаемые явления; информацию по изучаемой тематике, содержащуюся в различных источниках;

5) синтезирует полученные теоретические сведения для сопоставительного анализа языковых единиц казахского, русского и английского языков; информацию о функционировании языковых единиц для использования в проектной деятельности; изученные факты и мнения для продуцирования собственных устных и письменных текстов;

6) оценивает уместность использования языковых единиц разных уровней в текстах разных стилей и жанров; различные точки зрения на изучаемые явления; текст с точки зрения соответствия орфоэпическим, орфографическим, пунктуационным, лексическим, фразеологическим, грамматическим, стилистическим нормам; основные концепции казахского/русского языкознания.

История Казахстана

По завершении общего среднего образования обучающийся:

1) знает древние центрально-азиатские очаги культуры и места их локализации; исторические виды кочевничества; этапы формирования и развития евразийской степной цивилизации; очаги развития городской культуры на территории Казахстана в разные исторические периоды; достижения народов Центральной Азии, существенно повлиявшие на мировой культурно-исторический прогресс; этническую историю казахского народа; этносоциальную структуру традиционного казахского общества; историю формирования полиэтничного общества Казахстана; исторические этапы

развития государственности Казахстана; исторических деятелей, внесших существенный вклад в развитие политической мысли Казахстана; важнейшие достижения национальной культуры и науки в разные исторические периоды; основные исторические источники и научные труды по истории Казахстана;

2) понимает сущность основных событий, явлений и процессов исторического развития Казахстана; характерные особенности древних центрально-азиатских очагов цивилизации, различных видов и форм кочевничества, городской и кочевой культуры на территории Казахстана; значение достижений народов Центральной Азии для мирового культурно-исторического прогресса; влияние географического фактора на формирование и развитие системы жизнеобеспечения населения Казахстана в разные исторические периоды; влияние внешних и внутренних факторов на политические, социально-экономические, культурные изменения в Казахстане в различные исторические периоды; особенности этносоциальной организации традиционного казахского общества; исторические аспекты развития политической мысли Казахстана; вклад исторических личностей в политическое, социально-экономическое и культурное развитие Казахстана; значение культурного наследия казахов для сохранения национальной идентичности; необходимость уважительного отношения к культуре и традициям этносов Казахстана для сохранения мира и согласия в обществе;

3) применяет навыки исторического мышления: при определении центрально-азиатских очагов культуры, государств, существовавших на территории Центральной Азии и Казахстана, во времени и пространстве; выявлении особенностей формирования и развития культуры кочевников Центральной Азии; определении особенностей политического, социально-экономического и культурного развития Казахстана в различные исторические периоды; определении роли исторических личностей в развитии Казахстана; определении собственной позиции по отношению к событиям и явлениям прошлого и настоящего Казахстана;

4) анализирует историческое развитие Казахстана в контексте мировой истории, определяя общие черты и особенности; влияние различных факторов (географических, демографических, миграционных, политических, социально-экономических, культурных и др.) на формирование и развитие цивилизаций и государств на территории Казахстана в разные исторические периоды; исторические события, явления, процессы в истории Казахстана с целью определения причинно-следственных связей; мотивы и результаты деятельности исторических личностей Казахстана; источники и труды ученых по истории Казахстана; основные научные теории, касающиеся процесса этногенеза, политогенеза и культурогенеза на территории Казахстана; тенденции и перспективы развития современного Казахстана;

5) синтезирует работы творческого, познавательного, исследовательского, проектировочного характера с использованием методов исторического анализа; сравнительные исторические характеристики с целью определения общих закономерностей и особенностей исторического развития Казахстана и других регионов мира; выводы и гипотезы для формирования исторического понимания и целостного представления об истории Казахстана;

б) оценивает степень влияния различных факторов (географических, демографических, миграционных, политических, социально-экономических, культурных и др.) на развитие Казахстана в разные исторические периоды; деятельность исторических личностей в контексте их влияния на отечественную историю; вклад культуры народов Центральной Азии в развитие мировой цивилизации; достоверность исторических сведений; степень аргументированности различных научных теорий по проблемам этнической, политической, культурной и социально-экономической истории Казахстана.

Всемирная история

По завершении общего среднего образования обучающийся:

1) знает исторические типы цивилизаций и места их локализации; исторические формы государства и этапы становления и развития государственно-правовых институтов; военно-политические события, повлиявшие на ход мировой истории; мировые открытия и достижения, повлиявшие на мировой культурно-исторический прогресс; историю и современное состояние мировой культуры; основные научные теории, касающиеся происхождения и развития человека, общества, народов мира и цивилизаций; исторических деятелей, внесших существенный вклад в развитие мировой общественной мысли; основные обобщающие научные труды по всемирной истории;

2) понимает культурно-исторический процесс в его единстве и многообразии; характерные особенности цивилизаций, исторических форм и видов государства; значение государственно-правовых институтов; влияние природно-географического фактора на формирование и развитие мировых цивилизаций; влияние военно-политических событий на ход истории; значение великих открытий и достижений человечества для мирового культурно-исторического прогресса; влияние внешних и внутренних факторов на политические, социально-экономические, культурные изменения в мире в различные исторические периоды; исторические аспекты развития мировой общественной мысли; влияние личности на развитие истории; значение общечеловеческих ценностей для сохранения мира и стабильности в глобальном мире;

3) применяет навыки исторического мышления при определении государственных образований и культурно-цивилизационных центров мира во времени и пространстве; определении характерных особенностей цивилизаций, исторических форм и видов государства; определении особенностей политического, социально-экономического и культурного развития народов мира в различные исторические периоды; определении роли исторической личности в мировой истории; определении собственной позиции по отношению к событиям и явлениям прошлого и настоящего;

4) анализирует историческое развитие народов мира, определяя общие черты и особенности; влияние различных факторов (географических, демографических, миграционных, политических, социально-экономических, культурных и др.) на формирование и развитие общества в разные исторические периоды; исторические события, явления, процессы мировой истории с целью определения причинно-следственных связей; мотивы и

результаты деятельности исторических личностей; исторические источники; основные научные теории, касающиеся процесса этногенеза, политогенеза и культурогенеза; тенденции и перспективы развития современного общества в условиях глобализации;

5) синтезирует работы творческого, познавательного, исследовательского, проектировочного характера с использованием методов исторического анализа; сравнительные исторические характеристики с целью определения общих закономерностей и особенностей исторического развития народов мира; выводы и гипотезы для формирования исторического понимания и целостного представления о всемирном культурно-историческом процессе;

6) оценивает степень влияния различных факторов (географических, демографических, миграционных, политических, социально-экономических, культурных и др.) на развитие общества в разные исторические периоды; деятельность исторических личностей в контексте их влияния на мировую историю; вклад культуры различных народов мира в формирование и развитие мировой цивилизации; достоверность исторических сведений; степень аргументированности различных научных теорий по проблемам этнической, политической, культурной и социально-экономической истории мира.

География

По завершении общего среднего образования обучающийся:

1) знает место и роль геоэкологии, геоинформатики, геополитики, геоэкономики, страноведения в системе географических наук; базовые научные понятия в сфере природопользования, экономической, социальной, политической географии и геополитики; факторы, источники и последствия антропогенного воздействия на геосферы; экологические риски; признаки экологического кризиса; экологическую классификацию территорий; систему и основные направления природозащитных мероприятий; специфику региональных систем природопользования; основные административные, экономические и правовые механизмы управления природопользованием; направления современной экологической политики; показатели качества окружающей среды; показатели качества жизни; модели экономических систем; ключевые показатели развития мирового хозяйства и стран мира; совокупность международных отношений между странами мира; процесс глобализации; участие Казахстана в региональных и международных организациях; современные глобальные проблемы человечества и их проявления на локальном, региональном уровнях; направления геополитической активности Республики Казахстан в свете национальных интересов; историко-культурные регионы мира;

2) понимает пространственное многообразие современного мира, его общие и региональные особенности; закономерности развития природы, населения и хозяйства; проблемы взаимодействия общества и природы; особенности природных, социальных, экономических и политических процессов; личную ответственность за состояние окружающей среды; динамику глобальных и локальных природных и социально-экономических, экологических процессов; пути оптимизации взаимодействия общества и природы, стабилизации антропогенного давления на природную среду; роль

научно-технического прогресса в защите окружающей среды; степень зависимости социально-экономического и политического развития территории от географических факторов; зависимость качества жизни от качества окружающей природной среды, истоки современных социально-экономических и экологических проблем и пути их разрешения; роль и сферы влияния, характер взаимодействия субъектов геополитики;

3) применяет методы геоэкологических, экономико-географических, социально-географических, политико-географических и геополитических исследований и их комбинации; источники геопространственных данных; навыки поиска, обработки, систематизации, интерпретации, преобразования, хранения, передачи и представления геопространственных данных в требуемом контексте; приемы картометрии;

4) анализирует количественные и качественные геопространственные данные; признаки классификации географических объектов, процессов и явлений; причинно-следственные связи между процессами и явлениями, происходящими в географической оболочке и географической среде; особенности размещения, связей и иных пространственных отношений географических объектов, процессов и явлений; влияние факторов среды на жизнь и деятельность людей; естественные, социально-экономические основы общественного производства; влияние планируемой хозяйственной деятельности на состояние окружающей среды и здоровье населения; признаки экологического кризиса; организационные и правовые основы охраны окружающей природной среды и рационального природопользования; современные факторы размещения отраслей хозяйства; геоэкологические, геополитические и экономические процессы; международные политические, экономические, социально-культурные, экологические связи и отношения; территориально-политические системы; структуру государственной территории; государственные границы, их типы и динамику; систему национальных интересов страны; геополитическую активность субъектов геополитики; мировое геополитическое пространство; географическое и геополитическое положение, особенности и факторы политического, экономического и социального развития, роль и место Казахстана в мире;

5) синтезирует модели, исследовательские и творческие проекты, информационные материалы; разработки путей решения проблем функционирования и развития географических объектов; знания и навыки для классификации, систематизации, обобщения и дифференциации изучаемых объектов, процессов и явлений; знания и навыки для объяснения процессов и явлений, составления прогнозов, определения характера изменений и перспектив развития географических объектов, процессов и явлений;

6) оценивает параметры и экологическое состояние геосфер; антропогенную нагрузку на геосферы и их последствия; географическое и геополитическое положение, природно-ресурсный потенциал территорий любого ранга; качество природной среды; экологические риски; степень экологического кризиса; эффективность природозащитных мероприятий; уровень научно-технического прогресса в защите окружающей природной среды и природопользовании; качество окружающей среды; качество жизни;

показатели и место различных государств в международных сравнениях; преимущества и недостатки различных моделей развития мирового хозяйства; положительное и отрицательное влияние глобализации на страны мира; морфологические особенности государственной территории; эффективность геополитической активности субъектов геополитики; результаты деятельности международных организаций.

24. Ожидаемые результаты по завершении общего среднего образования по учебным предметам стандартного уровня обучения общественно-гуманитарного направления

Информатика

По завершении общего среднего образования обучающийся:

1) знает основные форматы файлов и способы их конвертации; основы веб-программирования, а также теорию баз данных для создания веб-сайтов; понятие «электронная цифровая подпись»; меры безопасности, разработанные для обеспечения безопасности данных и компьютерной системы;

2) понимает необходимость резервного копирования данных; различие между постоянными и оперативными запоминающими устройствами; базовые принципы функционирования сетевых технологий; назначение и возможности сайта электронного правительства;

3) применяет цифровые образовательные ресурсы в учебной деятельности и для саморазвития; информационно-коммуникационные технологии для создания информационных объектов и оформления результатов своей работы; расширенные возможности текстового и табличного процессора для эффективной организации своей работы; специальные редакторы для создания Web-страниц; стили оформления, иллюстрации, анимацию, видео при разработке Web-страниц; облачные технологии при редактировании и хранении документов; правила личной безопасности в сети и сетевого этикета;

4) анализирует возможности использования цифровой техники в учебе и повседневной жизни, программные средства для разработки моделей и проектов; запросы с использованием нескольких критериев и операторов отношения для поиска информации; задачу для определения соответствующих методов и подходов её решения посредством моделирования и проектирования; результаты обработки и вычислений на компьютере на соответствие поставленной задаче; пути решения задачи различными способами для определения наиболее эффективного;

5) синтезирует информацию в различных видах для выражения своих идей и мыслей; веб сайты для решения пользовательских задач;

6) оценивает результаты своей деятельности согласно поставленным целям при моделировании и разработке проекта (конкретность, измеримость, достижимость, реалистичность, соотносимость); преимущества и недостатки используемого программного обеспечения.

Естествознание

По завершении общего среднего образования обучающийся:

1) знает уровни связей общества и природы; элементы и виды систем; проявления естественно-научных законов в окружающей среде; природу равновесия; процессы передачи и преобразования; трансформацию энергии;

механизм естественного отбора и видообразования; факторы, влияющие на сокращение биоразнообразия; виды продуктивности, структуру и относительную продуктивность природных зон; сообщества, процессы и последствия деградации компонентов экосистем; неравномерность распределения продовольствия и природных ресурсов; основные источники и виды загрязнения;

2) понимает естественно-научную картину мира; экологические процессы на различных уровнях от местного до глобального; факторы регуляции и лимитирующие факторы роста популяций; стратегии выживания организмов; влияние сокращения природных ресурсов на развитие человечества;

3) применяет методы исследования естественных наук для определения состояния окружающей среды; информацию, технологии, терминологию, концепции, понятия и навыки для решения проблем окружающей среды; вопросы исследования, гипотезы, методы и научное объяснение в исследованиях окружающей среды;

4) анализирует биотические и абиотические компоненты экосистем; динамику роста популяций; концепцию устойчивого развития; преимущества и недостатки источников энергии; структуру и свойства типов почв; текстовые и графические материалы естественно-научного содержания; становление и развитие естественно-научной картины мира;

5) синтезирует пути решения глобальных и локальных экологических, продовольственных проблем, сохранения биоразнообразия, восстановления экосистем; эффективные решения по управлению параметрами окружающей среды;

6) оценивает роль технологий в решении экологических проблем; факторы, определяющие выбор обществом источников энергии и ресурсов; ресурсообеспеченность Земли, регионов и стран; влияние национальной и международной политики на состояние окружающей среды; динамику численности населения, экологических факторов на размещение производства; современную физическую и химическую картину мира.

25. Ожидаемые результаты по завершении общего среднего образования по учебным предметам стандартного уровня обучения естественно-математического и общественно-гуманитарного направлений

Основы права

По завершении общего среднего образования обучающийся:

1) знает системы, нормы, источники Конституционного права; конституционные политические права; системы, нормы, субъекты административного права; трудовое право, его значение, задачи организации административной трудовой дисциплины, ответственность за нарушение трудовой дисциплины, источники, отношения гражданского права, формы права собственности, сферу применения потребительского права; семейные отношения, права и обязанности родителей и детей; понятие, признаки уголовного права, уголовную ответственность, ее виды, защиту прав граждан, а также необходимость и возможность ее осуществления;

2) понимает роль и значение права как важнейшего социального регулятора и элемента культуры общества, основные правовые принципы

казахстанского общества, систему и структуру права, правовые отношения, правонарушения и юридическую ответственность, правовое регулирование социально-экономической сферы, юридическую деятельность как вид осуществления права;

3) применяет доказательную аргументацию собственной позиции в конкретных правовых ситуациях с использованием нормативных актов, правовые знания для оценивания конкретных правовых норм с точки зрения их соответствия законодательству Республики Казахстан; навык самостоятельного поиска правовой информации; правовые правила при участии в дискуссиях по актуальным общественным и правовым проблемам, в повседневной жизни;

4) анализирует информацию, представленную в рамках спорных вопросов, возникающих в процессе правоотношений в той или иной сфере законодательства, правовые нормы, информацию правового характера, полученную из различных источников;

5) синтезирует полученную информацию для соотнесения собственного поведения и поступков других людей с принятыми нравственными и правовыми нормами; знания, умения и навыки для сбора и анализа информации в заданном контексте, для оценки ситуации, выражения своего отношения, принятия решений, не противоречащих общечеловеческим и этнокультурным ценностям;

6) оценивает самостоятельно особенности применения законодательства Республики Казахстан при решении конкретных проблем.

26. Оценка учебных достижений обучающихся осуществляется посредством использования критериев оценки знаний обучающихся. Критерии оценки используются для измерения уровня учебных достижений обучающихся.

27. Критерии оценки разрабатываются в соответствии с целями обучения по каждой учебной программе.

28. Оценка учебных достижений обучающихся осуществляется в форме формативного и суммативного оценивания.

29. Критерии оценки знаний обучающихся разрабатываются и утверждаются уполномоченным органом в области образования.

30. Для обучающихся с ограниченными возможностями в развитии создаются условия для получения ими образования, коррекции нарушения развития и социальной адаптации.

3. Требования к содержанию образования

31. Общее среднее образование направлено на привитие обучающимся национальных и общечеловеческих ценностей, являющихся общими для всех уровней образования и призванных стать устойчивыми личностными ориентирами обучающегося, мотивирующими его поведение и деятельность.

32. В качестве базовых ценностей в содержании общего среднего образования определены:

1) казахстанский патриотизм и гражданская ответственность;

- 2) уважение;
- 3) сотрудничество;
- 4) труд и творчество;
- 5) открытость;
- 6) образование в течение всей жизни.

33. На основе привития ценностей образования у обучающихся должны развиваться:

- 1) готовность к служению интересам Казахстана;
- 2) уважение и соблюдение норм Конституции и законов Республики Казахстан;
- 3) социальная ответственность и умение принимать решение;
- 4) мотивация к овладению государственным языком;
- 5) уважение культуры и традиций народа Казахстана, культурного многообразия мира;
- 6) приверженность идеям духовного согласия и толерантности;
- 7) позитивное отношение к окружающему миру и сохранению экологического равновесия;
- 8) творческое и критическое мышление;
- 9) коммуникативность и умение эффективно использовать информационно-коммуникационные средства и технологии;
- 10) мотивация к обучению и самосовершенствованию на протяжении всей жизни.

34. Цель общего среднего образования:

создание образовательного пространства, благоприятного для обеспечения академической подготовки обучающихся к продолжению образования в вузе и профессионального самоопределения на основе развития навыков широкого спектра:

- 1) функциональное и творческое применение знаний;
- 2) критическое мышление;
- 3) проведение исследовательских работ;
- 4) использование информационно-коммуникационных технологий;
- 5) применение различных способов коммуникаций;
- 6) умение работать в группе и индивидуально;
- 7) решение проблем и принятие решений.

35. Навыки широкого спектра как результаты на «выходе» из школы позволяют обучающимся гармонично сочетать в себе национальные и общечеловеческие ценности, проявлять функциональную грамотность и конкурентоспособность в любой жизненной ситуации, а также решать учебные и прикладные задачи.

36. Основными задачами общего среднего образования являются:

6) осуществление профильного обучения по естественно-математическому, общественно-гуманитарному направлениям на основе сочетания обязательных учебных предметов и профилирующих учебных предметов по выбору;

7) обеспечение академической подготовки обучающихся для поступления в высшие учебные заведения на основе сочетания углубленного и стандартного

уровней обучения учебным предметам;

8) целенаправленное развитие духовно-нравственных качеств, коммуникативных, социальных, исследовательских навыков и умений решать проблемы на основе общечеловеческих ценностей, позитивно направленного критического и творческого мышления;

9) содействие профессиональному самоопределению выпускников соответственно их интересам и способностям;

10) содействие формированию у выпускников позитивных мотиваций к продолжению образования в течение всей жизни, готовности к регулированию процесса познания и карьерного роста в жизни.

37. Базовое содержание общего среднего образования устанавливается на основе интеграции академической подготовки обучающихся для поступления в высшие учебные заведения и целенаправленного развития самостоятельности обучающихся.

38. Академическая подготовка обучающихся обеспечивается усилением фундаментальности образования, направленной на усвоение научных методов познания мира.

39. Базовое содержание общего среднего образования определяется с учетом следующих ориентиров:

1) соответствие динамичным запросам современного общества и уровню развития науки;

2) развитие критического, творческого и позитивного мышления;

3) усиление интеграции содержания учебных предметов на основе межпредметного и междисциплинарного подходов;

4) соблюдение принципа непрерывности и преемственности содержания образования между уровнями основного среднего образования и общего среднего образования;

5) сохранение баланса между академичностью и практической направленностью содержания образования;

6) обеспечение единства обучения, воспитания и развития.

40. Наряду с обучением обязательным учебным предметам предусмотрен выбор обучающимися профилирующих учебных предметов углубленного и стандартного уровней обучения.

41. Профильное обучение осуществляется на основе учета индивидуальных интересов и потребностей обучающихся. В связи с этим предлагается гибкая система выбора учебных предметов на двух уровнях обучения. Обучающийся по своему усмотрению выбирает значимые для себя учебные предметы углубленного и стандартного уровней обучения. На профилирующие учебные предметы углубленного уровня отводится большее количество часов, чем на учебные предметы стандартного уровня. На стандартном уровне изучаются непрофильные учебные предметы.

42. Организация учебного процесса на уровне общего среднего образования ориентирована на реализацию принципа единства обучения и воспитания. При организации учебного процесса приоритетная роль отводится учению как ведущей деятельности обучающихся. Учение предполагает использование интерактивных методов обучения, которые основаны на

организации освоения опыта самим обучающимся путем проявления инициативы к поиску, активности в обсуждении вопросов, аргументации точки зрения, принятия конструктивного решения.

43. В процессе обучения посредством каждого учебного предмета решаются вопросы воспитания. Все виды воспитательной работы направлены на решение вопросов познания и освоения обучающимися субъективно новых знаний, изучение национальных традиций, культуры и привитие общечеловеческих ценностей.

44. Организация разнообразных форм внеурочной деятельности в совокупности обеспечивает реализацию духовно-нравственного, гражданско-патриотического, художественно-эстетического, трудового и физического воспитания обучающихся.

45. Обеспечение последовательности в развитии навыков проектной и исследовательской деятельности обучающихся является одним из основных принципов организации образовательного процесса в организациях образования.

46. Базовое содержание общего среднего образования реализуется в рамках политики трехязычного образования. Цель трехязычного образования заключается в формировании полиязычной личности – гражданина Казахстана, который владеет не менее чем тремя языками, умеет успешно вести диалог в различных сферах деятельности, ценит культуру своего народа, понимает и уважает культуру других народов.

47. Трехязычное образование практически реализуется через:

- 1) уровневое усвоение казахского, русского и английского языков;
- 2) организации изучения отдельных учебных предметов на казахском, русском и английском языках независимо от языка обучения;
- 3) организации внеурочной деятельности обучающихся и различных внеклассных мероприятий на казахском, русском и английском языках.

48. Практическая направленность общего среднего образования реализуется посредством развития учебных, коммуникативных, социальных, исследовательских навыков в ходе учебного процесса и воспитательных мероприятий.

49. Базовое содержание общего среднего образования конкретизируется учебными программами, которые разрабатываются соответственно ожидаемым результатам обучения, установленным с учетом особенностей профильного обучения: обязательные учебные предметы и профилирующие учебные предметы естественно-математического и общественно-гуманитарного направлений.

50. Содержание образования по обязательным учебным предметам для всех направлений профильного обучения.

Казахский язык, казахская литература (для классов с казахским языком обучения) / русский язык, русская литература (для классов с русским языком обучения) / родной язык и литература (для классов с уйгурским/ узбекским/ таджикским языком обучения):

- 1) содержание предмета должно быть направлено на развитие коммуникативных навыков, обеспечивающих свободное владение языком в

разных сферах и ситуациях общения; развитие речевой деятельности и критического мышления; развитие умения осуществлять информационный поиск, извлекать и преобразовывать необходимую информацию. В процессе изучения языка происходит формирование навыков мышления высокого уровня, таких, как сравнение, анализ, синтез, оценка информации и применение полученных знаний в реальных жизненных ситуациях.

2) содержание должно быть направлено на развитие образного и аналитического мышления, творческого воображения, читательской культуры и понимания авторской позиции; развитие устной и письменной речи обучающихся; освоение текстов художественных произведений в единстве формы и содержания, основных историко-литературных сведений и теоретико-литературных понятий. В процессе изучения предмета происходит углубление анализа художественных произведений с привлечением литературоведческих понятий и необходимых сведений по истории литературы.

3) изучение учебного предмета предусматривает расширение спектра знаний об устройстве и функционировании языка в различных сферах и ситуациях общения; стилистических ресурсах, основных нормах литературного языка и речевого этикета; обогащение словарного запаса и расширение круга используемых грамматических средств. Приобретенные в процессе изучения языка навыки эффективного использования языковых единиц разных уровней позволяют обучающимся давать оценку с точки зрения нормативности, соответствия сфере и ситуации общения.

4) важными составляющими содержания предмета являются воспитание духовно развитой личности, формирование гуманистического мировоззрения, гражданского сознания, чувства патриотизма, любви и уважения к литературе и ценностям отечественной и мировой культуры.

Казахский язык и литература (для классов с неказахским языком обучения)/ русский язык и литература (для классов с нерусским языком обучения):

1) содержание предметов преследует цели, обусловленные статусом казахского языка как государственного языка и статусом русского языка как языка, официально употребляемого наравне с казахским языком и языка межнационального общения;

2) изучение данных учебных предметов способствует использованию языка в учебной деятельности и повседневной жизни, приобщению обучающихся к культуре народов Казахстана, обеспечивает их готовность к межнациональному общению;

3) овладение всеми видами речевой деятельности и основами культуры устной и письменной речи, умениями и навыками использования языка в различных сферах и ситуациях общения, соответствующих опыту, интересам, лежит в основе содержания учебных предметов;

4) в процессе изучения языка и литературы обучающиеся осваивают знания о языке как знаковой системе и общественном явлении, его устройстве, о развитии литературы;

5) изучение языка и литературы направлено на дальнейшее совершенствование владения нормами литературного языка, обогащение

словарного запаса и грамматического строя речи обучающихся; дальнейшее развитие способности к анализу и оценке языковых явлений и фактов и литературных произведений.

Иностранный язык:

1) содержание учебного предмета «Иностранный язык» должно быть направлено на формирование полиязычной, поликультурной личности; на совершенствование коммуникативной компетенции посредством обогащения словарного запаса через содержание аутентичных текстов разных стилей, что позволяет осуществить социокультурное обогащение мировосприятия и мировоззрения в процессе развития иноязычной коммуникативной компетенции; на развитие навыков исследовательской работы и творческого подхода к решению различных учебных задач;

2) содержание учебного предмета «Иностранный язык» предусматривает развитие умений анализировать, обобщать, классифицировать профессионально значимую информацию, эффективно использовать язык для общения в научной и профессиональной деятельности, а также навыки ведения личной, деловой переписки, составления резюме, эссе по заданной тематике, которые в совокупности способствуют повышению мотивации к изучению иностранного языка;

3) обучающимся предоставляется возможность осуществления интеграции содержания предмета «Иностранный язык» с другими учебными предметами через межпредметные связи для развития умения устанавливать причинно-следственные отношения между фактами, работать с информацией, извлекая основные и фрагментарные части из иноязычных источников;

4) средствами учебного предмета «Иностранный язык» должно осуществляться развитие духовно-нравственных ценностей, воспитание патриотического отношения к своей Родине, своему народу и толерантного отношения к представителям другой культуры, а также воспитание этики межличностных отношений в семье, школе через развитие умений использовать социокультурный материал при общении со сверстниками, учителем, носителем языка.

Математика:

1) содержание учебного предмета «Математика» должно быть направлено на развитие у обучающихся математической культуры и системы математических знаний и умений, необходимых для успешного обучения на следующих уровнях образования, а также решения практических задач. Курс математики способствует развитию функциональной грамотности, абстрактного и логического мышления, пространственного воображения, а также пониманию роли математики в формировании общей культуры человека;

2) содержательные линии учебного предмета «Математика» ориентированы на систематизацию и развитие представлений обучающихся о математических закономерностях окружающего мира, осознание ими того, что математические средства и методы применяются для описания и исследования явлений и процессов практически во всех областях знаний;

3) в содержании учебного предмета предусмотрено дальнейшее развитие учебных, познавательных и общих интеллектуальных умений. Такие умения,

как сравнение, классификация, обобщение, анализ, синтез, абстрагирование, конкретизация используются для формулировки проблемы, выдвижения и проверки гипотезы в ходе осмысления математических закономерностей;

4) содержание учебного предмета структурируется по основным разделам математики, охватывающим темы школьного курса математики: «Числа», «Алгебра», «Геометрия», «Статистика и теория вероятностей», «Математическое моделирование и анализ».

Казахстан в современном мире:

1) данный учебный предмет является синтезом географии и истории Казахстана, обществознания, основ права, социологии, политологии и культурологии. Характерной особенностью курса является тесная взаимосвязь общественных наук, составляющих единое целое. Каждая отдельная наука предлагает свой фрагмент знаний об обществе и человеке и свою точку зрения, и учебный предмет «Казахстан в современном мире» позволяет сложить из этих фрагментов и позиций целостную и объемную картину социально-политического мира;

2) содержание учебного предмета «Казахстан в современном мире» направлено на формирование представлений о пространственном многообразии современного Казахстана, его общих и региональных особенностях, а также природных, этнических, социальных, хозяйственных, культурных, религиозных и других процессах, протекающих на разных уровнях;

3) содержательная линия курса включает знания об общих и специфических закономерностях возникновения и развития государства, политике как особой сфере жизнедеятельности людей, культуре как исторически-социальном опыте людей, закономерностях возникновения, развития и функционирования религии;

4) обучающимся предоставляется возможность осмысления знаний о взаимодействии людей в процессе поиска эффективных путей использования ограниченных производственных ресурсов, роли и конкретно-исторических формах влияния территориально-пространственных особенностей положения государств на международные политические процессы. Понимание причинно-следственных связей и пространственно-временных закономерностей между различными общественными, социально-экономическими и политическими явлениями и процессами позволит выработать умения предвидения результатов тех или иных действий по отношению к развитию страны, проектирования решений наиболее типичных проблем в социальной, экономической, политической, духовной сферах жизни;

5) на основе полученных знаний предусматривается развитие навыков использования социально-политических и общественных знаний для объяснения и оценки разнообразных природных, социально-экономических и экологических явлений и процессов, интерпретации и использования информации в повседневной практике.

Самопознание:

1) содержание учебного предмета «Самопознание» направлено на раскрытие духовно-нравственного потенциала человека, развитие стремления к самопознанию и самосовершенствованию на основе общечеловеческих

ценностей; осознание своей роли в семье, коллективе, обществе, необходимости развития высоких моральных качеств, навыков служения обществу; понимание взаимосвязи физического и духовного здоровья, своей сопричастности к жизни страны, города, села, школы, семьи и ответственности за мысли, слова и поступки;

2) изучение учебного предмета «Самопознание» предусматривает расширение знаний о духовной культуре человечества, взаимосвязи физического и духовного здоровья; овладение навыками рефлексии, самовоспитания и самообразования; развитие умения анализировать свои поступки, осуществлять нравственный выбор и принимать решения в различных жизненных ситуациях, ставить собственные цели и намечать пути их достижения в соответствии с нравственными нормами, строить отношения в семье, коллективе, обществе на духовно-нравственной основе.

Основы экономики и предпринимательства:

1) содержание учебного предмета «Основы экономики и предпринимательства» направлено на формирование у обучающихся общего представления об экономическом состоянии страны в контексте мировой экономики, роли экономики в жизни и деятельности людей; знаний в области предпринимательства и основ рыночной экономики;

2) изучение основ экономики и предпринимательства способствует формированию финансовой грамотности и экономического образа мысли. Учебный предмет поможет обучающимся адаптироваться в жизни общества и мировом сообществе, чтобы они могли в будущем выполнять в обществе конструктивную роль гражданина, работника, потребителя и предпринимателя;

3) содержательная линия учебного предмета состоит из двух основных курсов: «Основы экономики», «Основы предпринимательства».

Физическая культура:

1) содержание учебного предмета «Физическая культура» должно обеспечить: расширение объема знаний о закономерностях двигательной активности, спортивной тренировке, значении занятий физической культурой для будущей трудовой деятельности, подготовки к службе в армии; повышение функциональных способностей организма в соответствии с возрастными и половыми особенностями обучающихся; совершенствование технических и тактических действий и приемов в базовых видах спорта; развитие компетентности в индивидуальных и коллективных формах физкультурно-оздоровительной и спортивно-оздоровительной деятельности, развитие творческих навыков в организации активного отдыха и спортивных соревнований; формирование адекватной самооценки личности, нравственного самосознания, мировоззрения, коллективизма, развитие целеустремленности, уверенности, выдержки, самообладания; создание условий для развития и формирования олимпийского резерва в различных видах спорта;

2) изучение учебного предмета «Физическая культура» позволит обучающимся применять предметные знания, умения и навыки в повседневной жизни; оценивать необходимость в улучшении двигательных компетенций и физическом развитии; развивать нравственные качества и осознавать необходимость честной игры и непрерывного саморазвития; понимать

необходимость соблюдения правил личной гигиены; оценивать степень влияния физических упражнений на физическую и энергетическую систему человека, уровни собственного физического развития и двигательной подготовленности, функциональное состояние организма и физическую работоспособность; развивать навыки критического и творческого мышления, разрешения проблем.

Начальная военная и технологическая подготовка:

1) содержание учебного предмета должно обеспечить основы военного дела, робототехники и IT-технологий, формирование представлений у обучающихся о службе в Вооруженных Силах Республики Казахстан и знаний по основам военного дела, содержание военной присяги и требований общевоинских уставов; содействие развитию жизненных навыков и способностей обучающихся; подготовку обучающихся к службе в Вооруженных Силах Республики Казахстан на основе прочного усвоения ими теоретических знаний и практических навыков; формирование у обучающихся стройной системы логически взаимосвязанных понятий, целостного представления о службе в Вооруженных Силах Республики Казахстан; формирование мировоззрения гражданственности у молодежи, убежденности в необходимости защиты суверенитета Республики Казахстан, сознательной готовности к ответственному отношению к военной службе; развитие здорового интереса к Вооруженным Силам Республики Казахстан, их традициям, особенностям службы в видах и родах войск, военной профессии;

2) учебный предмет занимает важное место в общей системе военно-патриотического и нравственного воспитания обучающихся, в развитии их самосознания, познавательных интересов, коммуникативных способностей, волевых качеств, первичных практических умений, навыков по военному делу, по робототехнике, использованию цифрового фото- и видеоборудования;

3) учебный предмет нацелен на развитие волевой, решительной, физически здоровой, функционально грамотной в военном отношении личности путем знакомства с историей развития казахстанской армии.

51. Содержание образования по учебным предметам углубленного уровня обучения естественно-математического направления

Биология:

1) содержание учебного предмета «Биология» направлено на углубление знаний обучающихся о многообразии живых организмов, эволюции окружающего мира, законах и закономерностях природных явлений; на развитие практических навыков наблюдения, классификации, систематизации, сравнения, сопоставления, анализа, оценки объектов и информации, установления причинно-следственных связей;

2) содержательная линия углубленного курса учебного предмета «Биология» предусматривает развитие у обучающихся более глубокого понимания сущности природных биологических явлений и процессов, осмысление влияния человеческой деятельности на растительный и животный мир, а также здоровье человека. Осмысление особенностей живой природы, суть эволюционных процессов позволят обучающимся оценить экологическую ситуацию и понять необходимость бережного отношения к живому миру;

3) основу структурирования содержания учебного предмета «Биология» на уровне общего среднего образования составляют ведущие системообразующие идеи: многообразие, структура и функции живых организмов; размножение, наследственность, изменчивость и эволюционное развитие; организмы и окружающая среда; прикладные интегрированные науки.

Химия:

1) содержание курса химии направлено на углубление знаний о значимости многообразия химических веществ и их превращений, развитие бережного использования природных ресурсов; расширение представления обучающихся о многообразии природных веществ на основе углубления знаний о химии природных явлений, развития широкого спектра экспериментальных и практических навыков, использования критического мышления и творческого подхода к изучаемым процессам;

2) учебный предмет раскрывает возможности создания новых веществ, учит оценивать экологическую ситуацию окружающей среды на основании имеющихся данных и тем самым обеспечивает глубокую связь с жизнью;

3) содержательная линия углубленного курса предусматривает понимание обучающимися сути происходящих вокруг химических явлений и процессов и побуждает их к ведению здорового образа жизни; предоставляет возможность использования химических знаний для выбора качественных продуктов и средств в ежедневной практике, улучшения качества повседневной жизнедеятельности;

4) содержание среднего образования по учебному предмету «Химия» структурируется по следующим разделам: «Частицы и их строение», «Закономерности химических реакций», «Энергетика в химии», «Химия вокруг нас», «Химия и жизнь».

Физика:

1) углубленный курс физики направлен на развитие у обучающихся представлений о физике как науке о природе, методах и методологии научного познания, роли и взаимосвязи теории и эксперимента в процессе познания;

2) содержание учебного предмета направлено на углубление знаний обучающихся о законах механики, тепловой физики, электричества и магнетизма, оптики и атомной физики как общих законах природы. На основе научных методов познания расширяются представления о физической картине мира и формируется научное мировоззрение обучающихся;

3) курс физики предусматривает развитие навыков проведения наблюдений природных явлений, описания и обобщения результатов, использования измерительных приборов для изучения физических явлений;

4) в содержании углубленного курса представляется возможность планирования и проведения экспериментов, направленных на выявление эмпирической зависимости на основе сбора и анализа результатов эксперимента;

5) углубленная общеобразовательная подготовка обучающихся по физике предполагает применение полученных знаний для объяснения причин разнообразных природных явлений и процессов, принципов действия

важнейших технических устройств, выдвижения гипотез и построения моделей.

Информатика:

1) содержание углубленного курса «Информатика» направлено на развитие умений искать, анализировать, критически оценивать, отбирать, организовывать, передавать и обрабатывать информацию, моделировать объекты и процессы; на овладение методами и средствами информационных технологий, решения задач;

2) учебной программой данного курса предусматривается развитие навыков применения, анализа и преобразования информационных моделей реальных объектов и процессов; алгоритмического и вычислительного мышления; развитие интеллектуальных и творческих способностей средствами компьютерных моделей;

3) содержание учебного предмета предусматривает рассмотрение реализации информационных процессов через компьютерные технологии, работу с компьютерными системами и моделями, изучение методов защиты информации, системных подходов к моделированию, формализации и визуализации с использованием интерактивных компьютерных моделей;

4) курс содержит следующие содержательные линии: «Компьютерные системы», «Информация и информационные процессы», «Алгоритмизация и программирование» и «Здоровье и безопасность».

52. Содержание образования по учебным предметам стандартного уровня естественно-математического направления

География:

1) содержание учебного предмета «География» направлено на формирование географической картины мира как динамично развивающейся системы фундаментальных географических законов и закономерностей;

2) содержание сконструировано на основе страноведческого подхода, который дает возможность понять современные географические особенности и региональные характеристики;

3) курс географии направлен на формирование научного мировоззрения обучающихся на основе понимания неразрывности единства природы и общества, роли географии в гармонизации отношений человека и природы;

4) данный курс предусматривает развитие понимания взаимодействия природы и общества на основе изучения современных глобальных проблем человечества и путей их решения; осознание значения охраны окружающей среды и рационального природопользования, географических подходов к проблеме устойчивого развития в масштабах Казахстана и мира;

5) содержательная линия учебного предмета «География» включает знания о пространственно-временных закономерностях и особенностях функционирования и развития географических объектов, процессов и явлений, навыки функционального применения географических знаний для объяснения и оценки природных, социально-экономических и геополитических явлений и процессов.

Графика и проектирование:

1) учебный предмет «Графика и проектирование» направлен на изучение основ теории графических изображений и усвоение методов геометро-

графического моделирования, на развитие проектной творческой деятельности обучающихся, формирование их графической культуры;

2) вся совокупность содержания учебного предмета определяется по следующим пяти образовательным линиям: «Графические системы, методы, способы и средства визуализации информации», «Изображения. Типы и виды графических изображений. Преобразование изображений», «Графическое моделирование. Формообразование. Конструирование», «Проектирование. Методы проектирования. Проектная графика», «Компьютерная (машинная) графика. Системы автоматизированного проектирования (САПР)».

53. Содержание образования по учебным предметам углубленного уровня обучения общественно-гуманитарного направления

Казахский язык (для классов с казахским языком обучения)/ русский язык (для классов с русским языком обучения):

1) учебный предмет является пререквизитом вузовских курсов «Введение в языкознание» и «Общее языкознание» и включает основные теоретические сведения, важные для общественно-гуманитарного профиля в плане практического использования языковых единиц в условиях полиязычия Казахстана;

2) назначение учебного предмета на углубленном уровне состоит в обеспечении преемственности изучения языка в цепочке «школа – вуз» для обучающихся, ориентированных на работу с языком и текстом (специальности высшего образования «Филология», «Лингвистика», «Журналистика», «Переводческое дело»);

3) учебный предмет направлен на формирование лингвистической и социокультурной компетенции обучающихся, он призван обеспечить усвоение основных терминов и понятий системы лингвистических знаний, включающих в себя фонетические, лексические, грамматические, словообразовательные явления и закономерности функционирования изучаемого языка, его функциональные разновидности.

История Казахстана:

1) содержание учебного предмета «История Казахстана» направлено на формирование углубленных знаний по ключевым проблемам этнической, политической, социально-экономической и культурной истории Казахстана;

2) данный курс расширяет и углубляет понимание обучающимися сущности и особенностей культурно-исторического развития Казахстана в разные исторические периоды;

3) углубленный курс «История Казахстана» предусматривает развитие навыков исторического мышления, необходимых для анализа, классификации, систематизации, обобщения и оценки событий, явлений и процессов в истории Казахстана. Аксиологическая функция данного учебного предмета заключается в формировании патриотизма, привитии уважения к национальным и общечеловеческим ценностям.

Всемирная история:

1) содержание учебного предмета «Всемирная история» направлено на формирование углубленных знаний по ключевым проблемам этногенеза, политогенеза и культурогенеза человеческой цивилизации;

2) данный курс ориентирован на углубление понимания обучающимися сущности мирового культурно-исторического процесса в его единстве и многообразии;

3) углубленный курс учебного предмета «Всемирная история» предусматривает развитие навыков исторического мышления, необходимых для анализа, классификации, систематизации, обобщения и оценки событий, явлений и процессов мировой истории;

4) аксиологическая цель данного учебного предмета заключается в привитии обучающимся уважения к национальным и общечеловеческим ценностям.

География:

1) углубленный курс географии направлен на обогащение знаний о закономерностях развития природы, населения, геополитики и экономики, формирование всестороннего знания о мире, необходимого для объективного познания особенностей природных, социальных, экономических и политических процессов;

2) содержание учебного предмета предполагает развитие географического мышления, чувства личной ответственности за современное и будущее состояние окружающей среды и человечества, которые в совокупности содействуют формированию у обучающихся ценностных ориентаций;

3) содержание географического образования направлено на формирование представлений о пространственном многообразии современного мира, о его общих и региональных особенностях и динамике; на анализ и синтез пространственно-временных закономерностей взаимодействия и взаимосвязей общества и природы, выработку понимания причинно-следственных связей и пространственно-временных закономерностей между географическими явлениями и процессами; формирование и развитие навыков использования географических знаний для объяснения и оценки разнообразных природных, социально-экономических и экологических явлений и процессов, интерпретации и использования географической информации в повседневной практике.

54. Содержание образования по учебным предметам стандартного уровня обучения общественно-гуманитарного направления

Информатика:

1) содержание учебного предмета «Информатика» направлено на развитие умения искать, анализировать, критически оценивать, отбирать, организовывать, передавать и обрабатывать информацию, моделировать объекты и процессы; развитие алгоритмического мышления, мыслительных умений, интеллектуальных и творческих способностей средствами информационных и коммуникационных технологий;

2) учебный предмет ориентирован на рассмотрение реализации информационных процессов через компьютерные технологии, дальнейшее изучение методов защиты информации, способов разработки информационных и компьютерных моделей из различных предметных областей;

3) курс содержит следующие содержательные линии: «Компьютерные системы», «Информация и информационные процессы», «Алгоритмизация и

программирование» и «Здоровье и безопасность».

Естествознание:

1) учебный предмет является междисциплинарным и объединяет знания и навыки по предметам естественно-научного цикла; он призван обеспечить целостность, системность и фундаментальность знаний обучающихся в рамках содержания традиционных предметов «Биология», «Химия», «Физика», «География»;

2) содержание учебного предмета направлено на формирование понимания процессов, протекающих в окружающей среде, в масштабах от локального до глобального, взаимосвязи между экологическими системами и обществом, способствует оцениванию научных, этических и социально-политических аспектов экологических проблем, усиливает понимание естественно-научной картины мира;

3) содержание обеспечивает формирование умения распознавать, объяснять, давать характеристику событиям, процессам в природе с помощью приобретенных знаний; анализировать воздействие человеческого общества на природу Земли и его последствия; оперировать правилами поведения в окружающей среде; руководствоваться ценностями и целями обеспечения устойчивого и гармоничного развития мегасистемы «природа-общество-человек-техносфера»; оценивать наиболее известные технологии производства с позиции их использования для индустриально-инновационного развития Казахстана; применять естественно-научные знания и закономерности для представления мира как системы взаимосвязанных объектов.

55. Содержание образования по учебным предметам стандартного уровня обучения естественно-математического и общественно-гуманитарного направлений

Основы права:

1) содержание учебного предмета «Основы права» направлено на формирование правовой грамотности, понимание идеалов и ценностей демократического правового общества;

2) данный курс углубляет понимание обучающимися сущности и особенностей различных правовых сфер;

3) «Основы права» предусматривают развитие навыков правового мышления, необходимого для анализа, классификации, систематизации, обобщения и оценки процессов на основе правовых норм, законов и нормативных правовых актов. Аксиологическая функция данного учебного предмета основана на формировании правовой грамотности, ценностей правового сознания.

56. Срок освоения общеобразовательной учебной программы общего среднего образования – два года.

4. Требования к максимальному объему учебной нагрузки

57. Максимальный объем недельной учебной нагрузки обучающихся на уровне общего среднего образования составляет в каждом классе не более

37 часов в неделю.

58. Общий объем учебной нагрузки обучающихся, составляющий инвариантный и вариативный компоненты, а также недельная и годовая учебная нагрузка по классам устанавливаются типовым учебным планом.

59. Недельная учебная нагрузка включает все виды учебной работы, определенные типовым учебным планом (инвариантный и вариативный компоненты). В учебных планах специальных (коррекционных) организаций образования предусмотрен обязательный коррекционный компонент с учетом вида нарушения развития. Инвариантный, коррекционный и вариативный компоненты в учебных планах специальных (коррекционных) организаций образования устанавливаются с учетом особых образовательных потребностей обучающихся.

60. Сроки начала и завершения учебного года в организациях образования независимо от форм собственности и ведомственной подчиненности определяются уполномоченным органом Республики Казахстан в области образования.

61. Деление класса на две группы осуществляется в городских организациях образования при наполнении класса в 24 и более обучающихся, в сельских – в 20 и более обучающихся, в малокомплектных школах – не менее 10 обучающихся при проведении уроков по:

1) казахскому языку и литературе – в классах с неказахским языком обучения;

2) русскому языку и литературе – в классах с нерусским языком обучения;

3) иностранному языку;

4) информатике;

5) физической культуре по гендерному (в городской местности – в каждой группе не менее 8 мальчиков (или девочек), а в сельской местности – не менее 5 мальчиков (или девочек)).
